

á

A Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság Budapesten, a 2019. év szeptember hó 11., 18. és 25. napján megtartott nyilvános ülések alapján 2019. év szeptember hó 25. napján meghozta és kihirdette a következő

í t é l e t e t:

A különösen nagy vagyoni hátrányt okozó, bünszövetségben elkövetett költségvetési csalás büntettének kísérlete és más bűncselekmények miatt I.r. vádlott társai ellen indult büntető ügyben a Fővárosi Törvényszék 2019. év február hó 21. napján kelt 25.B.614/2017/82. számú ítéletét IV. r., V. r., VI. r. és VII. r. vádlottakkal szemben megváltoztatja.

I. r., II. r., III. r. és VI. r. vádlottak esetében a költségvetési csalás büntettének kísérlete kapcsán alkalmazott törvényhely feltüntetésénél a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont és (5) bekezdés b) pontjának I. fordulatára utal.

IV. r. vádlott esetében az ítéletnek a társtettesként elkövetett költségvetési csalás büntettének kísérletére [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont, (5) bekezdés b) pont] vonatkozó rendelkezését hatályon kívül helyezi és az emiatt vele szemben folyamatban lévő eljárást megszünteti.

A szabadságvesztés büntetését 1 (egy) év 4 (négy) hónapra, a pénzbüntetés napi tételének számát 100 (egyszáz) napi tételre, a pénzbüntetés összegét 500.000.- (ötszázezer) forintra enyhíti.

V. r. vádlottat 10 (tíz) hónap szabadságvesztésre is ítéli.

A szabadságvesztés végrehajtási fokozata börtön.

A szabadságvesztés végrehajtását 2 (kettő) évi próbaidőre felfüggeszti.

A vádlott által előzetes fogvatartásban töltött időt végrehajtás elrendelése esetén a kiszabott szabadságvesztésbe rendeli beszámítani.

VI. r. vádlott szabadságvesztés büntetését 4 (négy) évre súlyosítja.

VII. r. vádlottat 6 (hat) hónap szabadságvesztésre is ítéli.

A szabadságvesztés végrehajtási fokozata börtön.

A szabadságvesztés végrehajtását 2 (kettő) évi próbaidőre felfüggeszti.

A házi őrizet kezdő napja I. r. vádlott esetében 2016. június 17. napja, II. r. és IV. r. vádlott esetében 2016. július 06. napja.

I. r., II. r. és IV. r. vádlott esetében a kiszabott szabadságvesztésbe – annak végrehajtása esetén - a vádlottak által házi őrizetben töltött időt is beszámítani rendeli akként, hogy 4 (négy) nap házi őrizetben töltött idő felel meg egynapi szabadságvesztésnek.

II. r. vádlott esetében a vagyonelkobzást a tőle lefoglalt pénzösszegre tekinti elrendeltnek.

II. r. vádlott személyazonosító igazolvány száma:

III. r. vádlott lakcíme és kézbesítési címe:szám, tényleges tartózkodási helye: szám.

IV. r. vádlott lakcíme: szám.

V. r. vádlott lakcíme: szám.

VI. r. vádlott lakcíme és kézbesítési címe: szám, tényleges tartózkodási helye: szám.

Az ítélet bevezető részéből mellőzi a 2017. október 10-i tárgyalási nap feltüntetését.

II. r. vádlottal szemben kiszabott 1.400.000 (egymillió-négyszázezer) forint megfizetésére 20 (húsz) havi részletfizetést engedélyez. Az egy havi részlet összegét 70.000 (hetvenezer) forintban határozza meg azzal, hogy az első havi részletet 2019. november 15. napjáig, az azt követő részleteket a soron következő hónap 15. napjáig kell megfizetni. Részletfizetés elmulasztása esetén a pénzbüntetés egy összegben válik esedékessé.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét I. r., II. r., III. r., IV. r., V. r., VI. r. és VII. r. vádlottakkal szemben helybenhagyja.

INDOKOLÁS

A Fővárosi Törvényszék a 2019. év február hó 21. napján kelt 25.B.614/2017/82. számú ítéletével - I. r. vádlottat társtettesként elkövetett költségvetési csalás bűntettének kísérlete [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont, (5) bekezdés b) pont] és társtettesként elkövetett hivatali vesztegetés bűntette [Btk. 293. § (1) bekezdés, (2) bekezdés I. fordulat] miatt halmazati büntetésül 2 év szabadságvesztésre és 200 napi tétel, egy napi tétel 7.000.- forint, összesen 1.400.000.- forint pénzbüntetésre ítélte. Megállapította, hogy a szabadságvesztés végrehajtási fokozata börtön. A szabadságvesztés végrehajtását 5 évi próbaidőre felfüggesztette azzal, hogy a végrehajtás elrendelése esetén az I. r. vádlott legkorábban a büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra, illetve rendelkezett az előzetes fogvatartásban töltött idő beszámításáról.

- II. r. vádlottat társtettesként elkövetett költségvetési csalás bűntettének kísérlete [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont, (5) bekezdés b) pont] és társtettesként elkövetett hivatali vesztegetés bűntette [Btk. 293. § (1) bekezdés, (2) bekezdés I. fordulat] miatt halmazati büntetésül 2 év szabadságvesztésre és 200 napi tétel, egy napi tétel 7.000.- forint, összesen 1.400.000.- forint pénzbüntetésre és 4 év gazdálkodó szervezet általános vezetését ellátó vezető tisztségviselői foglalkozástól eltiltásra ítélte és vele szemben 5.000.000.- forint összeg erejéig vagyonekobzást rendelt el. Megállapította, hogy a szabadságvesztés végrehajtási fokozata börtön. A szabadságvesztés végrehajtását 5 évi próbaidőre felfüggesztette, valamint rögzítette, hogy a végrehajtás elrendelése esetén a II. r. vádlott legkorábban a büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra, rendelkezett továbbá az előzetes fogvatartásban töltött idő beszámításáról.

- **III. r. vádlottat bűnsegédként** elkövetett költségvetési csalás bűntettének kísérlete [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont, (5) bekezdés b) pont] és bűnsegédként elkövetett befolyással üzérkedés bűntette [Btk. 299. § (1) bekezdés, (2) bekezdés a) pont] miatt halmazati büntetésül 2 év 6 hónap szabadságvesztésre, 300 napi tétel, egy napi tétel 5.000.- forint, összesen 1.500.000.- forint pénzbüntetésre és 5 év közügyektől eltiltásra ítélte. Megállapította, hogy a szabadságvesztés végrehajtási fokozata börtön és a III. r. vádlott legkorábban a büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra, illetve rendelkezett az előzetes fogvatartásban töltött idő beszámításáról.

- **IV. r. vádlottat** társtettesként elkövetett költségvetési csalás büntettének kísérlete [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont, (5) bekezdés b) pont], társtettesként elkövetett hivatali vesztegetés büntette [Btk. 293. § (1) bekezdés, (2) bekezdés I. fordulat] és 10 rb. közvetett tettesként elkövetett hamis magánokirat felhasználása vétsége [Btk. 345. §] miatt halmazati büntetésül 2 év szabadságvesztésre, 200 napi tétel, egy napi tétel 5.000.- forint, összesen 1.000.000.- forint pénzbüntetésre és 4 év könyvelői foglalkozástól eltiltásra ítélte. Megállapította, hogy a szabadságvesztés végrehajtási fokozata börtön. A szabadságvesztés végrehajtását 5 évi próbaidőre felfüggesztette, valamint rögzítette, hogy a végrehajtás elrendelése esetén a IV. r. vádlott legkorábban a büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra, továbbá rendelkezett az előzetes fogvatartásban töltött idő beszámításáról.

- **V. r. vádlottat bűnsegédként** elkövetett költségvetési csalás büntettének kísérlete [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont, (4) bekezdés a) pont] miatt 100 napi tétel, egy napi tétel 10.000.- forint, összesen 1.000.000.- forint pénzbüntetésre és 3 év üzleti tanácsadói, pályázatírói foglalkozástól eltiltásra ítélte. Rendelkezett az előzetes fogvatartásban töltött idő beszámításáról.

- **VI. r. vádlottat bűnsegédként** elkövetett költségvetési csalás büntettének kísérlete [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont, (5) bekezdés b) pont] és befolyással üzérkedés büntette [Btk. 299. § (1) bekezdés, (2) bekezdés a) pont] miatt halmazati büntetésül 3 év szabadságvesztésre, 400 napi tétel, egy napi tétel 10.000.- forint, összesen 4.000.000.- forint pénzbüntetésre és 6 év közügyektől eltiltásra ítélte. Megállapította, hogy a szabadságvesztés végrehajtási fokozata börtön és a VI. r. vádlott legkorábban a büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra.

- **VII. r. vádlottat bűnsegédként** elkövetett költségvetési csalás büntettének kísérlete [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont, (4) bekezdés a) pont] miatt 70 napi tétel, egy napi tétel 7.000.- forint, összesen 490.000.- forint pénzbüntetésre és 2 év üzleti tanácsadói, pályázatírói foglalkozástól eltiltásra ítélte.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az ügyészség fellebbezést jelentett be a következők szerint:

- I. r., II. r., IV. r. vádlott esetében kizárólag az I. vádpont vonatkozásában az ítélet indokolásával szemben, a tényállás téves megállapítása - az elkövetési érték téves meghatározása és az alkalmatlan kísérlet megállapítása - miatt, az alkalmatlan kísérlet megállapításának mellőzése és a tényállás, ezen belül az elkövetési érték, vádiratban foglaltak szerinti megállapítása végett,

- III. r. és VI. r. vádlott esetében a terhükre, súlyosításért részben a törvénysértően enyhe büntetés miatt, a szabadságvesztés tartamának - büntetési tételkeret alsó határa és a középérték közötti - felemelése végett, másrészt az I. vádpont vonatkozásában az ítélet indokolásával szemben, a tényállás téves megállapítása - az elkövetési érték téves meghatározása és az alkalmatlan kísérlet megállapítása - miatt, az I. vádpont tekintetében az alkalmatlan kísérlet megállapításának mellőzése és a tényállás - ezen belül az elkövetési érték - vádiratban foglaltak szerinti megállapítása végett,

- V. r. vádlott esetében a terhére, súlyosításért részben a törvénysértően enyhe büntetés miatt, vele szemben a büntetési tételkeret alsó határa körüli, de annál súlyosabb tartamú végrehajtandó börtönbüntetés, közügyektől eltiltás kiszabása és a pénzbüntetés napi tételszámának felemelése végett, az I. vádpont vonatkozásában az ítélet indokolásával szemben, a tényállás téves megállapítása - az elkövetési érték téves meghatározása és az alkalmatlan kísérlet megállapítása - miatt, az I. vádpont tekintetében az alkalmatlan kísérlet megállapításának mellőzése és a tényállás - ezen belül az elkövetési érték - vádiratban foglaltak szerinti megállapítása végett,

- VII. r. vádlott esetében a terhére, súlyosításért részben a törvénysértően enyhe büntetés miatt, vele szemben felfüggesztett börtönbüntetés kiszabása és a pénzbüntetés napi tételszámának felemelése végett, másrészt az I. vádpont vonatkozásában az ítélet indokolásával szemben, a tényállás téves megállapítása - az elkövetési érték téves meghatározása és az alkalmatlan kísérlet megállapítása - miatt, az I. vádpont tekintetében az alkalmatlan kísérlet megállapításának mellőzése és a tényállás - ezen belül az elkövetési érték - vádiratban foglaltak szerinti megállapítása végett.

Az ítélet ellen fellebbezést jelentett be továbbá

- I. r. vádlott az ok és cél megjelölése nélkül;
- az I. r. vádlott védője a tényállás I. pontja esetében alacsonyabb elkövetési érték megállapításáért, eltérő minősítésért, a büntetés, különösen a pénzbüntetés enyhítéséért, a vagyonekobzás mellőzéséért;
- II. r. vádlott az ok és cél megjelölése nélkül;
- a II. r. vádlott védője a szabadságvesztés és a pénzbüntetés enyhítése érdekében;
- III. r. vádlott mindkét tényállási pont vonatkozásában az ok és a cél megjelölése nélkül;
- a III. r. vádlott védője mindkét vádpont alóli felmentés érdekében;
- IV. r. vádlott a szabadságvesztés büntetés mértéke, a felfüggesztési idő és a könyvelői foglalkozástól eltiltás tartamának enyhítése végett;
- VI. r. vádlott mindkét tényállási pont tekintetében teljeskörűen;
- a VI. r. vádlott védője mindkét vádpont tekintetében felmentésért, a tényállás téves megállapítása és megalapozatlanság miatt;
- VII. r. vádlott felmentésért;
- a VII. r. vádlott védője a történeti tényállás téves megállapítása miatt és felmentés érdekében, másodlagosan a kiszabott büntetés neme, mértéke és tartama miatt, annak enyhítése érdekében.

A IV. r. vádlott védője, V. r. vádlott és védője részéről a törvényes határidőn belül fellebbezés bejelentésére nem került sor.

A Központi Nyomozó Főügyészség a fellebbezés 1.Nyom.456/2016. számú indokolásában kifejtette, hogy a vádirathoz képest a törvényszék az elkövetési értéket nem a teljes összegre állapította meg, a kísérletet alkalmatlan kísérletnek minősítette, erre is tekintettel szabott ki a vádhatóság indítványához képest a be nem ismerő vádlottak esetében lényegesen enyhébb büntetéseket.

Az ügyészség álláspontja szerint a vagyoni hátrány okozása tekintetében az elkövetői kör a teljes összegre követte el a költségvetési csalást, függetlenül attól, hogy azt részben teljesíteni kívánták. Kiemelte IV. r. vádlott ezzel kapcsolatban előadását:

- „Ami elvégzésre került volna, az csak azért történt volna, hogy azt a látszatot keltse, hogy minden rendben van, el van végezve minden. Tehát ezek sem a pályázat céljából történtek volna, hanem azért, hogy annak a látszatát keltsék, hogy a pályázatban vállalt munkát elvégeztük.” (nyomozati iratok 11. kötet 400. oldal 3. bekezdés)

- „az egyik megbeszélésen, amelyen személyesen részt vett, V.r. vádlott konkrétan ki is jelentette, hogy egy pályázat teljesítését megfelelően el kellene végezni, míg a többi ennek megfelelően Ctrl+C, Ctrl+V alapján csupán lepipázásra kerül.” (nyomozati irat 11. kötet 407. oldal 11-13. sor)

A beismerésben lévő vádlottak vallomásai és a lehallgatási anyag alapján egyes tevékenységeket csak azért végeztek volna el, hogy ezzel is leplezzék azon szándékukat, hogy az egész összeget meg kívánják szerezni. Többször is hangot adtak annak, hogy ennyi idő alatt valós teljesítés szinte lehetetlen lett volna. Mindezek alapján megállapítható, hogy egyes tevékenységeket csupán azért akartak ténylegesen elvégezni, hogy csökkentsék a lelepleződés veszélyét, vagyis abba fektettek volna pénzeket, hogy ne bukjanak le. Szándékuk azonban az volt, hogy a teljes pályázati pénzösszeghez hozzájussanak. A bíróság is utalt arra a vallomások értékelésénél, hogy a vádlottak azért fogadták el a visszaosztás kiemelt összegét, hogy a későbbiek során is eredményesen pályázhassanak.

Az ügyészség fellebbezésében kiemelte, hogy a Btk. 459. § 17. pontja és a Btk. 396. § (9) bekezdés b) pontja értelmében vagyoni hátrány alatt érteni kell a költségvetésbe történő befizetési

kötelezettség nem teljesítése miatt bekövetkezett bevételkiesést, valamint a költségvetésből jogosulatlanul igénybe vett vagy céltól eltérően felhasznált pénzeszközt is. Hangsúlyozta, hogy a költségvetési csalás esetében meghatározott vagyoni hátrány nem keverendő össze például a hűtlen kezelés esetében megvalósuló vagyoni hátránnyal, mivel ezen utóbbi bűncselekmény esetében jelentősége van annak, hogy a bűncselekmény megvalósulása esetén az esetleges jogellenes cselekménnyel érintett ügylet tárgya pontosan milyen értéket képvisel, a vagyongazdálkodási kötelezettség megsértésével az adott vagyon mekkora összeggel csökkent ténylegesen. Ehhez képest a költségvetési csalás esetében a vagyoni hátrány fogalma is arra utal, hogy egy esetleges részteljesítésnek a vagyoni hátrány mértékének meghatározása tekintetében nincs jelentősége, e helyett a csalárd módon megszerezni kívánt összeg az, amely meghatározza a vagyoni hátrány összegét, jelen esetben ez a vádiratban megjelölt teljes összeg.

Az elkövetési érték szempontjából nincs annak jelentősége, hogy a megszerezni kívánt teljes összegből részben valóban teljesítettek volna, hiszen szándékuk egyértelműen az volt, hogy csalárd módon jussanak a teljes összeghez. A teljes összeg feletti rendelkezési jogosultság csalárd módon történő megszerzésével még arról is rendelkezhettek, hogy részben teljesítsenek, de attól még a teljes összeget kívánták megszerezni. Ha egyáltalán nem teljesítettek volna, vagy teljes egészében fiktív bizonylatok alapján kívántak volna a teljes elkövetési értékhez hozzájutni, akkor az nyilván kiderült, vagy sokkal hamarabb derült volna ki, így a részbeni valós teljesítéssel valós szándékukat leplezték volna. Egy esetleges részbeni, valós teljesítés nem az elkövetési értéket csökkentő tényező, hanem a büntetéskiszabás során értékelendő körülmény.

Hasonló jogesetként hivatkozott a BH2016.108., a BH2006.243. és a BH2001.160. számú eseti döntésben foglaltakra.

Abban az esetben, ha a pályázatot elbíráló tudomással bírt volna arról, hogy csalárd módon járnak el, akkor egy fillért sem kaptak volna, illetve az esetleges támogatási összeget teljes egészében vissza kellett volna fizessék, e körben az elbíráló nem vizsgálta volna azt, hogy ők részben teljesítettek és csak az ezen felüli részt kellett volna visszafizetniük. Ezt határozza meg a 4/2011. (I. 28.) Korm. rendelet 35. § (1) bekezdésének c) pontja, amely szerint az irányító hatóság jogosult - a Ptk-ban és a támogatási szerződésben meghatározott egyéb esetek mellett - a támogatási szerződéstől elállni, vagy a támogatói okirat alkalmazása esetén a támogatás visszavonásáról rendelkezni többek között akkor, ha bebizonyosodik, hogy a kedvezményezett a támogatási döntést érdemben befolyásoló valótlan adatot szolgáltatott a támogatási igény benyújtásakor vagy a támogatási szerződés megkötésekor vagy ezt követően.

Mindezekre tekintettel álláspontja szerint a törvényszék a tényállást e részében tévesen állapította meg és indítványozta az ítéleti tényállást a vádirati tényállással egyezően megállapítani.

A bíróság az alkalmatlan eszközzel elkövetett kísérlet kapcsán is téves jogi következtetést vont le az eszköz relatív alkalmatlanságára.

Az ügyészség szerint az, hogy a pályázatok befogadására objektív elutasítási ok miatt nem került sor, nem azonos a kísérlet objektíve alkalmatlan fogalmával. A bíróság - bár az objektív alkalmatlan kísérlet megnevezést használja - valójában a relatív alkalmatlan kísérletre indokol. Az, hogy a pályázati kiírás objektív feltételt tartalmaz, még nem jelenti azt, hogy e feltételnek nem megfelelő pályázat az eszköz alkalmatlanságát eredményezné. A bírói gyakorlat nem követeli meg, hogy a tévedésbe ejtés fondorlatos, átláthatatlan vagy elháríthatatlan legyen. Arra kell alkalmasnak lennie, hogy a sértett személyéhez kapcsolódóan előidézzék a károkozást (3/2009. Büntető jogegységi határozat III/2/a). A tévedésbe ejtés csak abban az esetben alkalmatlan eszközzel elkövetett, ha az eleve kizárja az eredmény bekövetkeztét. (BH1990.244.)

Az, hogy a tanúvallomások alapján a bíróság objektív elutasítási okként határozta meg a pályázat aláírásának elmaradását, nem teszi objektíve alkalmatlannak az alá nem írt pályázatot. Ha az eredmény aláírt pályázat hiányában is bekövetkezett volna, fogalmilag kizárt lenne az eszköz

alkalmasságának vizsgálata, lévén a befejezett cselekménynél a kísérlet vizsgálata is kizárt. Objektív feltételek hiányában, emberi hanyagság, mulasztás miatt is sor kerülhetett volna a pályázat befogadására és az összeg kifizetésére, hiszen erre más esetben, pl. a Szövetkezeténél is sor került.

Kiemelte ... által hivatkozott Curia B.II.2426/1929. számú ítéletet, amelyben kifejtésre került, hogy: „...nem jelenti azt, hogyha valamely adott esetben a sértettnek az átlagot meghaladó gondossága, esetleg valamely közbejött más ok, vagy esemény miatt a tévedésbe ejtés nem sikerül, ez esetben a megtevesztésre irányuló eljárás már alkalmatlan eszköznek vétessék, mert az ilyen jogi felfogás végeredményben azt jelentené, hogy a csalásnál a kísérlet valójában ki van zárva, de mindenesetre eredményezhetné, hogy a bűncselekménynél használt eszköz relatív alkalmas volta kívántatnék meg, holott ez nem áll, mert a csalásnál is a kísérlet létrejöttét csak az eszköz abszolút alkalmatlan volta zárja ki.”

Jelen ügyben az elkövetők szándékának van jelentősége, hozzáátve azt is, hogy a Szövetkezetének pályázata sem került elutasításra, tehát előfordult olyan eset, hogy az objektív, mérlegelést nem engedő és nem hiánypótoltható formai elutasítási ok ellenére mégis befogadtak pályázatot. Az elkövetők a pályázatok elutasítását követően pótolni kívánták a hiányosságokat és aláírva ismételten benyújtották a pályázatokat arra hivatkozva, hogy az adathordozók hibásak voltak, tehát szándékuk a pályázatok benyújtása és a pályázati pénzek megszerzése volt. Rajtuk kívülálló, objektív okból, szándékuk ellenére történtek a pályázatok elutasításai, a lehallgatási anyag szerint még 2015. december elején is bíztak abban, hogy a pályázat nyertes lesz.

Ha az elkövető szándéka ellenére bekövetkezik az, hogy nem fogadják be a pályázatot, akkor az nem alkalmatlan kísérlet. Jogi nonszensz lenne ugyanis, hogy az elkövető szándékával ellentétes, rajta kívül álló objektív okból történő elutasítás az elkövető javára írható lenne.

Valamennyi pályázat esetén a kifogásokat azonos tartalommal nyújtották be, melyek minden esetben valótlannul azt tartalmazták, hogy a projekt adatlapot a pályázati útmutató szerint, a hivatkozott pontokban részletezett formában és módon (magyar nyelven, elektronikusan, aláírt és szkennelt formában) benyújtották az optikai adathordozón, de az adathordozók sérültek voltak. A kifogásban továbbá hivatkoztak arra, hogy az egységes működési kézikönyvről szóló 547/2013. (XII. 30.) Korm. rendelet szerint sérült adathordozó benyújtása esetén legfeljebb 5 napos határidő tűzésével fel kell hívni a pályázót a projekt adatlap ismételt benyújtására, ezért a kifogásokhoz mellékeltek a IV.r. vádlott által egyes szövetkezeti vezetők tudta nélkül helyettük aláírt vagy az egyes szövetkezeti vezetők által immár aláírt projekt adatlapokat. Minden eszközzel, még valótlann állításokkal is azt kívánták elérni, hogy a pályázatukat fogadják be.

Alkalmatlan eszközzel, módon elkövetett kísérlet akkor állapítható meg, ha az elkövetés eszköze, módja eleve kizárta tette a károkozást. Ez jelen ügyben nem állapítható meg, mert a pályázatok esetleges befogadásának lehetősége - például az emberi tényező, hibalehetőség vagy egy esetleges jogellenes befolyásolás miatt - objektíve nem zárható ki.

Az elsőfokú bíróság által hivatkozott „porcukorral ölés” példájában az elkövetés eszköze az ölésre valóban objektíve nem volt alkalmas. Jelen ügyben azonban az aláíratlan pályázati adatlapon kívül még sok más okiratot is be kellett nyújtani a pályázathoz, így az emberi tényező, hiba lehetősége az értékelésnél, egy esetleges befogadásnál objektíve nem zárható ki, ahogy ez más szövetkezet esetben be is következett. Emiatt sem lehet állítani azt, hogy a kísérlet objektíve alkalmatlan volt, ezért az alkalmatlan kísérletre vonatkozó okfejtés téves.

Az elsőfokú bíróság a költségvetési csalás büntette esetében a Btk. 10. § (3) bekezdése alapján lehetőséget látott a büntetés korlátlan enyhítésére, az alkalmatlan kísérletet és az elkövetési érték alsó feléhez közelítését nyomatékos enyhítő körülményként értékelte. Jelen ügyben az enyhítő szakasz alkalmazásának nincs helye, III. r., V. r., VI. r. és VII. r. vádlottakkal szemben kiszabott

büntetések – még a bíróság által kifejtettek helytállósága esetében is - súlytalanok, nem szolgálják a generális és speciális prevenciót.

Indítványozta, hogy a másodfokú bíróság

- III. r. és VI. r. vádlott esetében a szabadságvesztés tartamát - a büntetési tételkeret alsó határa és a középérték közötti mértékre - emelje fel,

- V. r. vádlott esetében a büntetési tételkeret alsó határa körüli, de annál súlyosabb tartamú végrehajtandó börtönbüntetést szabjon ki, tiltsa el a közügyek gyakorlásától és a pénzbüntetés napi tételszámát emelje fel,

- VII. r. vádlott esetében felfüggesztett börtönbüntetést szabjon ki és a pénzbüntetés napi tételszámát emelje fel.

A Fővárosi Fellebbviteli Főügyészség a BF.242/2019/4. számú átiratában az ügyészi fellebbezést fenntartotta, míg a védelmi fellebbezéseket nem tartotta alaposak.

Kifejtette, hogy a felülbírálat terjedelme a Be. 590. § (1) és (2) bekezdése értelmében teljes körű. Az elsőfokú bíróság az 1998. évi XIX. törvény hatálya idején érkezett vádirat alapján indult büntetőügyben a bizonyítást 2017. július 12. napján egy hivatásos bíró és két ülnök összetételű tanácsban kezdte meg, majd az átmeneti rendelkezések között található Be. 868. § (2) és (3) bekezdés alapján az új eljárási törvény hatálybalépése után is tanácsban - a perrendi szabályokat megtartva – folytatta az eljárást.

A törvényszék az ügyfelderítési kötelezettségének eleget tett, beszerzett és megvizsgált minden bizonyítékot, a cselekményüket beismerő vádlottak vallomásai mellett szerepet kaptak a bírói engedéllyel folyt telefonlehallgatások, melyek ráerősítettek a vádlotti beismerésekre.

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás túlnyomórészt megalapozott, azonban kis részben a Be. 592. § (2) bekezdés a) és c) pontja alapján kiegészítésre szorul.

Az elsőfokú bíróság az indokolási kötelezettségének eleget téve irathűen idézte az egyes bizonyítékok tartalmát és a mérlegelő tevékenysége túlnyomórészt helytálló. Tévedett azonban, amikor az I. tényállási pont esetében nem a megpályázott összeget tekintette elkövetési értéknek.

A vagyoni hátrány fogalma [Btk. 497. § (1) bekezdés 17. pont] a gazdasági tevékenységhez kapcsolódik, a költségvetési csalás esetében azonban a bevételkiesés rendszerint nem gazdasági tevékenység eredménye, a jogszabályban vagy a hatóság aktusában előírt kötelezettség teljesítésének az elmulasztásában ragadható meg. Az eltérést a jogalkotó - a Btk. 396. § (9) bekezdés b) pontjában foglalt - értelmező rendelkezés beiktatásával hidalta át, ennek értelmében a költségvetésbe történő befizetési kötelezettség nem teljesítése miatt bekövetkezett bevételkiesést kell vagyoni hátránynak érteni. Jelen ügyben a vagyoni hátrány okozása tekintetében a vádlottak a teljes vádbeli összegre követték el a költségvetési csalást, függetlenül attól, hogy azt részben teljesíteni kívánták, mert azok sem a pályázati cél megvalósulását szolgálták volna, csupán a látszat keltését. A beismerő vallomások és a titkos adatszerzés eredménye alapján kétséget kizáróan megállapítható, hogy egyes tevékenységeket csak azért végeztek volna el, hogy a lelepleződés veszélyét csökkentsék, szándékuk azonban a teljes pályázati pénzüsszeghez való hozzájutás volt.

Ezért indítványozta, hogy a másodfokú bíróság az ítélet tényállásában a 15. oldal 5. bekezdését akként pontosítsa, hogy a vádlottak a szövetkezeti pályázatok útján összesen 499.996.391.- forint költségvetési támogatást kíséreltek meg - a pályázatok elbírálóját a támogatási összeg felhasználása tekintetében megtévesztve - megszerezni. Az ekként pontosított tényállás teljes mértékben megalapozott és irányadó a másodfokú eljárásban is.

Az irányadó tényállás alapján az elsőfokú bíróság okszerűen vont következtetést a vádlottak bűnösségére és a cselekményeik minősítése is törvényes, mivel a tényállási I. pontjánál az elkövetési érték tekintetében a bíróság általi eltérésnek nem volt kihatása a cselekmény jogi minősítésére.

Az elsőfokú bíróságnak az alkatlan kísérletre vonatkozó okfejtése téves. Az, hogy a pályázatok befogadására objektív elutasítási ok miatt nem került sor, nem azonos az objektív alkatlan kísérlet fogalmával. A törvényszék által említett objektív alkatlanlanságnak a helyes jogkövetkezménye felmentő rendelkezés lett volna, mert az abszolút alkatlan kísérlet nem büntethető, ezzel szemben a bíróság a korlátlan enyhítést alkalmazta. Ebből viszont az következik, hogy a bíróság, bár az objektív alkatlan kísérlet megnevezést használta, valójában a relatív alkatlan kísérletet indokolta.

Az, hogy a pályázati kiírás objektív feltételt tartalmaz, nem jelenti azt, hogy e feltételnek meg nem felelő pályázat az eszköz alkatlanlanságát eredményezné. A költségvetési csalás egyik elkövetési magatartása - a csalással megegyezően - a tévedésbe ejtés, amely a bírói gyakorlat szerint csak abban az esetben alkatlan eszközzel elkövetett, ha eleve kizárja az eredmény bekövetkezését (BH1990.244.). A pályázati adatlap aláírásának hiánya nem teszi objektív alkatlanlanná a pályázatot, ezt igazolja az a tény, hogy objektív feltétel hiányában emberi hanyagság, mulasztás vagy szakmai hiba miatt is sor kerülhetett volna a pályázat befogadására és az összeg kifizetésre, hiszen erre más esetben, a Szövetkezeténél sor került.

Amennyiben az elkövető mulasztása idézi elő, hogy ne fogadják be a pályázatot, vagyis a megtevesztő szándék ellenére következik be az elutasítás, az elkövetői magatartás nem minősíthető alkatlan kísérletnek.

A vádlottak az alaki hibát utólag mindenáron orvosolni akarták, hivatkoztak az adathordozó sérült voltára, valamint a pályázatot a már aláírt adatlapokkal, kifogásokkal együtt újra benyújtották. Minden eszközzel azt kívánták elérni, hogy a pályázatukat fogadják be. Az aláíratlan pályázati adatlapon kívül több más okiratot is be kellett nyújtani a pályázathoz, így az emberi tényező, hiba lehetősége a befogadásnál, értékelésnél objektív nem zárható ki, emiatt sem állítható az, hogy objektív alkatlan eszközzel követték el a költségvetési csalás büntetét.

A törvényszék a büntetés kiszabása során irányadó körülményeket nagyrészt helyesen vette számba, az annyiban pontosítandó, hogy az I. tényállási pont elkövetési értéke a felső határhoz közeli, és az alkatlan kísérlet mellőzendő. Az elsőfokú bíróság a bűncselekmények tárgyi súlyához és a bűnösségi körülményekhez képest III. r., V. r., VI. r. és VII. r. vádlottak esetében tévedett a joghátrányok megválasztásakor. A kísérletre a befejezett bűncselekmény büntetési tételét kell alkalmazni. A vádbeli bűncselekmények kiemelkedő társadalomra veszélyessége, látenciája és a hagyományos nyomozati módszerek felderítési nehezítettsége is szükségessé teszi a tagadó vádlottakkal szemben a törvény szigorának alkalmazását. III. r., V. r., VI. r. és VII. r. vádlottak esetében az elkövetett bűncselekménnyel, személyükben megnyilvánuló társadalomra veszélyességgel és a számba vehető bűnösségi körülményekkel szabadságvesztés büntetés kiszabása áll arányban. A szabadságvesztés büntetés kiszabásánál a büntetés középértéke irányadó. V. és VII. r. vádlottak esetében a büntetési tétel minimuma irányába el lehet térni, VII. r. vádlottnál a szabadságvesztés büntetés végrehajtása próbaidőre felfüggesztése mellett. V. és VII. r. vádlottakkal szemben a szabadságvesztések mellett alkalmazott pénzbüntetések napi tételszámának felemelése is szükséges, valamint V. r. vádlott esetében a szabadságvesztés tartamához igazodó közügyektől eltiltás.

Az I. r. vádlott védőjének a vagyonekbevételek mellőzéséért bejelentett fellebbezésének kapcsán utalt arra, hogy a törvényszék az ítélet 226. oldal 4. bekezdésében helyesen indokolta meg, mi az oka a vagyonekbevételek alkalmazásának, amelyet II. r. vádlottal szemben rendelt el, így azt az I. r. vádlott védője nem is sérelmezheti.

Mindezek alapján indítványozta, hogy a Fővárosi Ítéltábla a Fővárosi Törvényszék 25.B.614/2017/82. számú ítéletét a tényállás, az indokolás tekintetében pontosítsa, a büntetés kiszabása körében a Be. 606. § (1) bekezdése alapján változtassa meg akként, hogy III. és VI. r. vádlottak szabadságvesztés büntetésének mértékét emelje fel, V. és VII. r. vádlottakkal szemben börtönbüntetést szabjon ki, és annak tartamához igazodóan V. r. vádlottat tiltsa el a közügyek gyakorlásától, VII. r. vádlott szabadságvesztésének végrehajtását próbaidőre függessze fel és mindkettőjükkel szemben a kiszabott pénzbüntetés napi tételeinek számát emelje fel. Egyebekben az elsőfokú ítélet Be. 605. § (1) bekezdése alapján történő helybenhagyására tett indítványt.

A III. r. vádlott védője a fellebbezés írásbeli indokolásában arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság ítélete jogszabálysértő, a tényállás mindkét pontja megalapozatlan, mely a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján kiküszöbölhető.

A 1. vádpont vonatkozásában megállapított tényállás hiányos, mert az elsőfokú bíróság nem határozta meg, hogy mit ért az alatt, hogy

- a vádlottak célja a pályázatok benyújtásával az volt, hogy a pályázaton elnyerhető teljes összegnek “egy jelentős részéhez” saját célra történő felhasználás érdekében hozzájussanak,
- a pályázati célokat “nem, illetve nem teljes egészében” szándékoztak elvégezni,
- az érintett esetekben csupán “látszólagos, vagy a valósághoz képest túlárazott” tevékenységet végeztek volna el.
- V. és VI. r. vádlottak által meghatározott vállalkozókkal kötöttek volna “egyes esetekben részben valótlan tartalmú, azaz fiktív, részben pedig a maguk részére visszajuttatni akart összeggel eleve megemelt, tehát így túlárazott szerződéseket” bizonyos pályázati célok “látszólagos vagy csak részben valóságos” elvégzésére, így a hozzájuk jutó összeg “jelentős részét” visszaosztották volna a vádlottak.

Meghatározhatatlan, vagylagos megállapítások az ítéleti tényállás részét nem képezhetik. Ha a bíróság nem tud állást foglalni a tényállás megállapíthatósága tekintetében, a Be. 7. § (4) bekezdés alapelvi rendelkezése szerint nem értékelheti a kétséget kizáróan nem bizonyított tényt a terhelt terhére. Az elsőfokú bíróság a vagyoni hátrány vonatkozásában megjelölt pontos összeget - 75.000.000.- forintot -, de megalapozatlanul és tévesen jutott erre a következtetésére is.

A bizonyítékok számbavétele és értékelése során az elsőfokú bíróság több hibát is vétett. Ezek közül a beismerő vallomások - melyek nem egymástól függetlenül, hanem szoros összefüggésben születettek - értékelése kapcsán kiemelte, hogy a bizonyítékokat egyoldalúan és a logika szabályaival ellentétesen értékelte. Ennek alátámasztására kiemelte:

- A törvényszék elmulasztotta megválaszolni a kérdést, hogy ha a beismerő vallomást tevő terheltek vallomásai szerint a pályázatot rájuk írták ki, akkor mivel magyarázható, hogy a napi szintű kapcsolattartásuk ellenére a közlönyből értesültek a pályázati kiírás végleges feltételeiről. A telefonlehallgatások értékelése során az elsőfokú bíróság nem észlelte azt a különbséget, ami I. r., II. r. és, IV. r. vádlottak egymás közötti, valamint a többi vádlott-társukkal folytatott beszélgetések között feltűnik. Ugyanis ez a három vádlott egymás között kendőzetlen őszinteséggel és nyíltsággal beszélt bűnös szándékukról, ellenben III. r. vádlottal olyan beszélgetések kerültek lehallgatásra, amik kizárólag a szövegkörnyezetükből kiragadva, egyes szleng-szerű kifejezéseket félremagyarázva értelmezhetőek félre.
- A pályázat megvalósíthatósága kérdésében negligálta az általa megállapított tényállással szöges ellentétben álló, azt határozottan cáfoló bizonyítékokat és figyelmen kívül hagyta a minisztériumi tanúk által hivatkozottakat, de kritika nélkül fogadta el a terhelő vallomást tevő vádlottaknak a nyomozati vallomásait.

- Az elnyert összeg tényleges felhasználhatósága és visszaosztás tekintetében nem oldotta fel a terhelő vallomást tevő vádlottak vallomásaiban a visszaosztásról és felhasználhatóságról mondott ellentéteket, hiszen hol 50%, hol 90% visszaosztásáról számoltak be.
- A túlszámlázás és fiktív számlázás kapcsán nem jelölte meg a törvényszék sem annak pontos mértékét, sem az egyes érintett tevékenységi köröket, pályázati célokat.
- A pályázatokban feltüntetett valótlan adatok és vállalások vonatkozásában figyelmen kívül hagyta, hogy azok összeállításáért a szervezetek részéről IV. r. vádlott felelt, arra III. r. vádlottnak rálátása és ráhatása nem volt.
- A szervezetzeti vezetőkkel a kapcsolatot kizárólag IV. r. vádlott tartotta, az elsőfokú bíróság nem tisztázta, hogy melyik szervezetzeti vezető mit tudott.
- A pályázati kiírás alapján nem nonprofit tevékenységi körökről volt szó, ezért a vádlottak terhére nem róható, hogy legfőképpen maguk akartak keresni. Kiemelte, hogy az a tény, hogy I. r., II. r. és IV. r. vádlottak egymás között nyíltan és őszintén beszéltek bűnös szándékukról, az a megállapítás, hogy “maguk is bűncselekménynek tekintették saját tevékenységüket”, csak erre a három vádlottra igaz.
- A vádlottak távlati célja kapcsán az elsőfokú bíróság odáig jutott, hogy I. r., II. r. és IV. r. vádlottak szegény, naiv, megtévedt és megtévesztett áldozatai a többi vádlottnak.

A beismerő vádlottak vallomásainak értékelése kapcsán rámutatott arra, hogy lényegi kérdésekben - így többek között időrendben, helyszínekben, személyekben, összegekben, százalékokban - ellentmondások feszülnek e vallomások között, mely ellentmondásokat és önellentmondásokat az elsőfokú bíróság meg sem kísérelt feloldani. Az ítélet 96. oldalán iratellenes és életszerűtlen az a megállapítása, hogy a fogvatartásban lévő terheltek nem tudtak összebeszélgni. A büntetés-végrehajtási intézet tájékoztatása tartalmazta az egyes terheltek ügyvédi beszélőjének rendjét és megvalósulását, önmagában a terheltek összebeszélése pedig sem anyagi jogilag, sem eljárásjogilag nem szankcionálható. A terheltek a kényszerintézkedés okán rendelkezésükre bocsátott nyomozati iratanyagot megismerték a beismerő vallomásuk megtételét megelőzően. Semmi nem zárja ki annak lehetőségét sem, hogy II. r. és IV. r. vádlottak értesülhettek I. r. vádlott szabadulásáról. 1. tanú tanúkénti kihallgatása alapján megállapítható, hogy I. r., II. r. és IV. r. vádlottak fogvatartását beismerő vallomásaikra tekintettel szüntették meg, mely Magyarországon de jure a jogszabályi rendelkezésekkel ellentétes, de facto azonban általános szokásjog. A bíróságnak az a hivatkozása, miszerint I. r., II. r. és IV. r. vádlottak az eljárás során utóbb sem hivatkoztak arra, hogy vallomásaikra tekintettel szabadultak volna, irreleváns, ugyanis konkrét okozati összefüggés érhető tetten a szabadulásuk és vallomásaik között, másrészt az ügyészségnek a büntetés kiszabása körében előterjesztett indítványa is megerősítésül szolgált. Az ítélet 98. oldalán I. r., II. r. és IV. r. vádlottak bíróságon való vallomástételeire hivatkozás érthetetlen, mivel nem tettek vallomást a bíróságon, bűnösségük kérdésében sem nyilatkoztak, csupán nyomozati vallomásaikat tartották fenn. Az elsőfokú bíróság ítéletében fenntartani és legalizálni igyekszik azt a mindennapos gyakorlatot, ami beismerő vallomástól teszi függővé a kényszerintézkedés elrendelését, fenntartását és amely gyakorlat szembemegy a Be. rendelkezéseivel és a jogállamiság alapvető követelményeivel.

A beismerő vallomást tevő vádlottak részéről megvalósult szakmai félreértés kérdéskörében V. r. vádlott többször részletes vallomást tett, az elsőfokú bíróság ezt egyoldalúan figyelmen kívül hagyta. Az ítélet 100. oldalának első bekezdésében pedig iratellenesen rögzíti, hogy a lehallgatási anyag alapján megállapítható, hogy a visszaosztás megköveteléséről sokat vitatkoztak V. r. vádlottal, mivel ilyen lehallgatási anyag nincs.

A pénz-visszaosztás, illetve annak mértéke témakörében III. r. vádlott részletes magyarázatát adta korábbi állításainak, mely vallomásait a bíróság egyoldalúan figyelmen kívül hagyta, illetve nem értékelte IV. r. vádlottnak az ítélet 105. oldalán kiemelt vallomásrészletét sem, ahol 5-10%-os profitról tesz említést, valamint arról, hogy elvégezték volna a tevékenységeket. III. r. vádlott

vallomásának értékelésekor tévesen rögzíti az ítélet indokolása, miszerint arra hivatkozott volna, hogy jogellenes ígéret vagy fenyegetés miatt tette a nyomozás során beismerő vallomását, ilyet III. r. vádlott soha nem állított.

A visszaosztás mértékével az ítélet 151. oldalától foglalkozik az elsőfokú bíróság, összesen 75 millió forintban határozta meg a vagyoni hátrányt. A kiindulópont is téves, hiszen a vádiratban is megjelölt teljes elnyerhető összeg 499.996.391.- forint volt, nem 500.000.000.- forint, az ítéletben nincs helye kerekítésnek. Másodlagosan iratellenes és jogszabálysértő a vagyoni hátrány meghatározása, egyrészt 20 millió forintnak nem 5 millió forint volt az ÁFA-ja, másrészt költségvetési csalás esetén a vagyoni hátrányra ÁFA-t, vagyis a költségvetés számára befizetendő adót számít az eljáró bíróság, márpedig nem lehet adóvonzata a költségvetési csalásból származó bevételnek. Az elsőfokú bíróság - a terhelő vallomások közötti ellentmondások és bizonytalanságok miatt - nem tudta megalapozottan meghatározni a vádlottak által veszélyeztetett vagyoni hátrányt, a Be. 7. § (4) bekezdése szerint a kétséget kizáróan nem bizonyított tény pedig nem értékelhető a terhelt terhére.

A tanúvallomások értékelése kapcsán kiemelte, hogy azokat az elsőfokú bíróság egyoldalúan értékelte, az egyes vallomások elvetését nem indokolta, így:

- A szövetkezeti vezetők tekintetében elmulasztotta értékelni, hogy az elnyerhető és felhasználható összegekről mennyiben rendelkezhetek tényleges ismeretekkel.
- A minisztériumi tanúk a pályázat kiírása, megvalósíthatósága, a konkrét pályázat elutasítása körülményeiről kiemelkedő jelentőségű vallomásokat tettek, egyértelműen cáfolva a vádban és az ítéletben megfogalmazottakat. A tanúk elmondták, hogy az idő rövidege miatt a megvalósíthatóság nehézkes lett volna, de a pályázat megvalósítható, annak megghiúsulása a pályázónak jelent kockázatot. A pályázat kiírásának külső kezdeményezése korántsem szokatlan gyakorlat, mely kizárja a kötelességszegést is.
- Az alvállalkozóként bevonandó tanúk vallomásait a bíróság nem vette figyelembe, ahogyan azt a tényt sem, hogy rájuk azért volt szükség, mert egyetlen szövetkezet felé sem támasztott a pályázat kiírója olyan elvárást, hogy önállóan, alvállalkozó nélkül kellene megvalósítani a pályázati célt.

A 2. tényállási pont tekintetében nem került tisztázásra, hogy amennyiben valóban azért lett meghatározva a kétszer 5 millió forintos fizetendő összeg, hogy 5 millió forintot kell fizetniük az EMMI-nél a döntéshozóknak, ahhoz hogy hivatalos útra terelődjön a pályázat, míg további 5 millió forintot a pályázat EMMI általi kiírásáért, úgy a második 5 millió forint milyen oknál fogva nem merült fel a későbbiekben felek között (hiszen a pályázat kiírásra került). Másrészt az elsőfokú bíróság elmulasztotta meghatározni a konkrét kötelességszegést, az ugyanis, hogy a minisztérium részéről a pályázattal “foglalkozzanak”, azt “kiírják” semmi esetre sem valósít meg kötelességszegést a részükről, hiszen a kihallgatott tanúk vallomása szerint mindennapos gyakorlat, hogy pályázat kiírása külső kezdeményezésre történik. Az ítéleti tényállás szerint az első 5 millió forint azért került megfizetésre, hogy a pályázattal foglalkozzanak, míg a második 5 millió forint, hogy azt kiírják, miközben ezen ígérek meg is valósultak, ezzel szemben a második 5 millió forint kifizetése nem merült fel, de az első 5 millió is visszafizetésre került.

Az elsőfokú bíróság e kérdéskörben tévesen és iratellenes értékeli III. r. vádlott vallomását, ugyanis ő soha nem állította, hogy bármelyik vallomását rákényszerítették volna. Az ítélet 209. oldalán az elsőfokú bíróság hivatkozik 2. tanú tanú vallomására, amiben I. r. vádlott egy Peti nevű lobbistát említ, azonban mindennek az értékelését és értelmezését elmulasztotta.

A költségvetési csalás tekintetében a jogi minősítés az elsőfokú bíróság ítéletének megalapozatlanságát igazolja, ugyanis az elkövetési érték tekintetében kizárólag téves, megalapozatlan és jogszabálysértő következtetésre jutott. Ezzel szemben az alkalmatlan kísérlet -

bűnösség megállapítása esetén - helytálló, azonban álláspontja szerint emiatt felmentésnek lett volna helye.

Az előkészület tekintetében arra hivatkozott, hogy nyertes pályázat esetén is további aktív, megtévesztő magatartás lett volna szükséges a vádlottak részéről a vagyoni hátrány okozásához, ezért még az ítéleti tényállás logikája mentén is legfeljebb a kísérlet előkészületéről lehet szó.

Az elsőfokú bíróság álláspontját – miszerint a Központi Nyomozó Főügyészségnek diszkrecionális joga eldönteni, hogy mennyiben megalapozott a gyanú – nem osztotta. A bíróságnak utólag a nyomozást nem csak anyagi, de eljárásjogi szempontból is értékelnie kell. A védő szerint mivel a nyomozó hatóság jelezte a Központi Nyomozó Főügyészség felé hatáskörének hiányát, a titkos adatszerzés eredményeként beszerzett bizonyítékok kizárása indokolt.

A kényszervallatás kérdése kapcsán téves az elsőfokú bíróság kiindulópontja is, ugyanis a védők egyetlen alkalommal sem említettek büntetőjogi értelemben kényszervallatást, csak arra hivatkoztak, hogy igazoltan okozati összefüggés van I. r., II. r. és IV. r. vádlottak beismerő vallomása és az előzetes letartóztatásból szabadulásuk között.

A büntetéskiszabás során az elsőfokú bíróság jogszabálysértően járt el, figyelmen kívül hagyta a belső arányosság elvét és azt aényt, miszerint III. r. vádlott esetében kizárólag enyhítő körülmények állnak fenn.

A Központi Nyomozó Főügyészség által előterjesztett fellebbezés indokolás, valamint a Fővárosi Fellebbviteli Főügyészség átirata vonatkozásában előadta, hogy az elkövetési érték kérdéskörében hivatkozásuk önellentmondásos, illetve a főügyészség szerint is elvégezték volna akár csak részben is az egyes tevékenységeket a vádlottak, úgy az tehát igazoltan (legalább részben) megvalósult volna, ennél fogva bűncselekmény elkövetése e tekintetben fogalmilag is kizárt. Több vádlott és minisztériumi tanú is úgy nyilatkoztak, hogy megvalósítható a pályázat. Az alkalmatlan kísérlet tekintetében megjegyezte, hogy a lefolytatott bizonyítás eredményeként egyértelműen megállapítható, hogy az adatlapok aláírásának hiánya nem pótolható, objektív elutasítási ok. Kiemelte dr. Belovics Ervin állásfoglalását, miszerint: „Az alkalmatlan kísérlet során tehát, a tárgy, az eszköz vagy a mód alkalmasságának tényében téved az elkövető, azzal azonban tisztában van, hogy büntetőjog-ellenes magatartást kíván végrehajtani.” Alkalmatlan kísérletnél az elkövető szándéka attól, hogy az elkövetés eszköze vagy módja alkalmatlan, még bűncselekmény elkövetésére terjed ki, az alkalmatlanság értelemszerűen független kell, hogy legyen a szándéktól - eltérő esetben, ugyanis ilyen “bűnös szándék” nélkül bűncselekmény hiányáról vagy önkéntes elállásról beszélhetnénk. Ezt támasztja alá a Btk. kommentár is, mely szerint az alkalmatlan kísérlet esetén a szándékosság adott, csupán az elkövető a szándékolt cselekményt - tévedése folytán - elkövetésre alkalmatlan tárgyon vagy alkalmatlan eszközzel, illetve alkalmatlan módon hajtja végre.

Mindezekre tekintettel álláspontja szerint az elsőfokú bíróság III. r. vádlott bűnössége tekintetében téves következtetésre jutott. Még a bűncselekmény elkövetésének bizonyítottsága esetén is az elsőfokú ítéletben az 1. tényállási pontban a vagyoni hátrány nem meghatározható, ezért a terheltek felelőssége a költségvetési csalás kísérletében nem mondható ki. Fenntartotta az előkészületre vonatkozó álláspontját is, mely szintén a terheltek felmentését indokolja. A 2. tényállási pontban a lefolytatott bizonyítás alapján megállapítható, hogy III. r. vádlott nem követte el a terhére rótt bűncselekményt, a Projekt Manageri Megállapodásnak megfelelően végezte jogszerű tevékenységét és a szerződésben foglaltak szerint a pályázat sikertelensége okán vissza is fizette a sikerdíj-előleget. Fenntartotta az eljárásjogi hivatkozásokat mind a nyomozó hatóság hatásköre, mind a beszerzett

beismerő vallomások bizonyítékként értékelhetősége tekintetében. Mindezek alapján indítványozta, hogy az ítélet tábla a Be. 606. § (1)-(2) bekezdés alapján az elsőfokú bíróság ítéletét változtassa meg és III. r. vádlottat mentse fel mindkét vádpontban.

Az V. r. vádlott védője a fellebbezés írásbeli indokolásában az elkövetési érték meghatározása tekintetében kifejtette, hogy az ügyészség az alkalmazandó jogszabályt illetően helyesen hivatkozott a Btk. 396. § (9) bekezdésében foglaltakra, de ez nem teszi szükségessé a vagyoni hátrány összegének az elsőfokú bírósághoz képest eltérő megítélését. Jelen ügyben a bűncselekmény eredménye a költségvetésből jogosulatlanul igénybe vett támogatási pénzösszeg, ezért téves az ügyészség megfogalmazása, hogy a befizetési kötelezettség nem teljesítése miatti bevételek kiesése lenne a bűncselekmény eredménye. Mivel a bűncselekmény kísérleti szakban maradt, az elkövetők szándéka határozza meg a minősítést, a költségvetési csalás eredménye ugyanis a jogosulatlan hozzájárulás összege, amelynek tekintetében a vádlottak a pályázatot elbírálókat (a felhasználási cél tekintetében) megtévesztették, azaz amelyet a költségvetésből jogosulatlanul vettek volna igénybe. A csalárd módon megszerezni kívánt összeg nem azonos a teljes pályázati összeggel, ugyanis a vádlottak a pályázati összeg egy részét, kétséget kizáróan legfeljebb 75 millió forintot kívántak jogtalanul megszerezni, mivel a pályázatban szereplő tevékenységeket nem teljes egészében kívánták elvégezni, illetve részben túlárazott szerződések lettek volna.

Az ügyészség hivatkozott arra, hogy a jogszerű teljesítésre csak azért került volna sor, mert a tettesek féltek a lelepleződéstől, azonban e motívum nem zárja ki a részleges teljesítési szándékot. Példaként említette azt az esetet, hogy ha egy játszótér megépítéséhez 80 millió forint összegre pályáznak, azonban a játszótér építésére csak 40 millió forintot akarnak elkölteni, a maradék összegre fiktív számlát készítenek, akkor az elkövetők csak a 40 millió forint összegre követnek el bűncselekményt, mert ezt akarták jogtalanul felhasználni. A teljes összegre, 80 millió forintra akkor követnék el a bűncselekményt, ha egyáltalán nem akartak volna játszótér építeni és ennek érdekében 80 millió forintra akartak volna fiktív számlát felhasználni.

Az ügyészség által a fellebbezés indokolásában hivatkozott eseti döntések közül a BH2001.160. és a BH2016.108. számon közzétettek valóban állami támogatással kapcsolatosak, de azokban az ügyekben a saját erő volt a feltétele a lakástámogatás megítélésének, annak hiánya az egész pályázati kérelmet jogszerűtlenné tette, de az önerő nem képezte a támogatási összeg részét, ezzel szemben jelen ügyben a jogszerű teljesítés teljes egészében a megpályázott pénzből történt volna. A BH2006.243. szám alatt közzétett eseti döntés pedig nem támogatásra vonatkozik, hanem piaci hitelezésre, illetve kiemelte, hogy azt a 3/2009. BJE számú büntető jogegységi határozat nem tartotta fenn.

Az ügyészség által hivatkozottak kapcsán még kiemelte, hogy ha a pályázat kiírója tudott volna arról, hogy a vádlottak csalárd módon jártak el, akkor a bűncselekmény szintén kísérleti szakban marad. Ez azonban nem érinti azon tény megállapítását, hogy a vádlottak szándéka eleve mekkora jogosulatlan támogatás megszerzésre irányult. Az ügyészség másik hivatkozása, miszerint a támogatási összeget vissza kell fizetni, az okozott vagyoni hátrány összegét nem befolyásolja. A bűncselekmény eredménye ugyanis a megtévesztés következtében jogosulatlanul kifizetett vagy kifizettetni kívánt összeg, nem pedig az, amit az irányító hatóság egy megtévesztés leleplezése esetén visszakövetelhet.

Az elsőfokú bíróság által megállapított alkalmatlan kísérlet megkülönböztető ismérve, hogy az elkövetési magatartás az eredmény létrehozatalára eleve alkalmatlan, az eredmény bekövetkezése tehát nem csak később (valamely más közreható ok következtében) vált lehetetlenné. Jelen ügyben a törvényszék helyesen állapította meg, hogy a kísérlet az adatlapok nem orvosolható formai hibája miatt eleve alkalmatlan volt, tehát a cselekmény kísérleti szakban maradását nem valamely későbbi körülmény (felsőbb utasítás vagy a NAV jelzése) okozta. Az elsőfokú bíróság döntése összhangban

áll az ügyészség által a fellebbezésben hivatkozott BH1990.244. számú eseti döntéssel, melyben azért nem állapítottak meg alkalmatlan kísérletet, mert csak az óvás folytán lefolytatott későbbi vizsgálat tárta fel a vádlott manipulációját, és a vádlotti magatartás nem tette eleve kizárttá az illetéktelenül megszerezni kívánt nyereséget, illetve kártérítés kifizetését.

A relatíve alkalmatlan eszközzel elkövetett kísérlet is alkalmatlan kísérlet, amely a Btk. 10. § (3) bekezdése alá tartozik. A relatíve alkalmatlan eszközzel elkövetés megítélése körében a Fővárosi ítélet tábla 3.Bf.191/2012/5. és a Pécsi ítélet tábla Bf.I.43/2012/9. számú határozatokra hivatkozott. Az elsőfokú bíróságnak az alkalmatlan kísérlet vonatkozásában kifejtett indokolása teljesen összhangban van a Fővárosi ítélet tábla 3.Bf.191/2012/5. és a Szegedi ítélet tábla Bf.II.8/2007. számú határozataival.

A csalással kapcsolatos ügyekben egységesen érvényesül az a megközelítés, hogy a kísérlet alkalmatlanságát a szabályszerű ügymenet alapján kell vizsgálni, e körben kiemelte a Legfelsőbb Bíróság Bfv.III.1034/2003., a Fővárosi Ítélet tábla 3.Bf.191/2012/5. és a Szegedi Ítélet tábla Bf.I.1/2017/4. számú határozatok ezt alátámasztó indokolását.

A vádlottak jelen ügyben a költségvetési csalást nyilvánvalóan alkalmatlan eszközzel követték el, hiszen a pályázati anyag - az adatlapok aláírásának hiányában - befogadható sem volt, azt mérlegelés nélkül el kellett utasítani, azaz ebben a vonatkozásban még hiánypótlás sem volt kérhető. Az ügyészség érvelésének azon része, miszerint emberi hanyagság, mulasztás miatt is sor kerülhetett volna a pályázat befogadására és az összeg kifizetésére, szintén nem helytálló, ugyanis az ítélkezési gyakorlat szerint akkor is alkalmatlan kísérletről van szó, ha a cselekmény más körülmények (azaz szabálytalan eljárás esetén, emberi hanyagság miatt) esetleg sikerülhetett volna. Az alkalmasságot ugyanis a szabályszerű eljárás alapján kell vizsgálni. A Szövetkezetének esete nem tartalmaz megtévesztő elemeket, illetve a konkrét ügyszökhöz képest eltérő eseménylefordítás (szabályszerű elbírálás) egyik megvalósult példája, mely nem változtat azon, hogy a kísérlet alkalmatlanságát az elsőfokú ítéleti tényállásban szereplő pályázatok kapcsán és a szabályszerű eljárás alapján kell vizsgálni.

Az elkövető önhibája nem zárja ki az alkalmatlan kísérlet létrejöttét, sőt az elsőfokú bíróság helytállóan fejtette ki, hogy az önhiba (elkövetői figyelmen kívül hagyás) az alkalmatlan kísérlet iskolapéldája.

Az ügyészség az alkalmatlan kísérlet elleni érveként utalt a vádlottak szándékára is, azonban szándékosság nélkül alkalmatlan kísérlet sem jöhet létre.

Az ügyészség álláspontjával szemben az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy az alkalmatlanságon az utólagos hiánypótlás nem változtatott, a pályázatok a benyújtáskor nem voltak aláírva, így azokat hiánypótlás nélkül el kellett utasítani, márpedig a kísérlet alkalmatlanságát a megkezdés időpontjában releváns körülmények alapján kell vizsgálni. A vádlottak utólagos magatartása csak szándékuk igazolására alkalmas tény, ami viszont a költségvetési csalás kísérletének szükségképpen feltétele, de annak alkalmatlanságát nem zárja ki.

Az ügyészségi fellebbezésben hivatkozott Curia B.II.2426/1929. számú ítélete kapcsán arra mutatott rá, hogy ebben az ítéletben a tévedésbe ejtésre alkalmasság kérdését vizsgálták, míg jelen ügyben az elbírálásra alkalmasságot kell vizsgálni. Jelen ügyben a pályázat formai feltételeinek útmutató szerinti ellenőrzése a szokásos és szabályos ügymenet része volt, márpedig az alkalmatlanságot ennek megfelelően kell megállapítani, illetve jelen esetben a kísérlet már eleve a benyújtáskor alkalmatlan volt. A Curia az 1878. évi V. törvény alapján ítélkezett, amely nem tartalmazott kifejezett rendelkezést az alkalmatlan kísérlet jogkövetkezményeiről, a Curia azt az álláspontot képviselte, hogy relatíve alkalmatlan eszköz esetén a csalás megállapítható, míg abszolút alkalmatlan eszköz esetén a csalás kísérlete sem állapítható meg. Ezzel szemben a hatályos Btk. az alkalmatlan kísérletről kifejezetten rendelkezik, ennek körében egyaránt a korlátlan enyhítés (büntetés mellőzés) lehetőségét biztosítja a relatíve vagy abszolút alkalmatlan eszközzel elkövetett kísérlet esetén is. Összegezve álláspontját a Curia ítéletével kapcsolatban kifejtette, hogy az abban

foglaltak nem akadályozta jelen ügyben az alkalmatlan kísérlet megállapításának, mivel az abban felvetett esetvariációk és az annak alapjául szolgáló jogi szabályozás jelentős mértékben eltér a jelen ügy tényeitől és az azokra irányadó büntetőjogi szabályozástól.

Az elsőfokú ítéletben idézett „porcukorral ölés” és a befogadásra alkalmatlan nyomtatvány benyújtása is alkalmatlan kísérlet, amely a Btk. 10. § (3) bekezdése alá tartozik. A két ügy között a különbség csak abban áll, hogy az egyik esetben ölés, a másik esetben költségvetési csalás alkalmatlan kísérletéről van szó. Az ölés esetében a természeti tényezők, a költségvetési csalás esetében az ügymenet szabályossága a döntő az alkalmatlanság megítélésben.

Az ügyészség fellebbezésében szereplő hipotetikus eset, ha emberi, szakmai hiba miatt, vagy mert a kifogásokban foglaltakat helytállónak fogadták volna el, egy esetleges befogadás és kifizetés esetén, amennyiben utólag derül ki, hogy nem volt aláírva az adatlap, akkor nem valósult volna meg bűncselekmény, kifejtette, hogy a bűncselekmény megvalósult volna, de mivel befejezett lenne, az alkalmatlanság vizsgálata fogalmilag nem merülne fel.

A büntetés kiszabása körében az elsőfokú bíróság helyesen értékelte az alkalmatlan kísérletet enyhítő körülményként, ez megfelel a BH2001.3. számú eseti döntésnek is. A távoli kísérletnek enyhítő körülményként jelentős nyomatéka van, hiszen a támogatás megszerzéséig még hónapok telhettek volna el, emellett teljes kísérletről sincs szó, hiszen a tettesek az elkövetési magatartásoknak is csak egy részét tanúsították, a vagyoni hátrány okozására (azaz a kifizetésre) csak további igen nagyszámú dokumentum csatolása esetén kerülhetett volna sor. A Btk. 10. § (3) bekezdése alapján a büntetést korlátlanul enyhíteni vagy akár mellőzni is lehet, az elsőfokú bíróság a korlátlan enyhítés lehetőségével élve szabott ki pénzbüntetést, mely összhangban van az ítélkezési gyakorlattal is (ÍH2013.89. és BH2003.270.). A védő utalt arra is, hogy álláspontja szerint az elsőfokú bíróság még akkor is törvényes szankciót szabott ki, ha a cselekmény nem minősülne alkalmatlan kísérletnek, pénzbüntetés ugyanis a kétfokú enyhítés kereteinek teljes kimerítésével is kiszabható lenne, melyet a cselekmény kísérleti szakban maradása, illetve V. r. vádlott bűnsegédi minősége önmagában is indokolna.

Amennyiben a másodfokú bíróság álláspontja szerint szabadságvesztés kiszabása szükséges V. r. vádlottal szemben, akkor a végrehajtás próbaidőre felfüggesztését indítványozta. Az 55/2007. BK vélemény II/2. pont szerinti vizsgálat alapján megállapítható, hogy V. r. vádlott személyi körülményei kedvezők, büntetlen előéletre, kiskorú gyermek eltartásáról gondoskodik és életkörülményei rendezettek. Mindez a speciális prevenció oldaláról egyértelműen valószínűsíti, hogy vele szemben a büntetés célja annak végrehajtása nélkül is elérhető.

Mindezek alapján indítványozta, hogy az ítélőtábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Be. 605. § (1) bekezdése alapján hagyja helyben, ugyanis az elsőfokú bíróság a költségvetési csalás tekintetében törvényesen és az ítélkezési gyakorlattal teljes összhangban állapította meg a vagyoni hátrány összegét és az alkalmatlan eszközzel való elkövetést is. Az alkalmatlan kísérlet esetén alkalmazható korlátlan enyhítés lehetőségére figyelemmel az elsőfokú bíróság törvényesen szabott ki pénzbüntetést.

A VI. r. vádlott védője a fellebbezés írásbeli indokolásában szintén az elsőfokú bíróság ítéletének jogszabálysértő és megalapozatlan voltára hivatkozott.

Az elsőfokú bíróság a tényállást I. r., II. r. és IV. r. vádlottak vallomásaira alapította, melyeket a bíróság szerint a titkos adatszerzés is alátámasztott. Ugyanakkor a törvényszék figyelmen kívül hagyta, hogy ezen vádlottak legelső vallomásaikban mind tagadták a terhükre rótt bűncselekmények elkövetését, valamint a bírósági eljárás során a bűnösségükről nem nyilatkoztak, vallomást nem tettek, valamint vallomásaik között jelentős ellentmondások lelhetőek fel lényegi kérdésekben. Ezzel szemben III. r., V. r. és VI. r. vádlottak teljesen egybehangzó vallomásokat tettek. Az elsőfokú bíróság nem adta indokát annak sem, hogy miért nem zárta ki a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Dél-

alföldi Regionális Bűnügyi Igazgatósága által beszerzett bizonyítékokat, hiszen a Központi Nyomozó Főügyészség ugyanazon bizonyítékok alapján gyanúsította meg később VI.r. vádlottat, melyek alapján azt megelőzően még nem vette át a nyomozást annak ellenére, hogy a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Dél-alföldi Regionális Bűnügyi Igazgatósága többször is jelezte hatáskörének hiányát. Nem csak a gyanúsítottként szóba jöhető, közjogi tisztség betöltésén alapuló mentességet élvező személy okán, de a büntetőeljárás tárgyát képező bűncselekmény miatt is szükséges lett volna az eljárás lefolytatásának áttétele, ennek elmulasztása miatt jogszabálysértő a korábban keletkezett bizonyítékok felhasználása.

A titkos adatszerzés eredményének értékelésekor figyelmen kívül hagyta az elsőfokú bíróság, hogy I. r., II. r. és IV. r. vádlottak kizárólag egymás között folytattak egyértelműen bűncselekmény elkövetésére utaló, azt célzó beszélgetéseket. Ezzel szemben VI. r. vádlottal sem rögzítettek ilyen tartalmú beszélgetést. A telefonbeszélgetésekből egyértelműen kitűnik, hogy I. r., II. r. és IV. r. vádlottak célja VI.r. vádlott felhasználása volt és általa kívánták pénzhez jutni. De nem bizonyított, hogy VI. r. vádlott szándékegységben lett volna ezen vádlottakkal vagy hogy tudomása volt bűnös szándékukról.

Az elsőfokú bíróság megalapozatlanul rögzítette, hogy a beismerő vallomást tett vádlottak esetében az összebeszélés kizárt volt, ugyanis I. r., II. r. és IV. r. vádlottak maguk hivatkoztak arra, hogy átgondolták a történeteket, tudtak a védőjükkel konzultálni és erre tekintettel változtatnak a korábbi tagadó vallomásukon. Sem büntetőjogi, sem fegyelmi felelősség nem terheli a védőt, amennyiben védőtársaival kommunikál, az összebeszélés veszélye a kényszerintézkedéseknél sem lehet hivatkozási alap. 1. tanú tanúvallomása és az iratok alapján megállapítható, hogy e vádlottak beismerő vallomásaikra tekintettel szabadultak, erre tekintettel végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztésre ítélték őket. Így arra hivatkozni, hogy e vádlottak nem előnyök reményében tették beismerő vallomásaikat, abszurd és megalapozatlan.

VI. r. vádlott ellentmondásmentes, a tanúk és egyes vádlott-társak által is alátámasztott vallomását a bíróság nem fogadta el. Országgyűlési képviselőként az általa képviselt térség érdekében lobbizási tevékenységet folytatott, ami egyébiránt mindennapos eljárás, ez feladata és politikai érdeke is volt, mely értelemszerűen nem minősül bűncselekménynek. Ezért a befolyással üzérkedés tekintetében fogalmilag kizárt VI. r. vádlott bűnössége.

Az elvetett védői kifogásokkal kapcsolatban az elsőfokú ítélet kényszervallatásra hivatkozik annak ellenére, hogy egyetlen védő sem állította az eljárás során, hogy kényszervallatás történt volna. Ezzel szemben csupán azt jelölték meg, hogy I. r., II. r. és IV.r. vádlottak vallomásaikat általuk remélt előny érdekében tették meg, mely állítást 1. tanú tanúvallomása, az ügyészségi indítványok és nyomozási bírói határozatok, valamint a főügyészségnek a büntetéskiszabás körében tett indítványa és az elsőfokú bíróságnak az ítélete is igazol.

Az előkészület tekintetében fenntartotta a védőbeszédében kifejtett álláspontját, a bíróság által megállapított tényállás fennállta esetén sem állapítható meg bűncselekmény elkövetése, ugyanis önmagában nyertes pályázat esetén is - mint tanúk számoltak be róla - a nyertes pályázó részéről további aktív magatartás lett volna szükséges a tényleges kifizetés érdekében, így többek között számla kiállítása, benyújtása és annak befogadása.

Fentiek alapján indítványozta a Be. 606. § (1) és (2) bekezdései alapján az elsőfokú ítélet megváltoztatását és mindkét vádpontban VI. r. vádlott felmentését.

A VII. r. vádlott védője a fellebbezés írásbeli indokolásában annak az álláspontjának adott hangot, hogy az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékokkal ellentétesen állapította meg VII. r. vádlott bűnösségét, ugyanis a bizonyítékokat nem összességében értékelte.

A bűnösség megállapításához szükséges annak megállapítása, hogy a bűnsegéd - jelen esetben VII. r. vádlott - megállapodjon az elkövetővel, vagy elkövetőkkel abban, hogy a bűncselekmény elkövetéséhez segítséget nyújt. A rendelkezésre álló bizonyítékok értékelése alapján nincs olyan bizonyíték, hogy VII. r. vádlott az elkövetők közül bárkivel is megállapodott volna a bűncselekmény elkövetésében, vagy abban, hogy a bűncselekmény elkövetéséhez úgy nyújt segítséget, hogy kidolgozza a megvalósíthatósági tanulmányt és a költségvetést. Egyébként VII. r. vádlott nem is dolgozta ki a költségvetést és a megvalósíthatósági tanulmányt sem készítette el. A költségvetés nem készült el, a pályázati kiírásban előírt és a pályázatban megadott, mindenki számára ismeretes irányszámok kerültek a pályázatban megjelölésre, amely összeg nem került a részletes költségvetésben kimunkálásra.

Az elsőfokú bíróság azt rója fel VII. r. vádlottnak, hogy a hangfelvételen a gazdasági társaság - amelynek munkavállalója volt - vezetője hasonló tartalmú eljárást mond el, mint a jelen ügyben is rendelkezésre álló bizonyítékok között fellelhető megbeszélések. De ez nem elegendő annak megállapítására, hogy VII. r. vádlott bármelyik vádlottal megállapodott, hogy bűncselekmény elkövetéséhez segítséget nyújt, és a gazdasági társaság vezetőjével történt lehallgatott beszélgetés sem tartalmaz olyan kijelentést, hogy VII. r. vádlott bűncselekményt követett el. A munkaköri leírása alapján kellett a pályázati kiírásnak megfelelően elkészíteni a ráosztott munkafeladatokat egy pályázat megírása során.

A beismerő vallomást tett vádlottak egyik vallomásában sem jelenik meg az a határozott kijelentés, hogy VII. r. vádlott a bűncselekmény elkövetéséről tudott. A pályázati összeg felhasználási feltételeiről tudott, a pályázatban történt költségvetési keretszámok módosulását ismertette, de még I. r. vádlott vallomásában sincs arról szó, hogy VII. r. vádlott arról tudott volna, hogy nem fogják a pályázatot megvalósítani.

Mivel a kétséget kizáróan nem bizonyított tényeket nem lehet a vádlott terhére értékelni, a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján nem lehet megállapítani a VII. r. vádlott bűnösségét, ezért indítványa arra irányult, hogy az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét a Be. 604. § (1) bekezdés b) pontja alapján változtassa meg és VII. r. vádlottat mentse fel a terhére rótt bűncselekmény elkövetésének a vádjá alól.

A nyilvános ülésen a Fővárosi Fellebbviteli Főügyészség képviselője az írásbeli átiratában foglaltakat változatlan tartalommal fenntartotta és amellet az alábbiakra hívta fel a figyelmet.

I. r., II. r. és IV. r. vádlottak beismerő vallomásának részletes vizsgálata alapján a törvényszék megállapította, hogy szavahihetők, elmondásaik egymással megegyezők, semmi olyan ellentmondás nincs bennük, amely kételyt ébreszthetne a vallomásaik hitelessége iránt. Egybehangzóan állították, hogy

- a pályázat kifejezetten az ő szövetkezeteik részére úgy írták ki, hogy nekik előnyös legyen
- az illetékesekkel meg volt beszélve, hogy azt mindenképpen meg fogják nyerni, még ha a feltételeknek mások is megfelelnek
- a pályázatot az idő rövidsége miatt meg sem lehetett volna valósítani
- V. r. és VII. r. vádlottak pénzvisszaosztást kértek

- a visszaosztást V. r. és VI. r. vádlottak által meghatározott, kötelezően bevonandó, alvállalkozó cégeken keresztül kívánták volna magukhoz eljuttatni úgy, hogy jelentősen túlszámlázták volna az általuk elvégzett munka díját, vagy a díjukat munkavégzés nélkül számlázták volna ki
- a pályázatokban a valóságnak meg nem felelő adatokat és vállalásokat tüntettek fel és több okiratot (nyilatkozatot, együttműködési megállapodást) az érintett szövetkezetek vezetői helyett saját maguk, illetve IV. r. vádlott írt alá
- a szövetkezeti vezetők még a pályázat által elnyerhető összeget sem ismerték és arról sem volt tudomásuk, hogy a nevükben milyen költségelszámolások kerülnek beadásra
- a szövetkezeteket eszközként használták a saját céljaik megvalósításához
- távlati céljuk a következő, jóval magasabb összegű pályázat elnyerése volt, amiből a visszaosztás nem lett volna ennyire kedvezőtlen.

A beismerő vallomások igen részletesek és egyező tartalmúak voltak, azokat a lehallgatott telefonbeszélgetések alátámasztották, melyeknek a tartalma szerint a vádlottak elsődleges célja az volt, hogy a pályázati pénzt saját maguknak megszerezzék, illetve ha nem mennek bele a visszaosztásokba, akkor elesnek a jövőbeli pályázati lehetőségektől és a tagadó társaik másokon keresztül veszik ki a pénzt.

III. r., V. r., VI. r. és VII. r. vádlott a terhelő vallomások okát összebeszélésben, hatósági befolyásolásban, előny remélésében, a fogvatartásból szabadulásban, szakmai félreértésben/hozzá nem értésben jelölték meg. Ezeket az elsőfokú bíróság megvizsgálta és mindegyiket elvetette, a rájuk nézve terhelő vallomást tett beismerő vádlottak vallomása, a lehallgatott telefonbeszélgetések tartalma, illetve a saját elszólásaik alapján az ő bűnösségükre is alappal lehetett következtetni.

A VII. r. védő írásbeli beadványában foglaltakra reagálva utalt az elsőfokú ítélet 86. oldal alulról a 3. bekezdésében és a 87. oldal 5. bekezdésében írt terhelő vádlotti vallomásokra, valamint 4. tanú - aki alvállalkozóként a pályázatok elkészítésében vállalt szerepet - vallomására, aki előadta, hogy VII. r. vádlottól az egyes szövetkezetek kapcsán a részletes költségvetés egymással megegyező adatait megkapta. Ezek a vallomások cáfolták VII. r. vádlottnak e tény tagadására és a közreműködés hiányára alapított védekezését és bűnösségének alátámasztására alkalmasak.

Az elsőfokú bíróság kihallgatta tanúként 1. tanú nyomozót és nyomozást felügyelő ügyészt, akik vallomása egyértelműen megcáfolta, hogy a vádlottak kényszervallatás vagy jogellenes ígéret hatására tettek volna beismerő vallomást. A beismerő vádlottak vallomásainak hitelét az is erősíti, hogy azt a szabadlábra kerülésük után mindvégig – beleértve a tárgyalást is – fenntartották, és maguk sem hivatkoztak olyanra, hogy bármilyen befolyásolási kísérlet érte volna őket az eljáró hatóság részéről.

Szakmai félreértés a visszaosztás megkövetelésének a tényével kapcsolatban nem merülhetett fel, legfeljebb annak a mértékére nézve. A többszöri személyes találkozón tartott egyeztetések és a lehallgatott beszélgetésekben elhangzottak alapján a visszaosztási kötelezettség ténye egyértelmű volt és egyébként sem képzelhető el, hogy mindhárman félreértsék pont ugyanazt, úgy, hogy e témában V. r. vádlott külön-külön és nemcsak egymás jelenlétében egyeztet velük. A lehallgatott beszélgetésekből az is kiderült, hogy V. r. vádlottal hiába próbáltak egyezkedni a visszaosztás mértéke miatt, amiből a visszaosztási kötelezettség tényére alappal következtetés vonható.

A II. tényállási pontban tekintetében I. r., II. r. és IV. r. vádlottak beismerő vallomást tettek, mely szerint

- a pályázat elindításáért és kiírásáért tőlük személyesen III. r. és VI. r. vádlottak 5+5 millió forintot kértek „alkotmányos költség” címén a döntéshozóknak, annyira egyértelműnek vették, hogy csakis ők nyerhetnek, hogy nem is a nyereséghez kötötték a pénz átadását

- az első 5 millió forintot átadták III. r. vádlotton keresztül VI. r. vádlott részére, amit egy színlelt szerződés formájában lepapíroztak
- az átadott 5 millió forintot a pályázat elutasításakor visszahozták nekik
- a második 5 millió forint átadására mégsem került sor, mert nem az lett kiírva, amiben megállapodtak.

III. r. vádlott a nyomozás során a saját maga vonatkozásában elismerte a vádbeli bűncselekményt, de akként, hogy VI. r. vádlottnak semmi szerepe nem volt benne. Később már tagadta részvételét az elkövetésben. Folyamatosan változtatta a védekezését, miközben több olyan részletről is beszámolt, ami egybevágott a beismerő vádlottak vallomásaival. A vallomásairól összességben azt állapította meg a törvényszék, azok egyetlen célja, hogy barátját, VI. r. vádlottat – akinek országgyűlési képviselőként komoly veszíteni valója volt – mentse, még annak árán is, hogy magára vállalja a teljes elkövetést.

VI. r. vádlott tagadó vallomást tett mindvégig az eljárás során, félreértéssel és rákényszerítéssel magyarázta a többi vádlott ránézve terhelő nyilatkozatait.

A tagadó vádlottak védekezésének cáfolatát az ítélet indokolása részletesen tartalmazza, ennek lényege, hogy a beismerő vallomásokat a telefonbeszélgetések tartalma teljességgel lefedte, ezzel visszaigazolta azok hitelességét. Amikor a titkos adatszerzés történt, a vádlottak nem tudhatták, hogy lehallgatják őket, bár IV. r. vádlottnak volt utalása arra, hogy lehallgatják őket, ezzel azonban csak a saját jól értesültségét, fontosságát próbálta előtérbe helyezni, hiszen, ha valóban tudtak volna a vádlottak a lehallgatásukról, akkor nem beszéltek volna folyamatosan - saját magukat betervezve - bűnös terveikről, magatartásaikról.

Nem tartotta alaposnak a védők részéről a titkos adatszerzés eredményének törvényességével, valamint a nyomozó hatóság hatáskörével kapcsolatos aggályokat. Kiemelte e körben, hogy a büntetőügy nem VI. r. vádlott ellen indult. Jelen büntetőeljárás előzménye az volt, hogy 3. tanú tett feljelentést, melyben többek között IV. r. vádlottra voltak terhelő adatok fiktív számlázás elkövetésére, illetve később I. r. vádlottra is terhelő vallomás tett, hogy ő az, aki a kapcsolattartó a pályázati ügyekben. Ez adatra hivatkozással a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Dél-alföldi Regionális Bűnügyi Igazgatóság megkérte a lehallgatásra vonatkozó engedélyeket I. r. és IV. r. vádlottakra az ismeretlen tettes ellen indult költségvetési csalás büntette miatti eljárásban. E két vádlott közötti telefonbeszélgetések alapján körvonalazódtak a vádbeli cselekmények, és folyamatosan bekerült II. r., III. r., V. r. és VII. r. vádlott személye, akikre volt lehallgatási engedély. VI. r. vádlottra nem volt, mert bár az ő személye kikristályosodott a telefonbeszélgetésekből - „.....”, keresztnév, Borsod megye, Tiszaújváros – ez alapján be lehetett azonosítani, de őt védte a mentelmi joga. Titkos adatszerzés VI. r. vádlottal szemben nem volt, a mentelmi jogának felfüggesztése előtt az engedéllyel lehallgatott vádlott társak által folytatott beszélgetések tartalma vele szemben nem került bizonyítékként felhasználásra. A törvényszék a többi vádlott terhelő vallomásait értékelte terhelő bizonyítékként, a lehallgatott telefonbeszélgetéseknek csak annyiban volt jelentősége, hogy a terhelő vallomások hitelt érdemlőségét és a terhelő vádlott társak szavahihetőségét támasztották alá.

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal Dél-alföldi Regionális Bűnügyi Igazgatósága a hatásköri-illetékességi szabályokat megtartotta, mert a nyomozás költségvetési csalás miatt indult, majd amikor a telefonlehallgatási anyagból vesztegetés, befolyással üzérkedés is felmerült, a Kecskeméti Ügyészség kijelölte nyomozó hatósággént, mivel az ügyek összefüggtek. A nyomozás során az egyes hatóságok között volt kommunikáció, egyeztetés, a Központi Nyomozó Főügyészség akkor

vette át az ügyet, amikor már elég adat, bizonyíték volt, majd sor került VI. r. vádlott mentelmi jogának a felfüggesztésére, ezt követően gyanúsítottkénti meghallgatására.

A Fővárosi Fellebbviteli Főügyészség a Bf.242/2019/14. szám alatti írásbeli átiratában a nyilvános ülésen előadott perbeszédet IV. r. vádlott tekintetében a másodfokú eljárásban beszerzett, a Kecskeméti Járásbíróság 29.Bpk.539/2018/2. számú végzésében foglaltakra tekintettel módosította. A Kecskeméti Járásbíróság ezen határozatával IV. r. vádlottat jogerősen 2 rb. egy esetben tettesként, egy esetben bűnsegédként 2014. december 31. és 2015. február 11. napja között megvalósított költségvetési csalás bűntette miatt is elmarasztalta. A Fővárosi Ítéltábla előtt folyamatban lévő ügyben a költségvetést károsító bűncselekmény elkövetésének ideje megelőzi a Kecskeméti Járásbíróság büntetővégzése jogerőre emelkedésének - mely 2018. augusztus 22. napja - időpontját. A Btk. 396. §-ban foglalt költségvetési csalás törvényi egység, és miután valamennyi adónemre és adóbevallási időszakra elkövetett, bármilyen, az értelmező rendelkezés szerinti költségvetést károsító vagyoni hátrányt okozó cselekmény ebbe a törvényi egységbe tartozik, ezért a folytatólagosság megállapítása kizárt (EBH2019.B.6., BH2015.296.). IV. r. vádlottnak a jelen ügyben társtettesként elkövetett költségvetési csalás bűntette kísérleteként értékelt cselekménye törvényi egységet képez a már jogerősen elbírált tettesként megvalósított költségvetési csalás bűntettével. Ezért a jelen ügyben a IV. r. vádlottnak a költségvetést károsító cselekménye ítélt dolgot képez, e tekintetben az eljárás megszüntetésének van helye. Ezért indítványozta, hogy a másodfokú bíróság a Be. 607. § (1) és (3) bekezdése alapján az elsőfokú ítéletnek IV. r. vádlott tekintetében a Btk. 396. § (1) bekezdésének a) pontjába ütköző és az (5) bekezdés b) pontja szerint minősülő, különösen nagy vagyoni hátrányt okozó bünszövetségben elkövetett költségvetési csalás bűntettének kísérletével kapcsolatos rendelkezését helyezze hatályon kívül és az eljárást a Be. 4. § (3) bekezdésében és a Be. 567. § (1) bekezdés b) pontjában írtakra tekintettel szüntesse meg vele szemben.

IV. r. vádlottal szemben kiszabott szabadságvesztés büntetés tartamának enyhítése, figyelemmel a halmazati büntetésre és a korrupciós bűncselekményre, nem indokolt, illetve a vele szemben kiszabott pénzbüntetés sem törvénytörő, mivel a Btk. 50. § (1) bekezdés alapján lehetőség van pénzbüntetés kiszabására - a Btk. 33. § (3) bekezdésére figyelemmel végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztés mellett is - abban az esetben is, ha a marasztalás alapját nem haszonszerzés végett elkövetett cselekmények képezik.

I. r., II. r. és IV. r. vádlottak az eljárás során - az akkor hatályos eljárási törvény megnevezése szerint - házi őrizetben is voltak, azonban az elsőfokú bíróság a velük szemben kiszabott büntetésbe csupán az előzetes fogvatartásban (őrizetben és az előzetes letartóztatásban) töltött időt számította be. Erre figyelemmel indítványozta, hogy a Fővárosi Ítéltábla az e vádlottakkal szemben kiszabott büntetésbe a házi őrizetben töltött időt is rendelje beszámítani a Btk. 92. § (3) bekezdésének a) pontjában írtak szerint.

Megjegyezte, hogy a járásbíróági végzés lényegének ismertetése tárgyalási formát igényelt volna, mivel az abban foglaltak nem csupán a büntetés kiszabását érintő körülmények, hanem tényállást érintőnek is tekintendők, mivel azonban a nyilvános ülésen az ügyész, IV. r. vádlott és védője is jelen voltak, különösebb eljárási érdemi jelentősége nincs annak, hogy az ismertetésre nyilvános ülésen került sor.

Az I. r. vádlott védője a Fővárosi Fellebbviteli Főügyészség átiratában foglalt és a nyilvános ülésen elmondott perbeszédére reagálva az alkalmatlan kísérlet témakörben kifejtette, hogy az ügyészség álláspontja a józan ésszel ellentétes. Példaként említette azt az esetet, ha valaki egy papír késsel hátba szúrja a sértettet, az objektíve alkalmatlan kísérlet, mely azt jelenti, hogy csak azt kell vizsgálni, hogy függetlenül más körülménytől (a vádlott vagy a sértett tudattartalmától) a kés, mint eszköz kiválthatja-e a kívánt hatást.

Másik példaként e témakörben említette azt az esetet, amikor valaki egy üres papírlapot nyújt be egy pályázaton, mely álláspontja szerint objektíve alkalmatlan eszközzel történő elkövetés lenne, hiszen nem attól függ az alkalmatlanság, hogy az elbírálás során észreveszik-e, hogy a papírlap üres.

Az elsőfokú bírósági tárgyaláson a tanúk kérdésre azt válaszolták, hogy ha nincs egy pályázat aláírva, az nem mehet át a vizsgálaton. A tanúk arra a kérdésre, hogy van-e arra lehetőség, hogy valaki egy pályázat elbírálásába beleszóljon kívülről, szintén azt válaszolták, hogy elképzelhetetlen. Ha a vádlottak lekésték volna a pályázat beadási határidejét és nem nyújtották volna be a pályázatot, az ugyanolyan megítélés alá esne, mint az, hogy aláírás nélkül nyújtották be. Álláspontja szerint az alkalmatlan eszközzel elkövetés kizárja a büntetőjogi felelősség megállapítását, ugyanis a vádlottak magatartása objektíve alkalmatlan kísérlet volt, mely csupán előkészületet valósított meg, a költségvetési csalás esetében azonban az előkészület nem büntetendő.

A vesztegetéssel kapcsolatos okfejtésének lényege, hogy a vádirat szerint a költségvetési csalással összefüggésben követték el a vesztegetést, így amennyiben a költségvetési csalásban a vádlottak felelőssége nem állapítható meg, a vesztegetésben sem lehet bűnösségüket kimondani.

Az 5 millió forint vagyonekobbzás tekintetében is fenntartotta a bejelentett fellebbezését, melyet azzal indokolt, hogy az 5 millió forint sorsa a lehallgatási anyagból nyomon követhető és érinti I. r. vádlottat is, ugyanis a II.r. vádlottól lefoglalt 5 millió forint nem ugyanaz a pénz volt, mint amit összegyűjtöttek. Ha a pénz átadásakor foglalták volna le a pénzt, akkor lehetne ezt a vesztegetéshez kapcsolódó pénznek tekinteni, de ebben az ügyben a lefoglalásra nem ekkor került sor, ezért a lefoglalás jogellenes, mindezek alapján vagyonekobbzás alá sem eshet és a pénzt vissza kell adni II. r. vádlottnak.

A II. r. vádlott védője a szabadságvesztés és a pénzbüntetés enyhítése érdekében bejelentett fellebbezést fenntartotta. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság ítélete megalapozott, törvényes, a törvényszék indokolási kötelezettségének is eleget tett. Az alkalmatlan kísérlet megállapítása körében is osztotta a törvényszék álláspontját, az ügyészség fellebbezésében foglaltakra annyiban reagált, hogy a szándékot illetően az ügyészség téves álláspontot képvisel, ugyanis az alkalmatlan kísérletnél az eszköz alkalmatlanságát kell vizsgálni, nem pedig a szándék alkalmatlanságát, mivel a kísérlet minden esetben csak szándékosan követhető el. A pályázatok esetében az adatlap aláírásának hiánya nem volt pótolható, ezért az alkalmatlan kísérlet megállapítása törvényes.

Az enyhítésre irányuló fellebbezés indokaként az időmúlást, a második gyermek születésének tényét, a jövedelem hiányát emelte ki és ezen körülményekre figyelemmel indítványozta, hogy a másodfokú bíróság a szabadságvesztés büntetés végrehajtásának próbaidejét enyhítse, illetve a pénzbüntetést mellőzze vagy annak napi tétel összegét mérsékelje.

A III. r. vádlott védője a fellebbezés írásbeli indokolásában foglaltakkal egyezően tartotta meg perbeszédét.

A IV. r. vádlott védője a Fővárosi Fellebbviteli Főügyészségnek a Bf.242/2019/14. szám alatti írásbeli átiratában foglaltakkal annyiban egyetértett, hogy a Kecskeméti Járásbíróság 29.Bpk.539/2018/2. számú végzésére tekintettel IV. r. vádlottnak a jelen ügyben társtettesként elkövetett költségvetési csalás büntette kísérleteként értékelt cselekménye törvényi egységet képez a már jogerősen elbírált tettesként megvalósított költségvetési csalás büntetével. Erre tekintettel e magatartás ítélt dolog, ezért a Btk. 396. § (1) bekezdésének a) pontjába ütköző és az (5) bekezdés b) pontja szerint minősülő költségvetési csalás büntette kísérlete vonatkozásában az eljárás megszüntetésének van helye. E cselekmény miatt perújítási eljárás lefolytatására kerülhet majd sor. Ellenben nem osztotta a főügyészség álláspontját, miszerint a kiszabott büntetés a nagyszámú halmazatra és a korrupciós bűncselekményre figyelemmel megfelelő, hiszen egy 5 évtől 10 évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmény miatt a bűnösség megállapítására jelen

eljárásban nem kerül sor. A hivatali vesztegetés mellett a 10 rb. hamis magánokirat felhasználásának vétsége csekély tárgyi súlyú, ezért a nagyszámú halmazatra súlyosító körülményként történő hivatkozás téves. Álláspontja szerint a szabadságvesztés büntetés és a végrehajtás próbaidejének mérséklése indokolt. Emellett kiemelte, hogy a pénzbüntetés kiszabására és a foglalkozástól eltiltás alkalmazására a költségvetési csalás elkövetése miatt került sor, ezért a bűnösség megállapítása hiányában ezen büntetés mellőzését indítványozta.

Az V. r. vádlott védője a fellebbezés írásbeli indokolásában foglaltakat maradéktalanul fenntartotta, azt az alábbiakkal egészítette ki. A nyomozó hatóság hatáskörének kérdéskörében nem osztotta sem az elsőfokú bíróság, sem a Fővárosi Fellebbviteli Főügyészség képviselőjének álláspontját, mivel kijelöléssel a hatásköri szabályok nem kerülhetők meg. Kiemelte a nyomozati iratok 3. kötet 395-401. oldalán lévő, 2015. október 14-i keltezésű, V. r. vádlottra vonatkozó titkos adatszerzés meghosszabbítása tárgyában készült ügyészi indítványt, melyben VI.r. vádlott neve szerepel. A hatáskör hiányában folytatott nyomozás során beszerzett vallomások esetében nem lehet azáltal jogszerűvé és felhasználhatóvá tenni azokat, hogy a Központi Nyomozó Főügyészség előtti eljárásban nyilatkoztatták a kihallgatott személyt, hogy fenntartja-e korábbi vallomását. A Be. 872. § (1) bekezdés értelmében a leplezett eszköz alkalmazásának törvényességét az engedélyezés időpontjában hatályos rendelkezések szerint kell megítélni. Az 1998. évi XIX. törvény 29. § g) pont értelmében a közjogi tisztség betöltésén alapuló mentességet élvező személy által elkövetett bűncselekmény esetében kizárólag az ügyészség végzi a nyomozást. Attól az időponttól kezdve, hogy VI.r. vádlott szerepe az ügyben felmerült, csak a Központi Nyomozó Főügyészség nyomozhatott volna az ügyben, ezért a lehallgatási anyagok nem felhasználhatók.

V. r. vádlott munkavállaló volt aTanácsadó Kft.-nél, vallomásában mindent elmondott, amit az ügyről tudott és ahhoz tartotta magát az eljárás során mindvégig.

A büntetés kiszabása körében hangsúlyozta még, hogy az ügyészség a belső arányosságra hivatkozással indítványozta az V. r. vádlottal szemben végrehajtandó szabadságvesztés büntetés kiszabását, de figyelmen kívül hagyta, hogy V. r. vádlott bűnösségét egy bűncselekményben állapították meg, vele szemben nem halmazati büntetést szabtak ki, az eljárás során a legszigorúbb kényszerintézkedés hatálya alatt is állt és az ugyanolyan bűncselekményért elítélt, mindvégig szabadlábon védekező VII. r. vádlott esetében felfüggesztett szabadságvesztés kiszabására tett az ügyészség indítványt, mely pont a belső arányosság ellen szól.

A VI. r. vádlott védője a fellebbezés írásbeli indokolásában foglaltakat fenntartotta, azonban azt kiegészítette azzal, hogy az elsőfokú bíróság indokolási kötelezettségét nem teljesítette, ugyanis nem adott arról számot, hogy miként értékelte azt a tényt, hogy I. r., II. r. és IV. r. vádlottak először tagadták a cselekmény elkövetését és csak későbbi kihallgatásuk alkalmával tettek beismerő vallomást. Figyelemmel arra, hogy a Központi Nyomozó Főügyészség előtt csak fenntartották korábbi vallomásukat, a bírósági eljárásban pedig nem tettek vallomást, ezért kérdéseket nem lehetett hozzájuk feltenni és szembesítést sem lehetett elrendelni, vallomásukkal szemben kétségek merülnek fel. Fenntartotta, hogy a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Dél-alföldi Regionális Bűnügyi Igazgatósága által folytatott nyomozás törvénysértő volt, sem a lehallgatási anyagok, sem az előttük tett gyanúsítottai vallomások nem használhatók fel, az a tény, hogy a Központi Nyomozó Főügyészség előtt az I. r., II. r. és IV. r. vádlottak fenntartották korábbi vallomásukat, a törvénysértés kiküszöbölésére nem alkalmas. Álláspontja szerint, ha a Központi Nyomozó Főügyészség azért nem vette át a nyomozást, mert VI.r. vádlottal szemben a megalapozott gyanú nem állt fenn a beismerő vallomások alapján, akkor ezek a bizonyítékok a bírósági eljárásban sem vezethetnek bűnösség megállapításához. Hivatkozott a Fővárosi Ítéletábrla 3.Bf.48/2012. számú ítéletében foglaltakra, ahol a másodfokú bíróság kimondta, hogy a törvénysértő módon beszerzett bizonyíték nem használható fel és azt ki kell rekeszteni.

A tényállás I. pontja esetében kiemelte, hogy VI. r. vádlott a költségvetési csalás elkövetéséről nem tudott. A minisztériumi tanúk előadták, hogy országgyűlési képviselőként a körzetének képviselte, lobbizási tevékenység végzése megszokott, mely nem bűncselekmény, ellenkezőleg, politikai érdeke és kötelessége is. Napi szinten előfordul, hogy országgyűlési képviselők eljárnak pályázatok kiírása érdekében, ez nem jelenti azt, hogy a VI. r. vádlott tudott arról, hogy a vádlott társai a pályázatokat nem akarják megvalósítani.

A tényállás II. pontja esetében pedig arra hivatkozott, hogy számtalan esetben előfordul, hogy úgy hivatkoznak VI.r. vádlottra, hogy ő nem is tud erről, ez történhetett ebben az esetben is. Az elsőfokú bíróság e tényállási pont esetében is megszegte indokolási kötelezettségét, ugyanis nem indokolta meg, hogy az átadott 5 millió forintot miért kellett visszaadni, ugyanis e körben az I. r. és II. r. vádlottak ellentétesen nyilatkoztak.

III. r., V. r. és VI. r. vádlottak egybehangzó és következetes vallomást tettek, szemben az egymásnak is ellentmondóan nyilatkozó I-II. r. és IV. r. vádlottakkal.

Az előkészület és kísérlet elhatárolása körében a BH2016.196. számú eseti döntésre hivatkozott, ugyanis jelen ügyben a vádlottak a pályázatot ugyan benyújtották, de a számlákat még nem kellett betérjeszteniük, törvényi tényállási elemnek minősülő elkövetési magatartást ezzel tanúsítottak volna, ennek hiányában pedig a magatartás csak előkészület.

Az elsőfokú bíróság ítélete megalapozatlan és törvénysértő, a tényállás tévesen került megállapításra, ezért végindítványa elsődlegesen bűncselekmény, másodlagosan bizonyítottság hiányában VI. r. vádlott felmentésére, harmadlagosan pedig az ítélet hatályon kívül helyezésére irányult.

A VII. r. vádlott védője a fellebbezés írásbeli indokolásában foglaltakat kiegészítette azzal, hogy az elsőfokú bíróság tévesen minősítette a tényállás I. pontjában fogalt cselekményt költségvetési csalás büntette kísérletének. Az ügyészség által hivatkozott BH.2015.29., BH.2013.6., BH.2016.193. és BH1990.244. számú eseti döntések csalásra vonatkozóan fejtik ki azt, hogy a hitel igénylésekor a valótlan állítással az elkövetők tévedésbe ejtették a pénzügyintézetet, illetve a csalás esetében fejtik ki a kísérleti szak megkezdésére álláspontjukat. Az ügyészség által hivatkozott eseti döntések alapján teljes egészében az állapítható meg, hogy az elkövetési magatartás teljes kifejtése megtörtént, csak a kár nem következett be.

Általánosságban egy pályázaton történt indulás során a kiírt pályázatra a pályázati útmutató alapján kitöltött pályázati adatlapot kell beadni. A pályázati adatlap elbírálása során kizárólag a pályázaton történő bejelentkezés alaki tartalma kerül vizsgálatra, nem történik érdemi vizsgálat és csak a befogadásról döntenek. Jelen ügyben a pályázati adatlap benyújtásának a szándéka az elkövetők részéről büntetőjogilag még nem releváns. I. r., II. r. és IV. r. vádlottak, mint ahogy vallomásukban is előadták, azzal a szándékkal nyújtották be a pályázatot, hogy azon induljanak, illetve, hogy a pályázaton nyert pénzből saját részre használjanak fel bizonyos összeget. A lefolytatott bizonyítás során az sem került minden kétséget kizáróan bizonyításra, hogy I. r., II. r. és IV. r. vádlottak a saját részre történő felhasználás alatt mit értettek, mint magánszemély költik el az összeget vagy az a szövetkezethöz marad és ezzel a szövetkezet gazdálkodik.

Amennyiben a pályázat befogadásra kerül, abban az esetben további vizsgálatnak vetik alá a benyújtott pályázatot. A rendelkezésre álló bizonyítékok alapján azt lehet megállapítani, hogy a pályázati adatlap került benyújtásra, annak mellékletei nem. Ebben az esetben a pályázatot elbíráló minisztérium hiánypótlásra hívja fel a pályázót, rövid határidővel. Ebben az időszakban kerül sor a megvalósíthatósági tanulmány és a részletes költségvetés kidolgozására. Kiemelte, hogy VII. r. vádlott semmilyen költségvetést nem készített el, hanem a pályázati útmutatóban meghatározott százalékos arányokat közölte az ESZA előírásainak figyelembevételével, ezt a minisztériumban dolgozó tanúk vallomásai is alátámasztották. A pályázati adatlap 5. oldalán határozza meg a

pályázatokra maximálisan rendelkezésre álló 500.000.000,- Ft összeget, amit a kiírás 6. oldala alapján 8-10 pályázó nyerhet el.

A kitöltött és benyújtott projekt adatlap költségvetésre vonatkozó adatai: 2.5., 2.6., 2.7. pontban kerültek megjelölésre a pályázati adatlapban a pályázatban elnyerni kívánt összege és %-os aránya. A pályázati adatlap pénzügyi ütemezését a 8.5.2. tartalmazza, amely úgy határozza meg, hogy a pénzügyi ütemezésre vonatkozó adatokat a projekt adatlap 1. számú mellékletének - költségütemezés - összesített elnevezésű munkalapján kell feltüntetni. Az 8.5.3. tartalmazza a III.) pont alatt a támogatási konstrukció keretében igényelt támogatás összegét, amely: 49.999.933,- Ft, valamint %-os arányát, amely 100% és az összesen sorban ugyanezt a két bejegyzés került beírásra. A rendelkezésre álló bizonyítékok alapján az állapítható meg, hogy a pályázati adatlap öt sorában a pályázati író feltüntette a 49.999.933,- Ft összeget és három sorban feltüntette a 100%-os arányt, amely a pályázatban kiírt összegnek a felhasználására elkészített részletes költségvetésnek nem nevezhető.

Álláspontja szerint a pályázati adatlap benyújtásával, amíg a nyertes pályázat esetén a támogatási szerződés nem került megkötésre, az elkövető részéről előkészületi szakban marad a cselekmény. Mindaddig, amíg nem nyújtja be az elszámolást és nem igényli az általa teljesítettek alapján a pályázaton megítélt összeget, a cselekmény nem minősül költségvetési csalás kísérletének. Ahhoz, hogy a pályázó a pályázati pénzhez hozzájusson, a pályázaton indulnia kell, nyertes pályázat esetén támogatási szerződést kell kötnie a pályázatóval, majd csak ezt követően kerül olyan helyzetbe, hogy a fiktív elszámolással a pályázat során elnyert összeg részére történő megfizetését igényelheti. Amíg a pályázat során elnyert összeget fiktív igazolással nem igényli az elkövető, előkészületi szakban marad a cselekmény, mert a pályázati összeg lehívásának feltétele a pályázaton történő indulás és a támogatási szerződés megkötése.

Az ítélet alapján nem tudjuk, hogy a pályázatot megnyerték volna-e, ezáltal támogatási szerződést kötöttek volna-e a pályázókkal, nem tudjuk, hogy bejelentették-e volna, hogy a pályázat során vállalt kötelezettségeiket teljesítették, azt sem tudjuk, hogy a támogatási összeget megigényelték volna-e és azt sem lehet megállapítani, hogyha meg is igénylik, azt felveszik-e. Jelen büntetőeljárásban a megalapozott gyanú közlése teljes egészében kizártta tette, hogy az elkövetők önkéntes elállása vagy eredmény elhárítása miatt maradjon el a bűncselekmény eredményének a bekövetkezése. A megalapozott gyanú közlésétől a szándékuk már véglegessé vált függetlenül attól, hogy a teljes pályázat benyújtása és a támogatási szerződés megkötése, valamint a pályázati pénz lehívása között több hónapnak kellett volna eltelnie. Emiatt nem lehet megállapítani a büntetethez vezető kizáró okot, mert a megalapozott gyanú szerint a cselekmény kísérleti szakba lépett, és ettől a pillanattól fogva, nincs helye önkéntes elállásnak. Álláspontja szerint elhamarkodott volt a megalapozott gyanú közlése az elkövetőkkel szemben.

A vádlottak cselekménye nem került kísérleti szakba, csak előkészületet követtek el, amely a Btk. 396. § esetében nem büntetendő cselekmény. Az előkészület megállapíthatóságát támasztja alá 7. tanúnak az elsőfokú iratok 8. számú jegyzőkönyvben szereplő vallomása is.

Fenntartotta a fellebbezés írásbeli indokolásában foglalt álláspontját, miszerint nincs olyan konkrét bizonyíték, amely bizonyítaná, hogy VII. r. vádlott megbeszélte volna I. r., II. r. és IV. r. vádlottakkal, hogy bűncselekmény elkövetéséhez fog segítséget nyújtani. Illetve utalt arra is, hogy az elsőfokú ítélet 9-15. oldalon lévő tényállás pontosan nem határozza meg, hogy a VII. r. vádlott miben nyújtott segítséget, illetve amit megállapít a terhére - nevezetesen a költségvetés és kifogás elkészítésében nyújtott segítséget - az a rendelkezésre álló bizonyítékokkal ellentétes:

- a projekt adatlap meghatározott pontjaiba került beírásra a pályázaton igényelt összeg, valamint %-os arány, mely részletes költségvetésként nem értékelhető, így az sem állapítható meg, hogy mint bűnsegéd részt vett a bűncselekmény elkövetésében, mert nem volt feladata sem a költségvetés elkészítése, amely nem is készült el a pályázathoz, és nem került benyújtásra.

- a kifogások elkészítésével kapcsolatban pedig arra utalt, hogy az az ítéleti megállapítás, miszerint VII. r. vádlott és 4. tanú az elutasítás ellen kifogásokat készítettek elő, iratellenes, ugyanis a 219294-01-05147-01 közlési sorszámú lehallgatás anyag bizonyítja, hogy 4. tanú mondta el az általa felvázolt megoldást V.r. vádlottnak, és nem a VII. r. vádlott közölte vele a kifogás indokolását. A beszélgetésben 02.29 perckor közli VVII.r. vádlottal 4. tanú, hogy ő már közölte V.r. vádlottal, hogyan lehet a kifogást előterjeszteni, mely szerint sérült volt a CD, ezért nem látták az aláírást a benyújtott pályázati adatlapon. A nyomozati iratok III. kötet 529. oldalon található, VII.r. vádlott és V.r. vádlott között történt beszélgetéskor V. r. vádlott közölte a VII. r. vádlottal, hogy tud az elutasításokról, mert már megbeszélte 4 tanúval. Tehát VII. r. vádlott nem nyújtott segítséget 4. tanú részére a kifogás elkészítésében.

A vallomásokban szereplő, a pályázaton igényelt összeg 10 %-os és 90 %-os megosztása a pályázat során felhasználható keretek változását jelentette, amely a pályázati felhívásban került megjelölésre és sok esetben változtatásra. A tanú 1vallomása bizonyítja, hogy a pályázati kiírás több alkalommal változott, egyrészt, hogy kiemelt pályázat lesz-e, másrészt a megadott keretösszegek tekintetében, hogy milyen területre, milyen százalékos összeget lehet elkölteni. Bizonyítást nyert, hogy a pályázat elsődlegesen a szövetkezetekre lett volna kiírva, úgymond kiemelt pályázat volt először, amely pontosan azt jelenti, hogy amely szervezet „ötletét” támogatják, akkor a pályázat kiemelt pályázat és az adott szervezet kapja meg a pályázat megvalósításához a támogatást. Később a kiemelt pályázat a döntéshozó döntése alapján nyílt pályázatként került kiírásra. Ezt bizonyítja a tanú 1vallomása, ellentétben I. r., II. r. és IV. r. vádlottak elgondolásával, amely szerint a pályázat azért kiemelt, mert közbenjártak miatta.

Az elsőfokú bíróság VII. r. vádlott védekezésének cáfolataként hivatkozik 5. tanú és VII.r. vádlott közötti telefonbeszélgetésre, de abból csak kiragadott részeket értékelt. A lehallgatási anyag összességében történő értékelése esetén azt lehet megállapítani, hogy szakmailag és politikailag is felelősséget akar vállalni a gazdasági társaság a pályázat végrehajtásakor. Azon kijelentés, hogy „a pénzt olyan helyre csatornáznánk be, ahol könnyen hozzá tudunk mi magunk férni” nem VII. r. vádlott közlése. A beszélgetésben nem lehet megállapítani, hogy %. tanú ezt a kijelentést miért teszi, de mint gazdasági társaság vezetője nem csak a pályázat megírásában, hanem a végrehajtásában is szerepet vállalna a gazdasági társaság, amely további bevételhez juttatja a gazdasági társaságot.

VII. r. vádlott bűnössége megállapításánál az ítélet hivatkozik I. r., II. r. és IV. r. vádlottak kijelentésére, ellenben e vádlottak vallomásaikban nem tesznek olyan kijelentést, hogy bármelyikük VII. r. vádlottal megbeszélte volna, hogy a bűncselekmény elkövetéséhez segítséget nyújtson, illetve a VII. r. vádlott nem tett olyan kijelentést, hogy ő ehhez segítséget nyújt. Cáfolja az ítélet megállapításait a tanúk kihallgatásáról felvett tárgyalási jegyzőkönyv, e körben részletesen idézte 6. tanú, 4. tanú, 7. tanú, 8 tanú, 9. tanú, 10. tanú tanúk vallomását, akik cáfolták, hogy a VII. r. vádlott segített a költségvetés elkészítésében, illetve igazolták, hogy a VII. r. vádlott nem tett olyan kijelentést, miszerint a végrehajtás fiktív lett volna.

A büntetőeljárás során beszerezett bizonyítékok minden kétséget kizáróan nem igazolják, hogy VII. r. vádlott azért közölte több esetben pályázati pénzek felhasználásának százalékos arányát, hogy ezzel az ún. visszaosztás százalékos arányát közölje. A tanú 1vallomása alapján megállapítható, hogy a pályázat kiírása ideje alatt is folyamatosan változott, hogy kiemelt vagy nyílt pályázat kerül kiírásra, illetve magának a pályázatnak a tartalma, az elnyerhető összeg és annak felhasználásának százalékos aránya is. A rendelkezésre álló bizonyítékok alapján VII. r. vádlott a részletes költségvetést, a megvalósíthatósági tanulmányt nem készítette el, nem volt szándéka bűncselekmény

elkövetéséhez segítséget nyújtani, ő a gazdasági társaság munkavállalója volt kizárólag, és havonta munkabért kapott a munkavégzéséért.

Mindezekre tekintettel elsődleges indítványa VII. r. vádlott felmentésére irányult, másodlagos indítványként, amennyiben a másodfokú bíróság a bűnösségre vont következtetéssel egyetért, azt terjesztette elő, hogy az ítélet tábla az ügyészség fellebbezésének ne adjon helyt, ne súlyosítsa a VII. r. vádlott büntetését és vegye figyelembe az idő múlását, azt, hogy a bűncselekmény kísérleti szakban maradt, a bűnsegédi magatartást és azt, hogy egy kiskorú gyermek eltartásáról gondoskodik.

A vádlottak az ügy érdekében (saját védelmükben és az utolsó szó jogán) az alábbi nyilatkozatokat tették:

- I. r. vádlott felszólalni nem kívánt.
- II. r. vádlott indítványa arra irányult, hogy a másodfokú bíróság a pénzbüntetés összegét mérsékelje, illetve annak megfizetésére részletfizetést engedélyezzen.
- III. r. vádlott indítványozta, hogy a másodfokú bíróság az ellene emelt vádak alól mentse fel.
- V. r. vádlott az ügy érdekében történő felszólalásában továbbra is tagadta a bűnösségét. Kiemelte, hogy a Kft. ügyvezetője, 5 tanú is megerősítette tanúvallomásában, hogy önállóan dolgozott, de ez az ügy nem jutott el abba a stádiumba, hogy konkrétan mely csomagokban indulnak el, illetve azt is megerősítette a tanú, hogy nem kér vissza pénzt. Kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság ugyan azt állapította meg, hogy a közel 500 millió forintból 75 millió forint megszerzésére törekedtek, de ha a vallomásokban szereplő 10 %-ot vesszük figyelembe, az összeg akkor is csak 49 millió forint. A büntetés kiszabása körében utalt arra az alapelvre, miszerint nem szabad olyan büntetést adni, ami nem éri el a célját, a védőjéhez csatlakozva hivatkozott arra a tényre, hogy előzetes fogvatartásban töltött időt, illetve arra, hogy a jövőben pályázati tanácsadással nem kíván foglalkozni.
- VI. r. vádlott ártatlannak vallotta magát mindkét vádpontban.

Kiemelte, hogy I. r., II. r. és IV. r. vádlottak vallomásai számos ellentmondást tartalmaznak, a visszaosztás tekintetében egyszer 50 %-ot, egyszer 90 %-ot vallottak. Bizonyítást nyert az is, hogy a vádlottak mit értettek félre, ugyanis a pályázati eljárásban a 10 %-ot az eszközökre lehetett fordítani, a 90 %-ot pedig szolgáltatásra, ezt végig vagy félreértésből, vagy szándékosan keverték. Az I. r., a II. r. és a IV. r. vádlottak szakmai tévedését, félreértését, hozzá nem értését igazolják a telefonbeszélgetések, amik alapján egyértelmű, hogy nincs jártasságuk a pályázatok világában, nem értenek hozzá. A pályázati és a minisztériumi munkatársak és azok az alvállalkozó szövetkezeti tagok, akik készültek ennek a pályázatnak a megvalósítására, elmondták, hogy az megvalósítható lett volna, de ha mégsem, akkor is nem költségvetési forrásokat, nem Európai Unió pályázati forrásokat, hanem a saját pénzüket kockáztatták volna. A visszaosztást cáfolja az is, hogy a benyújtandó pályázatok kidolgozása nem volt még abban a fázisban, hogy abból kiolvasható lett volna bármilyen visszaosztás vagy túlszámlázás. A visszaosztást a tanúk is tagadták, a szövetkezeti vezetők vallomásai szerint ők sem voltak tisztában semmiféle visszaosztással, a szolgáltatásokra fordítható összegek tekintetében elkezdődtek a piac felmérései is. Ha a szövetkezetek részéről bárkinek valóban az lett volna a szándéka, hogy a pályázati kiírásokban foglaltakat nem valósítják meg, a bizonyítási eljárás során nem sikerült a vádnak bizonyítania, hogy neki erről tudomása volt. A tanúvallomások megerősítették, hogy semmi szokatlan nincs abban, hogy egy országgyűlési képviselő kapcsolatot tart a minisztériumi dolgozókkal és próbál lobbizni munkahely teremtő, vagy megtartó pályázatok érdekében. Kiemelte, hogy őt a vádlott társak keresték meg, hogy segítsen munkahelyet teremtő megoldásokat kitalálni, munkahelyeket megtartani, megvalósítani, az ő általuk gondozott, már meglévő szövetkezeteknek, és az abban dolgozó emberek számára. Ellenőrizhető bármikor, hogy neki nincsenek szövetkezeti kapcsolatai.

Álláspontja szerint a beismerő vallomás egyfajta „alku” része volt, hiszen a kezdetben tagadó I. r., II. r. és IV. r. vádlottak a beismerő vallomást követően szabadultak, az ügyészség a büntetés kiszabása körében kedvező indítvánnyal élt és a bíróság is kedvező ítéletet hozott velük szemben. Ezt alátámasztotta 1. tanú tanú vallomása is. Ugyanakkor kiemelte, hogy e három vádlott végig az eljárás során nem vallotta magát bűnösnek, tehát csak a szabadulásuk és a kedvező ítélet érdekében tettek beismerő vallomást. Kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság kizárólag az ellentmondásos beismerő vallomásokat fogadta el és az ellentmondásokat nem oldotta fel. Mivel a bíróságon az I-II. r. és IV. r. vádlottak nem tettek vallomást, sem kérdésekkel, sem szembesítéssel nem lehetett az ellentmondásokat tisztázni. Az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta az alvállalkozók, a minisztériumi dolgozók egybefüggő vallomásait, melyek az általuk előadottakat támasztották alá.

A tényállás II. pontja tekintetében hangsúlyozta, hogy **nem kért, nem kapott senkitől, nem adott tovább senkinek sem 5 millió, sem 10 millió forintot, semmilyen formában és semmilyen célból.** I. r., II. r. és IV. r. vádlottak beismerő vallomása az 5 millió forint minden részletéről súlyos ellentmondásokkal van tele, melyek nem megmagyarázhatók. A lehallgatás anyaga is alátámasztja, hogy ehhez a pénzhez nincs köze, ugyanis kiderül, hogy azt a III. r. vádlott maga kérte munkadíjként, illetve az is, hogy kölcsön adta III. r. vádlottnak az 5 millió forintot. Nem követhető ennek az összegnek a sorsa. A beszélgetésekben nem említik a nevét és azok tartalmából sem lehet arra következtetést vonni, hogy az a pénz hozzá került volna.

Nem volt szándékában bűncselekményt elkövetni, és nem is tudott arról, hogy másnak szándékában állt volna. Mindezekre tekintettel mindkét vádpontban a felmentét kérte.

- VII. r. vádlott írásbeli beadványában fenntartotta, hogy bűncselekményt nem követett el és ahhoz nem nyújtott segítséget sem. Kizárólag a munkáját végezte, a pályázati kiírásban változtatott százalékos keretszámokat ismertette a jelenlévőkkel, költségvetést nem készített. 4. tanú részére sem nyújtott segítséget a kifogások előterjesztésében. A hanganyag és a rendelkezésre álló vallomások alapján is megállapítható, hogy 4. tanú mondta el V.r. vádlottnak, hogy a kifogásba azt akarja írni, hogy a CD hibája miatt nem lehetett látni az aláírást. Hangsúlyozta, hogy nem tudott arról, hogy a szövetkezeteknek milyen célja van a pályázattal kapcsolatban. Kérte figyelembe venni az ítélet meghozatalakor, hogy 2019. április 4-én gyermeke született, a fellebbezéséhez csatolta a születési anyakönyvi kivonat másolatát.

A fellebbezések az alábbi eredményre vezettek.

A másodfokú bíróság a fellebbezéssel megtámadott ítéletet a Be. 590. § (1) bekezdés alapján az azt megelőző bírósági eljárással együtt bírálta felül. A felülbírálat a Be. 590. § (2) bekezdés alapján kiterjedt az ítélet megalapozottságára, a bűnösség megállapítására, a bűncselekmény minősítésére, a büntetés kiszabására vonatkozó rendelkezésre, az indokolás helyességére és arra is, hogy az elsőfokú eljárásban sérelem nélkül érvényesültek-e az eljárási szabályok.

A másodfokú bíróság figyelemmel volt arra is, hogy 2018. július 01. napjától új eljárási törvény (Be.) lépett hatályba a korábban hatályban volt 1998. évi XIX. törvény helyett. Az eljárási cselekmények törvényes voltát azonban a foganatosításuk idején hatályban lévő normák alapján kell elbírálni (EBH2008.1757.), a Be. 870. § (1) bekezdés is kimondja, hogy Be. hatálybalépésekor folyamatban lévő büntetőeljárásban az ezt megelőzően, a korábbi jogszabály szerint végzett eljárási cselekmény akkor is érvényes, ha ezt a törvény másként szabályozza. Az ítéletábra a törvényszék eljárásának törvényességét ennek megfelelően vizsgálta.

Kétségtelen, hogy a vádlottak terhére rótt költségvetési csalás büntette a Be. 10. § (1) bekezdés 3/f) pont értelmében gazdálkodással összefüggő kiemelt bűncselekmények minősül, mely ügyben a Be. 13. § (3) bekezdése három hivatásos bíróból álló tanács eljárását írja elő. Azonban a Be. 868. § (2)

bekezdése alapján az eljárást - a (3) bekezdésben szabályozott kivétellel - a korábbi jogszabály szerint hatáskörrel és illetékességgel rendelkező és a korábbi jogszabályban meghatározott összetételű bíróság folytatja le, ha az ügy e törvény hatálybalépése előtt a bírósághoz érkezett. A jelen ügyben a vádirat benyújtására 2017. április 26. napján, tehát a régi Be. hatálya alatt került sor. A Be. 868. § (3) bekezdésben írt kivétel pedig csak akkor alkalmazandó, ha az új törvény szerint a bíróságnak már egyesbíróként kellene eljárnia, ez esetben kell csak áttérni az új Be. szerinti összetételre. Ha a bíróság a korábbi jogszabály alapján a törvény erejénél fogva járt el egy hivatásos bíróból és két ülnökből álló tanácsban és e törvény alapján egyesbíró jár el, e törvény hatálybalépése után a továbbiakban egyesbíróként jár el. Jelen esetben azonban az új eljárási törvény három hivatásos bíróból álló tanács összetételét írja elő az ilyen jellegű ügyekre, ezért a régi Be. hatálya alatti vádemelésre indult ügyben a korábbi jogszabályban meghatározott összetételű – egy hivatásos bíróból és két ülnökből álló – tanácsnak kellett eljárnia.

A felülbírálat eredményeként az ítéletábra azt állapította meg, hogy az elsőfokú bíróság a részletes, minden körülményre kiterjedő bizonyítási eljárást - a IV. r. vádlottat érintő, alább részletezett kivételtől eltekintve - a perrendi szabályokat betartva folytatta le. A tárgyaláson vádlottak és védőik jelen voltak, tárgyalás tartására olyan személy távollétében, akinek a jelenléte kötelező lett volna, nem került sor. A törvényszék a bizonyítási eljárás során ügyfelderítési kötelezettségnek eleget tett, a tényállás alapos és hiánytalan felderítése érdekében a bizonyítási eljárás során kihallgatta az ügyész által indítványozott tanúkat, illetve a védelem bizonyítási indítványainak is helyt adott.

Nem sérültek a bizonyítás törvényességével kapcsolatos előírások, a vádlottak és a tanúk figyelmeztetése törvényes volt, az arra adott válaszok a jegyzőkönyvekben rögzítésre kerültek. Az elsőfokú bíróság ismertette mindazokat az okirati bizonyítékokat, amelyek az ügy eldöntése szempontjából releváns adatokat tartalmaznak.

Az I. r. és a IV. r. vádlottak hozzátartozóit: 11. tanú és **12. tanú tanúkat** figyelmeztette az 1998. évi XIX. törvény 82. § (1) bekezdés a) és b) pontban foglalt mentességi jogukra, e két tanú az 1998. évi XIX. törvény 82. § (1) bekezdés a) pont alapján - hasonlóan mint a nyomozás során - mentességi jogával élt. Az elsőfokú bíróság tanúként idézte 13. tanút, aki az 1998. évi XIX. törvény 82. § (1) bekezdés c) pont alapján megtagadta a vallomástételt, mivel IV. r. vádlott a titoktartás alól felmentést nem adott részére (48. számú jegyzőkönyv utolsó oldal és 66. számú jegyzőkönyv 45. oldal). Az elsőfokú bíróság az 1998. évi XIX. törvény 82. § (3) bekezdés alapján helyesen eljárva megállapította, hogy e tanúk a vallomástételt jogosan tagadták meg.

Az 1998. évi XIX. törvény 296. § (2) bekezdés a) pont alapján az ügyész, a vádlottak és a védők egybehangzó indítványára 14. tanú tanú vallomását felolvasta, mert a tanú tárgyaláson történő kihallgatását nem tartotta szükségesnek és azt a felek sem indítványozták.

IV. r. vádlott esetében abszolút eljárási szabálysértésként értékelendő, hogy az elsőfokú bíróság nem észlelte, hogy a társtettesként elkövetett költségvetési csalás büntetnének kísérlete tekintetében res iudicata miatt a Be. 4. § (3) bekezdés értelmében a büntetőeljárásnak akadálya van és a megindult büntetőeljárást meg kell szüntetni, mert az elkövető cselekményét már jogerősen elbírálták.

A res iudicata az elsőfokú eljárásban a Be. 492. § (1) bekezdés d) pont, illetve a Be. 567. § (1) bekezdés b) pont alapján eljárást megszüntető ok, a Be. 567. § (3) bekezdés azt is kimondja, hogy a Be. 567. § (1)–(2) bekezdésben meghatározott ok észlelésekor a bíróság nyomban megszünteti az eljárást.

Másodfokú eljárásban a res iudicata a Be. 607. § (1) bekezdés értelmében abszolút eljárási szabálysértés okából történő hatályon kívül helyezést és egyben eljárást megszüntető ok, a Be. 607. § (3) bekezdés értelmében azonban, ha az elsőfokú bíróság ítélete több bűncselekményről rendelkezett, a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének csak azon bűncselekményre vonatkozó rendelkezéséről határoz a Be. 607. § (1) bekezdés szerint, amelyet a hatályon kívül helyezés oka érint.

A költségvetési csalás 2012. január 1. napján hatályba lépett tényállásának törvénybe iktatásával a jogalkotói akarat az volt, hogy valamennyi, költségvetést károsító magatartás – függetlenül attól, hogy azt különböző adó- és járuléknemekre követték-e el – törvényi egységet képezzen. A különböző költségvetésekben és eltérő adónemekben okozott vagyoni hátrány vonatkozásában is törvényi egység keletkezik. Törvényi egységet képeznek a Btk. 396. § (1) bekezdés a), b) és c) pontjába ütköző cselekmények és a magatartásokkal külön-külön okozott vagyoni hátrány összegzett mértékéhez igazodóan minősül a cselekmény a Btk. 396. § (2)-(5) bekezdés szerint. A Btk. 396. § (8) bekezdésére figyelemmel a költségvetési csalás esetén a vádemelés időpontja zárja le a bűncselekmény-egységet, így valamennyi, az addig eltelt időszakban megvalósult tényállásszerű cselekmények a törvényi egység körébe tartoznak (BH2018.162., BH2015.296., EBH2019.B.6.), azonban törvényi egységet csak törvényi tényálláson belüli magatartás, azaz tettesi cselekmény teremthet (BH2015.178.)

A Kecskeméti Járásbíróság előtt a 29.Bpk.539/2018. számú ügyében a Kecskeméti Járási és Nyomozó Ügyészség 2018. július 06. napján érkezett B.2388/2017/9. számú vádirata alapján indult az eljárás.

A Kecskeméti Járásbíróság a 2018. július 27. napján kelt és 2018. augusztus 22. napján jogerős 29.Bpk.539/2018/2. számú végzéssel költségvetési csalás büntette [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont és (2) bekezdés a) pont], folytatólagosan elkövetett hamis magánokirat felhasználásnak vétsége [Btk. 345. §], bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntette [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont és (2) bekezdésének a) pont] és bűnsegédként, folytatólagosan elkövetett hamis magánokirat felhasználásnak vétsége [Btk. 345. §] miatt halmazati büntetésül 200 napi tétel, egy napi tétel összege 1.500.- forint, összesen 300.000.- forint pénzbüntetést szabott ki vele szemben az alábbi tényállás alapján:

„T. A. I. r. vádlott..... szám alatti székhellyel egyéni vállalkozói tevékenységezett végzett 2013. évben. II. r. vádlott szintén egyéni vállalkozóként dolgozott, bejelentett főtevékenysége zöldségféle, dinnye, gyökér, gumós növény termesztése volt. Egyéni vállalkozói tevékenységét 2010. szeptember 13. napján kezdte meg, székhelye szám alatt volt.

Mind T. A. I. r. vádlott, mind II. r. vádlott az általános forgalmi adó elszámolása gyakoriságát tekintve 2013. évben negyedévente volt kötelezett bevallás benyújtására, bevallásaikat a NAV Bács-Kiskun Megyei Adóigazgatóságához nyújtották be, Kecskemétre.

T. A. I. r. vádlott 2013. II. negyedévi áfa bevallása - önrevíziót követően - 2013. szeptember 3. napján, míg 2013. III. negyedévi áfa bevallása - önrevíziót követően - 2015. február 11. napján került benyújtásra.

II. r. vádlott 2013. III. negyedévi áfa bevallása és 2013. IV. negyedévi áfa bevallása - egyaránt önrevíziót követően – 2014. december 15. napján került benyújtásra.

T. A. I. r. vádlott a 2013. III. negyedévi áfa bevallásában levonásba helyezte II. r. vádlott által egyéni vállalkozóként kiállított három, összesen 2.338.583.- forint nettó, 2.970.000.- forint bruttó értékű és 631.417.- forint áfa tartalmú számla általános forgalmi adó tartalmát. A számlákon szereplő laskagombák értékesítése nem történt meg, II. r. vádlott a számlák kibocsátásának időpontjában laskagomba termesztést már nem végzett A számlák valótlan tartalmúak, azok után általános forgalmi adó levonási jog nem lett volna érvényesíthető.

T. A. I. r. vádlott ezen cselekményével megsértette az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény 119. § (1) bekezdésében, valamint a 120. § a) pontjában, valamint a 127. § (1) bekezdésnek a) pontjában foglaltakat.

II. r. vádlott a 2013. III. és IV. negyedévi áfa bevallásában levonásba helyezte a T. A. I. r. vádlott által egyéni vállalkozóként kiállított nyolc darab, összesen 7.148.604.- forint nettó, 9.078.725.- forint bruttó értékű és 1.930.121.- forint áfa tartalmú számlák általános forgalmi adó tartalmát. A számlákon szereplő gazdasági események azonban a felek között nem valósultak meg, a számlákon szereplő termékek értékesítésére nem került sor, a számlák valótlan tartalmúak, azok után általános forgalmi adó levonási jog nem lett volna érvényesíthető.

II. r. vádlott ezen cselekményével megsértette az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény 119. § (1) bekezdésében, valamint a 120. § a) pontjában, valamint a 127. § (1) bekezdésnek a) pontjában foglaltakat.

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal Bács-Kiskun Megyei Adó- és Vámigazgatósága 2016. április 21. napján meghozott határozatával II.r. vádlottal szemben 926.000.- forint adóhiányt állapított meg, a következő időszakra átvihető követelés összegét 1.319.000.- forinttal csökkentette, valamint kötelezte a 926.000.- forint adóhiány és az utána kiszabott 463.000.- forint adóbírság, valamint 81.000.- forint késedelmi pótlék megfizetésére.

T. A. I. r. vádlott cselekményeivel tettesként 2013. II. negyedévében 1.152.360.- forint, 2013. III. negyedévében 631.417.- forint, mindösszesen 1.783.777.- forint vagyoni hátrányt okozott a költségvetésnek általános forgalmi adó adónemben, amelyhez 2013. III. negyedéve vonatkozásában II. r. vádlott az összesen 631.417.- forint áfa tartalmú fiktív számlák kibocsátásával, bevallásban történő szerepeltetésük lehetővé tételével szándékosan segítséget nyújtott. T. A. I. r. vádlott az általa okozott vagyoni hátrányból 2018. május 23. napján 200.000.- forintot megtérített a Nemzeti Adó- és Vámhivatal bünyügyi letéti számlájára történő megfizetéssel.

II. r. vádlott cselekményével tettesként 2013. III. és IV. negyedéve vonatkozásában 1.930.121.- forint vagyoni hátrányt okozott a költségvetésnek általános forgalmi adó adónemben, amelyből 2018. május 15. napján 1.000.000.- forintot a Nemzeti Adó- és Vámhivatal bünyügyi letéti számlájára történő megfizetéssel megtérített.”

A jelen eljárásban vád tárgyává tett IV. r. vádlott által társtettesként elkövetett költségvetési csalás büntette kísérleteként értékelte magatartás elkövetési ideje 2015. december 17. napja. A Kecskeméti Járásbíróság által elbírált, IV. r. vádlott által tettesként megvalósított költségvetési csalásként értékelte cselekmény és a jelen ügyben vád tárgyává tett, társtettesként elkövetett költségvetési csalás törvényi egységet alkotnak, ugyanis az ekként értékelendő büncselekmény tényállását a Kecskeméti Járásbíróság által jogerősen elbírált cselekmény miatti vádemelés időpontja – mely 2018. július 06. napja – zárja le, a jelen ügyben vád tárgyává tett magatartás elkövetési ideje pedig ezen időpont előtti.

A Kecskeméti Járásbíróság végzése 2018. augusztus 22. napján jogerőre emelkedett, így IV. r. vádlott tekintetében büncselekményegység okán ítélt dolgot képez a jelen eljárásban terhére rótt társtettesként elkövetett költségvetési csalás büntettének kísérlete esetében. A jogerősen elbírált cselekmény miatt ugyanazon terhelttel szemben a többszöri eljárás tilalma folytán újabb büntetőeljárás nem indulhat, tehát újabb vádemelésre nem kerülhet sor olyan részselekmény miatt, amely a már elbírált büncselekmény egységébe tartozik, de nem képezte a jogerős határozatban megállapított tényállás részét. Ebben az esetben rendkívüli jogorvoslati eljárásnak, a Be. 637. § (1) bekezdésének a) pont ab) alpont alapján perújításnak lehet helye, ahol az eljárás tárgya már nem a vád, hanem a jogerős bírósági ítélet (6/2009. Büntető jogegységi határozat).

Mindezekre figyelemmel az ítéletábra IV. r. vádlott esetében az ítéletnek a társtettesként elkövetett költségvetési csalás büntettének kísérletére [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont, (5) bekezdés b) pont]

vonatkozó rendelkezését a Be. 607. § (1) és (3) bekezdés hatályon kívül helyezte és az emiatt vele szemben folyamatban lévő eljárást a Be. 567. § (1) bekezdés b) pont alapján megszüntette.

A védőknek az egyes bizonyítási eszközök kirekesztésére történő hivatkozását a másodfokú bíróság nem tartotta alaposnak.

Alapvető rendező elv, hogy bizonyíték csak a Be. 165. §-ban felsorolt bizonyítási eszközből származhat. A Be. 167. § (5) bekezdés alapján nem értékelhető bizonyítékként az olyan bizonyítási eszközből származó tény, amelyet a bíróság, az ügyészség, a nyomozó hatóság, illetve a (2) bekezdésben meghatározott hatóság bűncselekmény útján, más tiltott módon vagy a résztvevők büntetőeljárási jogainak lényeges sérelmével szerzett meg. E rendelkezés kizárja a bizonyítékok köréből azokat a tényeket, amelyek a bizonyítás törvényességének legsúlyosabb megsértésével szerzett bizonyítási eszközből származnak.

A büntetőeljárásban a bizonyíték kirekesztésére csak törvényes ok alapján kerülhet sor. A bizonyítási eszköz kirekesztése tehát mindig eljárásjogi okon alapul, jogkövetkezménye pedig a bizonyíték figyelmen kívül hagyásának kötelezettsége.

A kirekesztés kérdésének vizsgálata a bíróság részéről egy formai vizsgálatot jelent. A bíróságnak ekkor a Be. 167. § (5) bekezdésére is figyelemmel azt kell vizsgálnia, hogy a bizonyíték olyan bizonyítási eszközből származik-e, amelyet bűncselekmény útján, más tiltott módon vagy a résztvevők eljárási jogainak lényeges korlátozásával szereztek-e meg. Az eljárási törvény tehát a Be. 167. § (5) bekezdése szerinti generális szabályozási szinten és emellett helyen elszórtan, de mindig tételesen meghatározza azokat az eseteket, amikor az adott bizonyítási eszközből származó bizonyíték mindenfajta tartalmi vizsgálódás nélkül a bizonyítás anyagából kirekesztendő, mérlegelési körbe nem vonható.

A fentiekből az is megállapítható, ha e formai vizsgálatot követően a bizonyítási eszköz kirekesztésére nincs perjogi indok, tehát nem esik értékelési tilalom alá, akkor kerülhet sor a ténybeli alapokon nyugvó tartalmi vizsgálatra, azaz az egyéb bizonyítékokkal való összevetésre, a mérlegelésre és ennek eredményeként a bizonyítási eszköz által közvetített bizonyíték elfogadására vagy elvetésére.

A nem kirekesztett, elfogadott bizonyíték esetében az utolsó, külön vizsgálat tárgyát képező szempont annak bizonyító ereje. Ez pedig arra a kérdésre adja meg a választ, hogy az adott bizonyítási eszköz által hordozott bizonyító tény ténylegesen milyen mértékben alkalmas a bizonyítandó tény bizonyítására.

A bizonyítás törvényessége körében az eljárási cselekmények szabályszerű lefolytatását tehát a perbíróságnak mindig vizsgálnia kell, a formai vizsgálat tehát minden más szempontot megelőző. Az elsőfokú bíróság ennek megfelelően járt el, amikor részletesen foglalkozott azzal, hogy a bizonyítékok beszerzésére törvényesen került-e, külön vizsgálat tárgyát képezte a hatásköri szabályok megszegésének kérdésköre, a titkos adatszerzés és a nyomozó hatóság eljárása, a beismerő vallomások során a kihallgatás törvényessége.

A nyomozás során elkövetett szabálysértéseknek csak abban az esetben van jelentősége, ha azok a bizonyíték kirekesztéséhez vezetnének, melynek – ahogy fentebb kifejtésre került – minden esetben az eljárási törvényben meghatározott konkrét alapja kell legyen. Pusztán az eljáró nyomozó hatóság személyével, hatáskörének esetleges hiányával kapcsolatos kifogások a bizonyíték kirekesztéshez

nem vezethetnek sem egyes terhelti vallomások, sem a titkos adatszerzés tekintetében. A nyomozó hatóság hatáskörével kapcsolatos kifogások nem minősülnek bűncselekmény útján, más tiltott módon vagy a résztvevők eljárási jogainak lényeges korlátozásával történő bizonyíték megszerzésnek. Az eljárás ezen szakaszában, a nyomozás során ugyanis nem a büntetőjogi főkérdések eldöntéséről, hanem a bizonyítékok összegyűjtéséről és rögzítéséről van szó.

A jelen esetben azonban hatáskör túllépés sem történt. Az elsőfokú bíróság az ítéletének 218-219. oldalán részletesen foglalkozott a nyomozó hatóság hatáskörének vizsgálatával. Kétségtelen tény, hogy az 1998. évi XIX. törvény 29. § g) pont értelmében kizárólag az ügyészség végzi a nyomozást a közjogi tisztség betöltésén alapuló mentességet élvező személy által elkövetett bűncselekmény miatt. Az 1998. évi XIX. törvény **551. §** (1) és (2) bekezdés értelmében a külön törvényben meghatározott közjogi tisztséget betöltő személyek ellen e tisztségük fennállása alatt csak a mentelmi jog felfüggesztése után indítható büntetőeljárás, gyanúsítottkénti kihallgatására csak a mentelmi jog felfüggesztése után kerülhet sor, és ezt megelőzően az ilyen személlyel szemben – a tettenérés esetét kivéve – e törvény szerinti kényszerintézkedés nem alkalmazható.

Az 1/2013. (V. 8.) BK vélemény kimondja, hogy a mentelmi jog, mint a meghatározott személy ellen folytatható büntetőeljárás közjogi tilalma alapján a mentelmi joggal védett személlyel szemben a megalapozott gyanú nem közölhető, és az ilyen személyt közvetlenül érintő eljárási cselekmény nem végezhető. A mentelmi jog azonban nem akadályozza a bűncselekmény gyanúja miatti eljárás megindításának vagy olyan eljárási cselekmények elvégzésének, amelyek nem irányulnak közvetlenül a mentelmi joggal védett személy ellen, azonban a gyanú megalapozását, személyre konkretizálását célozzák. A kollégiumi vélemény azt is kimondja, hogy a mentelmi joghoz fűződő, így a büntetőeljáráson kívüli, közjogi követelmény, hogy a bűncselekmény gyanúját mentelmi joggal rendelkező személyre konkretizálják, ekként a gyanú a mentelmi joggal rendelkező személy felé „forduljon”, és érje el a szintet, amikor a megalapozott gyanú már közölhető lenne, csakis ekkor kerülhet sor a mentelmi jog felfüggesztésére, mint közjogi aktus megindítására.

Jelen ügyben

- a nyomozás elrendelésére a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Dél-alföldi Regionális Bűnügyi Igazgatósága előtt 305/2005. bü. számon a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és a (3) bekezdés szerint minősülő költségvetési csalás büntette gyanúja miatt 2015. április 01. napján került sor (nyomozati iratok 1. kötet 13. oldal)
- a Kecskeméti Járási Ügyészség a 2015. július 08. napján kelt B.1971/2015/6. számú határozatával a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Dél-alföldi Regionális Bűnügyi Igazgatóságot kijelölte a Btk. 290. §-ába ütköző vesztegetés büntette és a Btk. 299. §-ába ütköző befolyással üzérkedés büntette tárgyában is az eljárás lefolytatására (nyomozati iratok 1. kötet 29. oldal)
- a Kecskeméti Járási Ügyészség a 2015. augusztus 4. napján kelt Tük.1-6/35/2015. számú határozatával a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Dél-alföldi Regionális Bűnügyi Igazgatóságot kijelölte a Btk. 293. §-ában meghatározott hivatali vesztegetés büntette tárgyában is az eljárás lefolytatására (nyomozati iratok 1. kötet 30/a-b. oldal)
- a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Dél-alföldi Regionális Bűnügyi Igazgatóság a 2016. július 11. napján kelt határozatával a 305/2005. bü. számú ügyet, mivel közjogi tisztség betöltésén alapuló mentességet élvező személy bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható, melyben az 1998. évi XIX. törvény 29. § g) pont értelmében kizárólag az ügyészség végezhet nyomozást, áttette a Központi Nyomozó Főügyészségre (nyomozati iratok 1. kötet 41-43. oldal).

- VI. r. vádlott mentelmi jogának felfüggesztését a Legfőbb Ügyész 2016. augusztus 18. napján kezdeményezte (nyomozati iratok 11. kötet 525. oldal)
- VI. r. vádlott mentelmi jogának felfüggesztésére az Országgyűlés 16/2016. (IX. 14.) OGY határozatával került sor (nyomozati iratok 11. kötet 529. oldal), ezt követően került sor vele szemben házkutatás elrendelésére és gyanúsított kihallgatására (nyomozati iratok 11. kötet 539-561. oldal)

A titkos adatszerzés beszerzésének és felhasználhatóságának törvényességét a Be. 872. § (1) bekezdés értelmében az engedélyezés időpontjában hatályos rendelkezések, vagyis az 1998. évi XIX. törvény 200-206/A. § szerint kell megítélni. A titkos adatszerzésnek az 1998. évi XIX. törvény 200-206/A. § szerinti törvényi feltételei fennálltak, így a 201. § (1) bekezdés a) pont szerint öt évig terjedő vagy ennél súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény került sor engedélyezésükre, a bírói engedélyezésre a 203. § rendelkezéseinek betartásával került sor, a végrehajtásáról készült jelentés megfelel a 204. § (5) bekezdésben foglaltaknak, a nyomozás iratai tartalmazzák a 206. § (1) bekezdés szerint a titkos adatszerzés engedélyezése iránti indítványt, a bíróság határozatát és a titkos adatszerzés végrehajtásáról készített jelentést.

A titkos adatszerzés felhasználását az 1998. évi XIX. törvény 206. § (3)-(4) és (5) bekezdés rögzíti, eszerint

- A titkos adatszerzés eredménye annak a bűncselekménynek a bizonyítására, és azzal szemben használható fel, amely miatt és akivel szemben a titkos adatszerzést a bíróság engedélyezte.
 - Akivel szemben a titkos adatszerzést a bíróság engedélyezte, a titkos adatszerzés eredménye olyan bűncselekmény bizonyítására is felhasználható, amelyet az engedélyben nem jelöltek meg, feltéve, hogy a titkos adatszerzés e törvényben meghatározott feltételei (201. §) ez utóbbi bűncselekmény tekintetében is fennállnak.
 - Annak a bűncselekménynek a bizonyítására, amely miatt a titkos adatszerzést a bíróság engedélyezte, a titkos adatszerzés eredménye minden elkövetővel szemben felhasználható.
- Az iratok alapján megállapítható, hogy a titkos adatszerzés engedélyezése, meghosszabbítása, végrehajtása, felhasználása tekintetében az engedélyezés időpontjában hatályos törvényi feltételek adottak voltak és azokat betartották.

A titkos adatszerzés engedélyezését először 2015. június 25. napjától 2015. szeptember 22. napjáig a nyomozási bíró a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és a (3) bekezdés a) pontja szerint minősülő költségvetési csalás büntette miatt indult büntető ügyben engedélyezte I. r. és IV. r. vádlottakkal szemben (nyomozati iratok 2. kötet 285-295. oldal és 3. kötet 139-149. oldal).

A titkos adatszerzés során beszerzett adatok alapján került sor a célszemélyek és a cselekmények körének bővítésére, így a nyomozási bíró titkos adatszerzést engedélyezett a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és a (3) bekezdés a) pontja szerint minősülő költségvetési csalás büntette, a Btk. 299. § (1) bekezdés szerinti befolyással üzérkedés büntette és a Btk. 290-293. § szerinti vesztegetés büntette miatt indult büntető ügyben

- II. r. vádlottal szemben 2015. július 08. napjától 2015. október 05. napjáig (nyomozati iratok 3. kötet 1-15. oldal),
- III. r. vádlottal szemben 2015. július 10. napjától 2015. október 07. napjáig (nyomozati iratok 2. kötet 13-41. oldal),
- V. r. vádlottal szemben 2015. július 20. napjától 2015. október 17. napjáig (nyomozati iratok 3. kötet 375-393. oldal),

ezzel egyidejűleg megtörtént a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Dél-alföldi Regionális Bűnügyi Igazgatóság kijelölése a korrupciós bűncselekményekre is.

Ezt követően I. r., II. r., III. r., IV. r. és V. r. vádlottak esetében a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és a (3) bekezdés a) pontja szerint minősülő költségvetési csalás büntette, a Btk. 299. § (1) bekezdés szerinti befolyással üzérkedés büntette és a Btk. 290-293. § szerinti vesztegetés büntette miatt indult büntető ügyben kérték a titkos adatszerzés további 90 nappal történő meghosszabbítását, melyet a nyomozási bíró engedélyezett (nyomozati iratok 2. kötet 47-53. 297-307. oldal, 3. kötet 17-25., 151-161., 395-405. oldal), valamint VII. r. vádlottal szemben a nyomozási bíró ugyanezen bűncselekmények miatt engedélyezte a titkos adatszerzést 2015. november 07. napjától 2016. február 4. napjáig (nyomozati iratok 3. kötet 541-553. oldal).

Tény, hogy VI.r. neve már az első titkos adatszerzéseket követően felmerült, a Központi Nyomozó Főügyészség tájékoztatása 2015. július 22. napján meg is történt (elsőfokú iratok 25.B.614/2017/70. szám alatti iratok), azonban a beszerzett adatok az eljárás vele szemben történő megindításához, a megalapozott gyanúhoz, a mentelmi jog felfüggesztéséhez még nem voltak elegendők, ezért a Központi Nyomozó Főügyészség az iratokat visszaküldte a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Dél-alföldi Regionális Bűnügyi Igazgatóságnak és a nyomozást a továbbiakban is ők folytatták. Ez az eljárás nem volt törvénysértő, figyelemmel arra, hogy az 1/2013. (V. 8.) BK vélemény szerint a megalapozott gyanúra - mint törvényi fogalomra - vont következtetés mindig a hatóság általi értékelés eredménye.

Az iratok alapján megállapítható, hogy az ügy áttételére 2016. július 11. napján került, amikor már bűncselekmény gyanúját a mentelmi joggal rendelkező személyre konkretizálták, a megalapozott gyanú megállapításához elegendő bizonyítékok ekkor már rendelkezésre álltak, a mentelmi jog felfüggesztése és a megalapozott gyanú közlésére ezután került sor. Ezt megelőzően VI.r. vádlottat közvetlenül érintő eljárási cselekményt nem végeztek, ugyanis VI. r. vádlottal szemben titkos adatszerzés engedélyezését nem kérték, telefonja lehallgatásra nem került, vele szemben ilyen eljárási cselekményre sem került sor. Vele szemben tehát titkos adatszerzés nem folyt, titkos adatszerzésben nem volt célszemély, hanem az adatszerzéssel érintett harmadik személy volt, akivel szemben azonban a felhasználás alapját az 1998. évi XIX. törvény 206. § (5) bekezdése teremti meg. Egyébként az elsőfokú bíróság az ítéletének 220. oldalán külön kitért rá, hogy VI.r. vádlott által folytatott telefonbeszélgetésekben terhelő érdemi adat nem fordult elő, a VI. r. vádlott esetében egyébként a többi vádlott vallomását értékelte a bíróság, míg a lehallgatások elsősorban csak a terhelő vallomások hitelt érdemlőségét és az őt terhelő társai szavahihetőségét támasztották alá.

A védelem I. r., II. r. és IV. r. vádlottak beismerő vallomásainak kirekesztését is indítványozták részben a nyomozó hatóság hatáskörének túllépése miatt, részben arra hivatkozással, hogy arra hatósági nyomásra, szabadulás érdekében került csak sor, illetve a Központi Nyomozó Főügyészség előtt e terheltek csak fenntartották a törvénysértő módon felvett vallomásukat, így a már hatáskörrel rendelkező nyomozó hatóság előtt törvényes kihallgatásuk nem történt meg. A másodfokú bíróság a védők e hivatkozását sem találta megalapozottnak.

Ahogy arra fentebb már az ítéletábra kitért, a nyomozó hatóság hatáskörének megszegése egyrészt nem állapítható meg, másrészt az önmagában nem alapozza meg a bizonyíték kirekesztését.

A három, a védők által vitatott vallomást tett terhelte az alábbiak során tett nyilatkozatot:

I. r. vádlott

- 2016. június 14. napján a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Dél-alföldi Regionális Bűnügyi Igazgatóság előtt védője jelenlétében részletes vallomást tett, tagadta a bűncselekmények elkövetését (nyomozati iratok 11. kötet 49-60. oldal)
- 2016. június 15. napján a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Dél-alföldi Regionális Bűnügyi

Igazgatóság előtt védője jelenlétében beismerő vallomást tett (nyomozati iratok 11. kötet 65-74. oldal)

- 2016. június 16. napján a nyomozási bíró előtt nem tett vallomást (nyomozati iratok 11. kötet 15-17. oldal)

- 2016. augusztus 23. napján a Központi nyomozó Főügyészség előtt védője jelenlétében fenntartotta a június 15-i vallomását, azt röviden összefoglalta, majd ügyészi kérdésekre részletesen válaszolt (nyomozati iratok 11. kötet 75-95. oldal)

- 2016. december 7. napján a Központi nyomozó Főügyészség előtt védője jelenlétében szintén részletes vallomást tett (nyomozati iratok 11. kötet 97-105. oldal)

II. r. vádlott

- 2016. június 14. napján a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Dél-alföldi Regionális Bűnügyi Igazgatóság előtt nem tett vallomást (nyomozati iratok 11. kötet 163-173. oldal)

- 2016. június 16. napján a nyomozási bíró előtt tagadta a bűncselekmények elkövetését (nyomozati iratok 11. kötet 120-122. oldal)

- 2016. június 21. napján a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Dél-alföldi Regionális Bűnügyi Igazgatóság előtt védője jelenlétében beismerő vallomást tett (nyomozati iratok 11. kötet 179-189. oldal)

- 2016. augusztus 24. napján a Központi nyomozó Főügyészség előtt védője jelenlétében fenntartotta a június 21-i vallomását, azt röviden összefoglalta, majd ügyészi kérdésekre részletesen válaszolt (nyomozati iratok 11. kötet 191-207. oldal)

IV. r. vádlott

- 2016. június 14. napján a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Dél-alföldi Regionális Bűnügyi Igazgatóság előtt védője jelenlétében részletes vallomást tett, tagadta a bűncselekmények elkövetését (nyomozati iratok 11. kötet 379-388. oldal)

- 2016. június 16. napján reggel a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Dél-alföldi Regionális Bűnügyi Igazgatóság előtt védője jelenlétében beismerő vallomást tett (nyomozati iratok 11. kötet 389-394. oldal)

- 2016. június 16. napján a nyomozási bíró előtt védője jelenlétében vallomást nem tett, de fenntartotta a június 16-án reggel tett beismerő vallomását (nyomozati iratok 11. kötet 346-347. oldal)

- 2016. június 27. napján a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Dél-alföldi Regionális Bűnügyi Igazgatóság előtt védője jelenlétében fenntartotta a június 16-i vallomást és azt kérdésekre válaszolva részletesen kiegészítette (nyomozati iratok 11. kötet 395-400. oldal)

- 2016. augusztus 24. napján a Központi nyomozó Főügyészség előtt védője jelenlétében fenntartotta a június 16-i és 27-i vallomását, azt röviden összefoglalta, majd ügyészi kérdésekre részletesen válaszolt (nyomozati iratok 11. kötet 401-415. oldal)

- 2016. december 7. napján a Központi nyomozó Főügyészség előtt védője jelenlétében szintén részletes vallomást tett (nyomozati iratok 11. kötet 417-429. oldal)

Valamennyi jegyzőkönyvből megállapítható, hogy a terhelti figyelmeztetések és az arra adott válaszok elhangzottak és rögzítésre is kerültek, az I. r., II. r. és IV. r. vádlottak védőjük jelenlétében tettek beismerő vallomást és azt később védőjük jelenlétében tartották fenn. Nem helytálló az a hivatkozás, hogy I. r., II. r. és IV. r. vádlottak a Központi Nyomozó Főügyészség előtt csak fenntartották a vallomásaikat, mert oldalakon keresztül részletes kihallgatásukra került sor, az I. r. és IV. r. vádlottak esetében két alkalommal is. A Központi Nyomozó Főügyészség előtt kihallgatásuk alkalmával nem csak megerősítették korábbi beismerő vallomásukat, hanem azt kérdésekre válaszolva részletesen kiegészítették és pontosították.

Tény, hogy I. r. vádlott előzetes letartóztatás hatálya alatt nem állt, 2016. június 16. napjától házi őrizetét rendelték el. II. r. és IV. r. vádlottak előzetes letartóztatásának megszüntetését az ügyész indítványozta, melyre 2016. július 5. napján sor került házi őrizetük egyidejű elrendelése mellett, a nyomozási bírói határozatban a gyanúsítottak eljárás során tanúsított magatartására is történt hivatkozás (nyomozati iratok 11. kötet 14., 139. és 357. oldal).

A kényszerintézkedések alkalmazásának időpontjában hatályban volt 1998. évi XIX. törvény 129. § (2) bekezdés pontosan meghatározta, hogy a terhelt előzetes letartóztatásának szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt folytatott eljárásban milyen különös okok megléte esetén volt helye, köztük ha szökés-elrejtőzés veszélyére tekintettel vagy más okból megalapozottan feltehető, hogy az eljárási cselekményeknél a jelenléte másképp nem biztosítható, ha felmerült, hogy megghiúsítaná, megnehezítené vagy veszélyeztetné a bizonyítást, vagy ha megalapozottan feltehető, hogy szabadlábon hagyása esetén a megkísérelt vagy előkészített bűncselekményt véghezvinné, vagy szabadságvesztéssel büntetendő újabb bűncselekményt követne el.

A Be. 138. § (2) bekezdés pedig akként rendelkezett, hogy a házi őrizet akkor volt elrendelhető, ha a bűncselekmény jellegére és a büntetőeljárás időtartamára, vagy a terhelt eljárás során tanúsított magatartására tekintettel az előzetes letartóztatással elérni kívánt célok ezzel is biztosíthatók.

Már az 1998. évi XIX. törvény 60. § (2) bekezdés is kimondta, hogy ha e törvény a kényszerintézkedések alkalmazása esetén az érintett személy alkotmányos jogainak korlátozását megengedi, az ilyen cselekmény elrendelésének az egyéb feltételek megléte mellett is csak akkor van helye, ha az eljárás célja kisebb korlátozással járó más cselekménnyel nem biztosítható. Az eljárás minden szakaszában vizsgálni kellett a szükségesség és arányosság elve alapján, hogy az előzetes letartóztatással elérni kívánt célok enyhébb kényszerintézkedéssel is biztosíthatók-e. Értelemszerű, hogy a szökés-elrejtőzés, a bizonyítás megnehezítése vagy a bűnismétlés kockázatának vizsgálatánál az eljárás során megvalósult körülmények elemző vizsgálata elengedhetetlen ugyanúgy, ahogy az általános feltétel, a megalapozott gyanú értékelése is. Egy beismerő vallomás a különös okok meglétének kockázatát is jelentősen csökkentheti és azt, hogy milyen személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedést alkalmaz a bíróság, nagyban befolyásolja a terhelt eljárás során tanúsított magatartása, ahogy erre az 1998. évi XIX. törvény 138. § (3) bekezdés kimondottan utal is törvényi szabályozás szintjén.

I. r., II. r. és IV. r. vádlottak kihallgatásain jelen lévő védők egyetlen alkalommal nem kifogásolták a kihallgatás törvényes menetét, vagy, hogy arra törvénybe ütköző módon került volna sor, ilyen észrevétel e terheltektől sem érkezett az eljárás során. Nem állapítható meg, hogy I. r., II. r. és IV. r. vádlottak olyan lelki nyomás vagy befolyás alatt álltak, mely akadályozta őket eljárási jogaik gyakorlásában és az akaratukkal ellentétes beismerő vallomás megtételére kényszerítette őket. Illetve az sem nyert igazolást, hogy a nyomozó hatóság a beismerő vallomásait bűncselekmény útján vagy más tiltott módon szerezte.

Mindezekre tekintettel a bizonyíték kirekesztését célzó védői indítványok helyt nem foghattak.

Az ítéletábra álláspontja szerint az ügy érdemi elbírálásának eljárásjogi akadálya nem merült fel.

A vádlottak személyi körülményeire vonatkozóan megállapított tényeket és a IV. r. vádlott korábbi büntetésre vonatkozó adatokat a másodfokú bíróság a terhelteknek a nyilvános ülésen tett előadása és a 3.Bf.100/2019/5-I. szám alatti erkölcsi bizonyítvány, valamint a 3.Bf.100/2019/7. szám alatti

ítélet kiadmány alapján pontosította, ugyanis a Be. 561. § (3) bekezdés b) és c) pont összevetése alapján megállapítható, hogy a személyi körülményekre és a vádlott korábbi büntetéseire vonatkozó, a határozat meghozatalakor jelentőséggel bíró adatok a tényállásnak nem részei. Kiegészítésükre, helyesbítésükre, a vádlottnak a büntetéskiszabási körülmények tisztázása érdekében történő meghallgatására, az előzményi elítélése alapjául szolgáló ítéletkiadmány ismertetésére – a másodfokú bíróság álláspontja szerint – nyilvános ülésen is lehetőség van. E célból tárgyalás tartása – szemben a fellebbviteli főügyészség álláspontjával – nem szükséges, különös figyelemmel arra is, hogy a Be. 425. § értelmében a bíróság akkor tart tárgyalást, ha a vádlott büntetőjogi felelősségének megállapítására bizonyítást vesz fel. A jelen esetben azonban nem erről, hanem a res iudicata és azzal összefüggő mérlegelés nélkül az eljárás megszüntetéséhez vezető, a korábbi elítélés tényén alapuló eljárási akadály megállapításáról volt szó, melyről a Be. 537. § (1) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság tárgyaláson kívül, a Be. 598. § (1) bekezdés alapján a másodfokú bíróság tanácsülésen is határozhat. A fentiek alapján az ítéletábra a vádlottak személyi körülményivel és a IV. r. vádlott korábbi büntetéseivel kapcsolatos adatokat az alábbiak szerint pontosította:

- I. r. vádlott foglalkozása jelenleg építésvezető, illetve 4 órás állásban könyveléssel és gazdasági tanácsadással is foglalkozik, havi jövedelme 150-170.000.- forint. Egy kiskorú és egy nagykorú gyermek eltartásáról gondoskodik. Tartozása 8 millió forint devizahitel, melyet havi 15.000.- forint részletben törleszt. Jelenleg betegség miatt kezelés alatt nem áll.

- II. r. vádlott egy állattenyésztéssel foglalkozó szövetkezetben tag, értékesítő munkakörben dolgozik, de jelenleg jövedelemmel nem rendelkezik. Élettársi kapcsolatban él, élettársa jövedelme havi 160.000.- forint. Egy kiskorú gyermek eltartásáról gondoskodik, havi 35.000.- forint tartásdíjat fizet. Vagyontalan. 1 millió forint hitelkártya-tartozása áll fenn.

- III. r. vádlott vendéglátói és kereskedői szakképzettséggel rendelkezik, jelenleg gyese van, jövedelme 38.500.- forint gyese, emellett a családi vállalkozásban alkalmazottként dolgozik, melyből minimálbér jövedelemre tesz szert. Tartozása nincs.

- IV. r. vádlott jelenleg jövedelemmel nem rendelkezik, édesanyja vállalkozásába besegít. Tartozása 8 millió forint hiteltartozás. A cselekmény elkövetésekor büntetlen előéletű, azt követően a

1. Kecskeméti Járásbíróság a 2017. július 03. napján jogerős 13.B.1128/2015/21. számú ítéletével rágalmozás vétsége miatt megrovásban részesítette.

2. Kecskeméti Járásbíróság a 2018. július 27. napján kelt és 2018. augusztus 22. napján jogerős 29.Bpk.539/2018/2. számú végzéssel költségvetési csalás büntette és más bűncselekmények miatt halmazati büntetésül 200 napi tétel, egy napi tétel összege 1.500.- forint, összesen 300.000.- forint pénzbüntetést szabott ki vele szemben.

- V. r. vádlott jelenleg a Zrt. alkalmazásában áll fedezetkezelési szakértőként, havi jövedelme 140.000.- forint, mellette ingatlankezelői tanácsadással foglalkozik, melyből havi 400.000.- forint jövedelme származik. Férje sportedzőként dolgozik, havi jövedelme 80.000.- forint. Vagyona 3 ingatlan 70 millió forint értékben. Tartozása 25 millió forint hiteltartozás, melyet havi 155.000.- forint összegben törleszt.

- VI. r. vádlott jelenleg ingatlanközvetítéssel, ingatlanfejlesztési és hasznosítási tanácsadással foglalkozó családi vállalkozásban dolgozik megbízási jogviszony alapján, jövedelme 300.000.- forint. Öt kiskorú gyermek eltartásáról gondoskodik. Felesége szintén a családi vállalkozásban dolgozik, havi 300.000.- forint jövedelme van.

- VII. r. vádlott egy kiskorú gyermek eltartásáról gondoskodik.

A felülbírálat eredményeképpen a másodfokú bíróság azt állapította meg, hogy az ítélet a Be. 592. § (2) bekezdés a), c) és d) pont alapján részben megalapozatlan, mert a tényállás hiányos, ellentétes a bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok tartalmával és az elsőfokú bíróság a megállapított tényekből további tényre helytelenül következtetett. A másodfokú bíróság a Be. 593. §

(1) bekezdés a) pont értelmében a tényállást kiegészítette, illetve helyesbítette az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok tartalma és ténybeli következtetés alapján.

A tényállás I. pontját az ügyiratok tartalma alapján kiegészíti azzal az ítélet 11. oldal negyedik bekezdésében, hogy

- a pályázati felhívás célja az alulról építkező szövetkezetek összefogásának előmozdítása, az együttműködő partnerek számára közös érvényesülés, érdekérvényesítés, a gazdasági együttműködésben rejlő potenciál és olcsóbb működés feltételeinek megteremtése, mivel a szociális szövetkezetek összefogása fenntarthatóbb és biztonságosabb működést jelenthet hálózatba tömörülve. A szociális gazdaság hálózatosodásának támogatásával erősíteni lehet az együttműködő szociális szövetkezetek társadalmi kohézió megteremtése érdekében végzett szemléletformáló tevékenységet és ehhez kapcsolódva a folyamatos és fenntartható működést biztosító gazdasági tevékenységet. Részcélként fogalmazta meg a pályázat olyan szakmai hálózatok és együttműködési csatornák kialakítását, melyek elősegítik a fenntarthatóságot, a szociális gazdaság fejlesztését célzó beavatkozások eredményeinek rendszerszerű hasznosulását. Ennek érdekében a pályázat céljaként a hálózati együttműködés megerősítését, tapasztalatadás ösztönzését, a helyi igényekhez igazodó közös stratégiák kidolgozását, a szociális gazdaság területén működő szervezetek minőségfejlesztését, hatékonyságának növelését és a jó gyakorlatok elterjesztését jelölték meg. (nyomozati iratok 8. kötet 5. oldal)

- A pályázatban minimum 10, igazoltan működő szociális/ágrárgazdasági szövetkezetet szükséges elérni, célcsoportként bevonni, ezen szervezetekkel együttműködési megállapodást szükséges kötni. Az együttműködő szövetkezetek tagjai, alkalmazottai képezhetik a pályázatban a célcsoport tagjait. A pályázat benyújtásának további feltétele volt az.....Kft.-vel kötött együttműködési megállapodás. A megvalósuló fejlesztéseknek összhangban kell lenniük az Országos Foglalkoztatási Közhasznú Nonprofit Kft. által az elmúlt évek során megvalósított, hálózatosodással összefüggő tevékenységekkel. (nyomozati iratok 8. kötet 8. és 19. oldal)

- A pályázatban a célcsoport a főpályázóként, konzorciumi tagként részt vevő szervezetek, azok tagjai, munkavállalói, valamint a pályázatban együttműködési megállapodásban nevesített szociális/ágrárgazdasági szövetkezetek, azok tagjai, munkavállalói voltak (nyomozati iratok 8. kötet 12. oldal)

- A pályázatban a támogatható tevékenység köre a megvalósítási szakaszban a képzések, szemléletformálás, a hálózatosodás és együttműködés elősegítése, a tudásmegosztás, tapasztalatcsere, az eszközbeszerzések, beruházások és az egyéb tevékenységek. Az eszközbeszerzések és beruházások tekintetében azonban a pályázat kiemelte, hogy az a hálózatos működést elősegítő tréningek, workshopok tartására alkalmas szolgáltató tér, tanácsadói iroda kialakítása és a szakmai tevékenységek megvalósításához, képzésekhez szükséges eszközök beszerzését jelenti. (nyomozati iratok 8. kötet 12. oldal). A pályázat kötelezően megvalósítandó tevékenységként előírta az előkészítő tevékenység mellett

a szövetkezeti tagok, szövetkezeti munkavállalók képzését, felkészítését

a szövetkezeti tagjai és munkavállalói részére közösségfejlesztő tevékenységet

üzleti tervek megalapozásául szolgáló közös stratégia tervek elkészítéséhez tanácsadói segítség nyújtását a hálózatba csatlakozott szövetkezetek részére

közös stratégiák kialakítását a helyi igényekhez igazítottan

működési és munkaszervezési modellek tekintetében jó gyakorlatok beazonosítását és elterjesztését

szövetkezetek kompetenciafejlesztését tréningek, tanácsadás, workshopok lebonyolításával

a szociális gazdaság sikertényezőinek népszerűsítését célzó előadások, workshopok szervezését, lebonyolítását

a projektben elkészült háttéranyagok, tanulmányok, segédanyagok, jó gyakorlatok közzétételét online felületen

kötelező projektmenedzsment tevékenységet

kötelező nyilvánosság tevékenységet

egyszeri, a projekt zárásakor elvégzendő kötelező könyvvizsgálatot (nyomozati iratok 8. kötet 13. oldal)

- A projekt fizikai befejezésének határideje: 2015. december 15., a projekt megvalósításának, a számlák pénzügyi teljesítésének határideje: 2015. december 31., a záró kifizetés igénylés benyújtásának határideje: 2016. január 15. (nyomozati iratok 8. kötet 33. oldal)

- A pályázat tartalmazta azt is, hogy a pályázónak vállalnia kell a támogatás visszafizetésének terhe mellett azt is, hogy a támogatott projekt keretében beszerzett eszközöket, létrehozott kapacitásokat, szolgáltatásokat a projekt befejezését követő legalább 5 évig fenntartja. (nyomozati iratok 8. kötet 34. oldal)

- A vissza nem térítendő támogatás mértéke a projekt elszámolható összes költségének legfeljebb 100 %-a. Egy pályázó/konzorcium minimum 35 millió, maximum 80 millió forintba pályázhat. Önrész nem került előírásra. (nyomozati iratok 8. kötet 36. oldal)

- Támogatási előleg a támogatott tevékenység elindításához és likviditás biztosításához, a támogatói szerződés megkötésekor vagy azt követően volt igényelhető az utófinanszírozással támogatott projektelemekre összesen megítélt támogatás maximum 50 %-áig. (nyomozati iratok 8. kötet 37. oldal)

- Az iktatást követően vizsgálták a befogadási és jogosultsági kritériumokat, melyek vonatkozásában hiánypótlásra nem volt lehetőség. Az egyéb követelmények vizsgálatát követően amennyiben szükséges volt és lehetőség volt rá, hiánypótlásra került sor, majd a pályázat tartalmi értékelését követően döntés született a pályázatról, majd a támogatás elnyerése esetén került sor a támogatási szerződés megkötésére, majd a finanszírozásra, a támogatási előleg lekérésére, a monitoring adatok szolgáltatására és az ellenőrzésekre. (nyomozati iratok 8. kötet 51-64. oldal)

- A kedvezményezett a támogatás igénybevételeire irányuló kifizetési igénylést – az előleget kivéve – az időszakos vagy záró beszámolóval együttesen nyújtja be, támogatás kizárólag a támogató által jóváhagyott beszámolóval elszámolható, valós költségek vonatkozásában folyósítható. A kifizetéshez a mellékletben pontosan meghatározott dokumentumokat kell benyújtani, köztük a kifizetési kérelmet, a számlaösszesítőt, a beszámolót és szükség esetén a könyvvizsgálói igazolást. A kedvezményezett a kifizetési igénylésben nyilatkozik arról, hogy a benyújtott kifizetési igazoláshoz kapcsolódó elszámolások alapbizonylatai valós és elszámolható költségeken alapulnak és a támogatott projekt kapcsán merültek fel. (nyomozati iratok 8. kötet 58. oldal)

- A támogatás folyósítása két formában folyósítható:

a) támogatási előleg

b) a kedvezményezett és/vagy a támogatási szerződésben megnevezett, a projekt végrehajtásában részt vevő által kifizetett számlák támogatási összegének utólagos megtérítése közvetlenül a kedvezményezett bankszámlájára (nyomozati iratok 8. kötet 59. oldal)

- A kedvezményezett köteles a támogatási szerződésben foglalt feltételeknek megfelelően végrehajtani a projektet, amennyiben nem a feltételeknek megfelelően jár el, a támogató jogosult a finanszírozás felfüggesztésére, a támogatás csökkentésére, visszavonására, a támogatásból már kifizetett összegek teljes vagy részleges visszafizetésének kezdeményezésére, a szerződéstől való elállásra (nyomozati iratok 8. kötet 59-60. oldal)

A tényállás I. pontját ténybeli következtetés alapján pontosítja akként, hogy a 13. oldal utolsó kettő és a 14. oldal első bekezdés helyébe az alábbi illeszti:

„A pályázat kiírása érdekében közreműködő VI. r., a pályázatok elkészítésében és benyújtásában közreműködő V. r., továbbá I. r., II. r. és IV. r. vádlottak, illetve a pályázat benyújtása és megnyerése érdekében történt egyeztetéseken részt vevő és VI. r. vádlottal kapcsolatot tartó III. r. vádlottak célja a pályázatok benyújtásával az volt, hogy a pályázaton elnyerhető teljes összeghez jogosulatlanul hozzájussanak. A vádlottak a pályázati célok megvalósítására alkalmas, annak megfelelő tevékenységet nem szándékoztak végezni. Megállapodásuk szerint ezek helyett csupán a csalás lelepleződésének veszélyét csökkentő, látszólagos tevékenységet végeztek volna. Minderről a pályázatok benyújtásában és elkészítésében közreműködő VII. r. vádlottnak is tudomása volt. A szövetkezeti vezetők nem bírtak tudomással a pályázati kiírás pontos tartalmáról és a vádlottak azon szándékáról, hogy a pályázati pénzeket valós teljesítés nélkül saját céljaikra kívánták felhasználni.

VI. r., V. r., III. r., I. r., II. r. és IV. r. vádlottak megegyezése szerint a VI. r. és V. r. vádlottak által kidolgozott módszer alapján a szövetkezetek a VI. r. és V. r. vádlottak által meghatározott vállalkozókkal kötöttek volna valótlan tartalmú vagy fiktív szerződéseket a pályázati célok megvalósításával kapcsolatos bizonyos feladatok látszólagos elvégzésére, majd az ily módon hozzájuk jutó összeg jelentős részét visszaosztották volna a VI. r. és V. r. vádlottak rendelkezése szerint rajtuk kívül I. r., II. r., III. r. és IV. r. vádlottnak is. Az egyeztetések során az egyes elkövetőkhöz a tervek szerint jutó rész folyamatosan változott a VI. r. vádlott által meghatározottak szerint. VI. r. vádlott további pályázati pénzszerzési lehetőségeket kilátásba helyezve a már kiírt pályázat elnyerésétől várt pénzüsszeg túlnyomó része feletti rendelkezési jogot magának tartotta fenn.”

A tényállás I. pontját az ügyiratok tartalma alapján pontosítja azzal az ítélet 14. oldal alulról a második bekezdésében, hogy azSzövetkezet 49.999.844.- forint támogatási összegre nyújtott be pályázatot. (nyomozati iratok 8. kötet 172. oldal)

A tényállás I. pontját ténybeli következtetés alapján pontosítja akként, hogy a 15. oldal

- első bekezdés utolsó sorban az „összeg egy részéhez” mondatrész helyébe az „összeghez” részt illeszti
- ötödik bekezdésben az „összesen megszerezhető 499.996.391.- forintból – bizonyítható módon legkevesebb – 75.000.000.- forint” helyébe az „összesen megszerezhető 499.996.351.- forint” részt illeszti
- ötödik bekezdésből mellözi az „oly módon, hogy abból az elkövetésben részt vevő mindhárom elkövetői csoport – csoportonként – 25 millió forintban részesült volna” részt.

A tényállás II. pontját kiegészíti azzal az ítélet

- 16. oldal utolsó bekezdésében, hogy a valótlan tartalmú, 2015. július 14. napjára dátumozott projekt manageri megállapodást III. r. vádlott és aSzövetkezet kötötte, melyben III. r. vádlott vállalta a „Szociális Szövetkezetek hálózatosodását támogató modellek kidolgozása” című projektben a szociális szövetkezet és a szociális szövetkezettel együttműködő partnerek közötti képviselőket a magyarországi és az európai uniós pályázatok írásánál és benyújtásánál, melyért a sikerdíja 5 millió forint, mely sikerdíj visszafizetésére garanciát vállalt amennyiben a projekt nem kap megfelelő támogatást és nem valósulhat meg a 2015-ös évben. A projekt manageri megállapodást III. r. vádlott és aSzövetkezet képviselőjeként 11. tanú írta alá. (nyomozati iratok 4. kötet 21. oldal)

- 17. oldal utolsó bekezdésében, hogy az 5 millió forintot 2015. december 18. napján a..... szám alatti irodahelyiségben foglalták le, ahol jelen volt II. r. és III. r. vádlott. A pénzt felszólításra II. r. vádlott önként adta át az íróasztal jobb aljában található guruló tároló felső fiókjából. (nyomozati

iratok 4. kötet 1-5. oldal). Az átadott 5 millió forintot a nyomozó hatóság lefoglalta és bűnjelként bevételezte (nyomozati iratok 4. kötet 45. oldal).

A fenti változtatásokkal a tényállás a Be. 592. § (2) bekezdésben felsorolt hibáktól és hiányosságoktól mentessé vált, ezért a Be. 593. § (3) bekezdés alapján a másodfokú eljárásban is irányadó volt.

Az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásában részletesen és az iratok tartalmának megfelelően számbavette a rendelkezésre álló bizonyítékokat.

A Be. 167. § (3) bekezdés akként rendelkezik, hogy a bizonyítékoknak nincs törvényben előre meghatározott bizonyító erejük. Ez a törvényi rendelkezés a bizonyítékok mérlegelésére, illetve annak szabadságára vonatkozó szabályt rögzít, mindig a bírói mérlegelés dönti el az adott bizonyítási eszköz jelentőségét, illetve az adott bizonyítási eszköz bizonyító értékét.

A Be. 167. § (4) bekezdés értelmében a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a bizonyítékokat egyenként és összességükben szabadon értékeli, a bizonyítás eredményét az így kialakult meggyőződése szerint állapítja meg.

A mérlegelő tevékenység az elsőfokú bíróság feladata, a másodfokú bíróságnak azt kell vizsgálnia, hogy az megfelelt-e a törvényi előírásoknak, a logika szabályainak, teljeskörű volt-e, illetve megalapozatlansági okot eredményezett-e. Az elsőfokú bíróság az indokolási kötelezettségét akkor teljesíti, ha számot ad döntéshozatali tevékenységéről, ha az ítélet indokolásából nyomon követhető, hogy a tény- vagy jogkérdések tekintetében melyek voltak azok a körülmények, amelyeket a bíróság irányadónak vett, és amelyre a döntését alapította.

Az ítélet tábla - szemben a védői álláspontokkal - megállapította azt is, hogy a törvényszék indokolási kötelezettségének eleget tett. A Be. az indokolási kötelezettség megszegését - a korábbi szabályozástól eltérően - az ítéletre lényeges kihatással lévő relatív eljárási szabálysértések között sorolja fel, ez alapján csak akkor van helye az ítélet hatályon kívül helyezésének, ha a szabálysértés az eljárás lefolytatására, a bűnösség megállapítására, a bűncselekmény minősítésére, a büntetés kiszabására vagy az intézkedés alkalmazására lényeges hatással volt.

Az ítélet indokolásából világosan ki kell tűnnie, hogy a bizonyítékok mérlegelése során melyek voltak azok a körülmények, amelyeket a bíróság irányadónak vett. Összhangban van ezzel a szabályozással a Be. 183. § (4) bekezdésének azon rendelkezése, amely szerint a terhelt beismerése esetén - ha a törvény eltérően nem rendelkezik - be kell szerezni az egyéb, tehát az azt megerősítő, vagy az azt éppen cáfoló bizonyítékokat is. A terhelt beismerése esetén is a bizonyítási eljárás alapos lefolytatására és a releváns tényekre kiterjedő bizonyításra kell törekedni, illetve a bíróságnak a terhelt beismerő vallomása elfogadása esetén is részletesen indokolnia kell, hogy azt miért tekintette irányadónak és az egyéb bizonyítékok azt miként támasztották alá.

A büntető eljárási törvény főszabályként azt rögzíti, hogy a terhelt beismerő vallomásának ellenőrzése nem maradhat el, az ítélet megalapozatlanságát vagy az indokolási kötelezettség megszegése miatt annak hatályon kívül helyezését is eredményezheti a beismerő vallomás lényeges önellentmondásai, a terhelt szavahihetősége beható vizsgálatának, illetve a terhelti vallomásból, mint bizonyítási eszközből származó bizonyítéknak a rendelkezésre álló összes bizonyítékkal való összevetése elmaradása. A beismerő vallomás esetében is érvényes az a szabály, hogy vizsgálni kell

- annak belső ellentmondás- és aggálymentességét, figyelembe véve, hogy a beismerés tartalma az eljárás különböző szakaszaiban változott-e, ha igen, a vallomás megváltoztatását a terhelt mivel indokolta és az elfogadható-e,
- hogy tartalma kiterjed-e a cselekmény teljes egészére, annak előzményére és összes körülményére, van-e benne olyan momentum, amelyet csak az elkövető tudhat, vagy csak általánosságban, elnagyolva, konkrétumok nélkül adja elő a cselekményt,
- hogy a bizonyítékok összességében is megállja-e a helyét, ami azt jelenti, hogy a mérlegelés során a bizonyítás lényeges körülményei tekintetében annak összhangban kell állnia a többi beszerzett bizonyítékkal és amennyiben a beismerő vallomás iránt kételyek ébrednek, annak elfogadására és az alapján tényállás megállapítására nem kerülhet sor, vagy a vallomás csak azon része fogadható el hitelesnek, melyet más bizonyítékok alátámasztanak.

Az elsőfokú bíróság körültekintően a fenti szempontok szerint megvizsgálta I. r., II. r. és IV. r. vádlottak beismerő vallomásait, a bizonyítékok mérlegelése nemcsak formailag volt szabályos, hanem annak helyességével szemben tartalmilag sem támasztható alapos kétség.

A beismerő vallomások a lényeges tények tekintetében egybehangzók, állandók voltak, az azokban lévő eltérések vagy nem voltak számottevőek, vagy pedig abból fakadtak, amit a tényállás is tartalmaz, hogy az egyeztetések során folyamatosan változott, hogy milyen összegben kinek kell pénzeket visszaosztani, ugyanis ezt VI. r. vádlott határozta meg. E vallomásokban a terhelték részletesen előadták, hogyan kerültek kapcsolatba a többi vádlottal, milyen módon alakult ki a pályázati lehetőség és ennek menetét ki, milyen módon határozta meg, kinek milyen feladata volt, hol voltak az egyeztetések, azokon ki vett részt és ott mi hangzott el. Tekintettel arra, hogy V. r. és VII. r. vádlottak is részt vettek a pályázatok benyújtásával kapcsolatos egyeztető tárgyalásokon, nekik is tudomásuk volt arról, hogy a pályázat valós célját nem áll szándékában senkinek sem megvalósítani, ők sem egyeztettek egyetlen szövetkezeti vezetővel a benyújtandó pályázatokról, tisztában voltak annak rövid határidejével és a kiírás alapján a megvalósítandó projektekkel is, ezért alappal nem hivatkozhatnak arra, hogy nekik pályázatíróként minderre nem volt rálátásuk. VII. r. vádlottat érintően I. r. és IV. r. vádlottak gyanúsítottai vallomásaikban is terhelően nyilatkoztak a nyomozati iratok 11. kötet 70., 85., 91., 397. és 425. oldalán

I. r., II. r. és IV. r. vádlottak beismerő vallomásaikban az egymás által előadottakat megerősítették, illetve – ahogy azt az elsőfokú bíróság részletesen bemutatta – az általuk elmondottak összhangban álltak a titkos adatszerzés során beszerzett beszélgetések tartalmával is. Az elsőfokú bíróság ítéletének 18-19. és 167. oldalán pontokba szedve felsorolta, hogy milyen bizonyítandó, releváns tényekről vallottak és e vallomások alapján állapította meg a tényállást is.

A tényállás I. pontja esetében I. r., II. r. és IV. r. vádlottak beismerő vallomásait alátámasztották a szövetkezeti vezetők tanúvallomásai a tekintetben, hogy ők a pályázati kiírásról, annak céljáról, a szövetkezetek hálózatosodásáról nem tudtak, volt olyan, aki arról sem tudott, hogy indultak a pályázaton. A szövetkezeti vezetők, még ha tudtak is arról, hogy a szövetkezet indul támogatásért, egyetlen alkalommal sem jelentek meg a pályázatíró cégnél egyeztetésen, így abban sem vettek részt, hogy a pályázatban milyen kötelezően megvalósítandó és vállalt tevékenységek szerepeljenek, azok kidolgozásában sem vállaltak semmilyen szerepet, arról sem tudtak, hogy milyen szoros határidőig, milyen tevékenységet vállaltak teljesíteni a pályázati célnak megfelelően, ahogy a költségvetést bemutató dokumentumokat sem ismerték. Vallomásukban csak annyi szerepel, hogy a tárgyi eszközbeszerzésre koncentráltak kb. 2-2,5 millió forint összegben, a fennmaradó pályázati pénz nem hozzájuk került volna, annak sorsáról nem tudtak, beleszólásuk annak felhasználásába

nem is volt, sokan csak a nyomozás során történt kihallatásuk alkalmával szembesültek azzal a ténnyel, hogy mintegy 50 millió forint összeg elnyerésére pályáztak. Csak hogy tárgyi eszközbeszerzésre is kizárólag a pályázati célokkal összefüggésben kerülhetett volna sor, a támogatás összegét a kiírás szerint hálózatos működést elősegítő célra lehetett felhasználni és a tárgyi eszközbeszerzéstől kezdve a különböző projektekig minden ennek a célnak kellett volna, hogy megfeleljen és ezt kellett volna, hogy szolgálja. Emellett a pályázat tartalmazta azt is, hogy a pályázónak vállalnia kellett a támogatott projekt keretében beszerzett eszközöket, létrehozott kapacitásokat, szolgáltatásokat a projekt befejezését követő legalább 5 évig fenntartja, ilyenről a szövetkezeti vezetők nem számoltak be, hiszen nem is tudták a pályázati kiírás szigorú feltételeit.

A pályázati kiírás szerint minimum 10, igazoltan működő szociális/agrárgazdasági szövetkezetet volt szükséges célcsoportként bevonni, a szervezetekkel együttműködési megállapodást kellett csatolni. IV. r. vádlott nemcsak a pályázati adatlaphoz szükséges adatokat szolgáltatta, a szövetkezetek email címeit, bélyegzőit sok esetben használta, hanem ezeket az együttműködési megállapodásokat is ő csatolta, többet hamisított is, hogy a szükséges példányszám rendelkezésre álljon, hiszen e nélkül a pályázat nem volt benyújtható. Egyébként az együttműködési megállapodások sem voltak valós tartalmúak, mivel a IV. r. vádlott vallomása szerint azok mögött sem a hálózatosodás volt a cél, hanem az együttműködési megállapodásért a szövetkezeteknek pénzt fizettek volna a megnyert támogatásból, sok szövetkezeti vezető ezért írta alá a megállapodásokat.

A szövetkezeti vezetők és az együttműködési megállapodás aláírói nem voltak tisztában a pályázat valós céljával, így azt megvalósítani sem akarták, mely eleve a pályázati céllal ellentétes, tehát a szövetkezetek lényegében csak eszközei voltak annak, hogy a vádlottak saját maguknak megszerezzék a támogatás összegét és azt maguk között felosszák.

A pályázati kiírás szerint a projekt fizikai befejezésének határideje: 2015. december 15., a projekt megvalósításának, a számlák pénzügyi teljesítésének határideje: 2015. december 31., a záró kifizetés igénylés benyújtásának határideje: 2016. január 15. volt, de a minisztériumi dolgozók tanúként tett előadásaikban hangot adtak annak, hogy a pályázat valós teljesítésére az idő rövidsége miatt eleve nem kerülhetett sor, mely összhangban állt az I-II. r. és IV. r. vádlottak vallomásával, miszerint a pályázat megvalósítása senkinek nem volt valós célja. Azt a tényt, hogy a pályázat valójában megvalósíthatatlan volt, alátámasztja a Szociális Szövetkezetek Országos Szövetségének 2015. szeptember 24. napján kelt, a TÁMOP 5.5.8-15/1. kódszámú „Modellprogram a szociális szövetkezetek hálózatosodása érdekében” című pályázathoz készült szakmai állásfoglalása, melyben kifejtésre került, hogy miután az Európai Unió kohéziós alapjainak szabályai előírják, hogy 2015. december 31. napjáig lehet felhasználni a támogatási erőforrásokat, irreális elvárás a pályázatban megfogalmazott célok teljesülése. A pályázat elbírálása esetén mindösszesen két hónap állna rendelkezésre a megvalósításra, ez idő alatt – nagyon jó előkészítéssel – talán teljesíthetők a képzések, szemléletformálás, tudás- és tapasztalat megosztás feladatai, azonban a pályázat célját szolgáló hálózatosodás és együttműködések érdemi erősítése megvalósíthatatlan, miután azok folyamatok, melynek időtényezője van. Nem lehet két hónap alatt szervezetfejlesztést, stratégiai terveket elkészíteni, működési és munkaszervezési modelleket előterjeszteni. Az erre a célra szánt 500 millió forintból a szociális szövetkezetek hálózatosodása nem fog létrejönni. Kifejtette még, hogy felháborítónak tartja, hogy felelősségre vonás és következmény nélkül lehet közpénzekkel így bánni és ilyen szakmaiatlan döntéseket hozni. (nyomozati iratok I. kötet 585. oldal)

A beismert vallomások tehát elfogadhatók, arra az elsőfokú ítéletben írtak szerint tényállás alapítható.

A megállapított tényállás nagyrészt összhangban állt az elfogadott bizonyítékokkal, a másodfokú bíróság annak kiegészítését tartotta indokoltnak az ügyiratok alapján a tényállás I. pontja tekintetében a pályázati kiírás, a tényállás II. pontja esetében pedig a valótlan tartalmú projekt manageri megállapodás részletes ismertetésével, illetve a tényállás II. pontja esetében a vagyoneklobzás alá eső pénzösszeg lefoglalásának körülményeivel. A tényállás iratellenessége az I. pontban volt tettenérhető az Szövetkezet által benyújtott pályázat támogatási összeg tekintetben, ezt az iratok alapján a másodfokú bíróság pontosította.

Az elsőfokú bíróságnak a vádlottak szándékára, mint tudati tényre vont következtetése téves a tekintetben, hogy csak az igazolható, hogy legalább 75 millió forintot akartak jogosulatlanul megszerezni, ezért a tényállás I. pontját a másodfokú bíróság helyes ténybeli következtetés alapján pontosította az elkövetési érték meghatározása tekintetében akként, hogy a vádlottak célja a teljes támogatási összeg saját célra történő megszerzése volt.

A kísérletnek három fogalmi eleme van: a szándékosság, az elkövetés megkezdése és az elkövetés befejezetlensége. A kísérlet esetén a tettes szándéka az elkövetési magatartás tanúsításakor befejezett bűncselekmény elkövetésére, vagyis a teljes törvényi tényállás megvalósítására irányul. Amennyiben a minősítés vagyoni értékhatártól függ, különös gonddal kell vizsgálni, hogy az elkövető szándéka milyen eredmény előidézésére irányult, jelen esetben, hogy vajon mi lehetett az elkövetők szándéka, a pályázat elnyerésével milyen összegű vagyoni előnyt szeretettek volna okozni.

A szándék vizsgálata során nem lehet figyelmen kívül hagyni a vád tárgyává tett magatartás jellemzőit, így különösen azt, hogy

- a költségvetési csalás tényállása 2012. január 1. napjától magában foglalja bevételi oldalon az adócsalást (1978. évi IV. törvény 310. §), a munkáltatással összefüggésben elkövetett adócsalást (1978. évi IV. törvény 310/A. §), a visszaélést jövedékkel (1978. évi IV. törvény 311. §), a csempészetet (1978. évi IV. törvény 312. §), áfára elkövetett csalást, illetve a csalás minden olyan esetét, amely a költségvetés sérelmével jár (1978. évi IV. törvény 318. §); kiadási oldalon pedig a jogosulatlan gazdasági előny megszerzését (1978. évi IV. törvény 288. §), az Európai Községek pénzügyi érdekeinek megsértését (1978. évi IV. törvény 314. §) és a csalás minden olyan esetét, mely a költségvetés sérelmével jár (1978. évi IV. törvény 318. §),

- az 1978. évi IV. törvény 288. § (1) bekezdés a) pont szerinti jogosulatlan gazdasági előny megszerzését az követte el, aki pénzügyi támogatást vagy más gazdasági előnyt úgy szerzett meg, hogy evégből valótlan tartalmú nyilatkozatot tett, vagy valótlan tartalmú, hamis vagy hamisított okiratot használt fel; ez esetben a jogszerűtlen mozzanat a támogatás megszerzésekor jelentkezett, a támogatás odaítélését és a szerződés létrejöttét követően a jogosultság – a jogalap – vizsgálatára már nem kerülhetett sor, a támogatás jogtalan megszerzésével a bűncselekmény befejezetté vált, függetlenül attól, hogy azt mire használták fel. Ugyanis az 1978. évi IV. törvény 288. § (2) bekezdés önállóan szabályozta azt a magatartást, amely a céljelleggel nyújtott támogatást a jogcímétől eltérően használta fel, mely esetben a támogatás megszerzése jogszerű volt, a jogszerűtlenség ezt követően, a felhasználás körében jelentkezett. (BH2014.170., BH2015.272.)

- a költségvetési csalás esetében a szabályozás hasonló jellegű, ezért a jogosulatlan gazdasági előny megszerzése körében kialakult bírói gyakorlat is alkalmazandó. A jelenlegi szabályozás szerint: a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontba ütköző magatartás a költségvetésbe történő befizetési kötelezettség vagy költségvetésből származó pénzeszközök vonatkozásában más tévedésbe ejtése, tévedésben tartása, valótlan tartalmú nyilatkozatot tétele, vagy a valós tény elhallgatása, ezzel szemben a Btk. 396. § (1) bekezdés c) pont szerinti magatartás a költségvetésből származó pénzeszközöknek a jóváhagyott céltól eltérő felhasználása és ezzel vagyoni hátrány okozása

- az ügyészség vád tárgyává a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont szerinti elkövetési magatartást tette
- a Btk. 396. § (9) bekezdés alapján költségvetési csalás esetében a vagyoni hátrány tágabban értendő, mint a Btk. 459. § (1) bekezdés 17. pontjában meghatározott vagyoni hátrány fogalom, ugyanis ez alatt érteni kell a költségvetésbe történő befizetési kötelezettség nem teljesítése miatt bekövetkezett bevételkiesést, valamint a költségvetésből jogosulatlanul igénybe vett vagy céltól eltérően felhasznált pénzeszközt is
- figyelemmel arra, hogy a vádlottak magatartása a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző, ugyanis a céljelleggel nyújtott támogatást tévedésbe ejtés, valótlan tartalmú nyilatkozat révén kívánták megszerezni, a jogosulatlanul igénybe vett támogatás megszerzésével a vagyoni hátrány bekövetkezett volna, ezzel a magatartás befejezetté válik, függetlenül attól, hogy ezt követően a vádlottak milyen magatartást tanúsítanak, ugyanis eleve már a támogatás megszerzése teljesen jogtalan magatartás volt.

Mindezen körülményeket és szempontokat szem előtt tartva kell a vádlotti szándék vizsgálatánál eljárni és következtetést vonni a vádlottak tudattartalmára. E körben megállapítható, hogy a rendelkezésre álló bizonyítékokból arra lehet következtetést levonni, hogy a pályázati célok megvalósítása a vádlottaknak nem volt szándéka, ennek hiányában azonban a támogatás megszerzésére sem voltak jogosultak, hiszen a pályázati kiírás egyértelműen rögzítette a támogatás meghatározott célhoz - nevezetesen a szövetkezetek hálózatosodásának elősegítéséhez - kötötten volt nyújtható. A vádlottakat egyetlen cél vezérelte, hogy a pénzt megtévesztés útján megszerezzék, és saját céljaikra felhasználják. Ezt alátámasztották a fentebb felsorolt tények, így

- a pályázat kiírásának és megvalósításának a határideje, eszerint reális lehetőség sem volt a pályázati vállalások teljesítésére
- a szövetkezeti vezetők semmit nem tudtak a projekt valós céljáról, őket egy dolog érdekelte, hogy tárgyi eszközbeszerzésre lehetőség lesz-e, de a szövetkezetek hálózatosodását megvalósítani nem kívánták
- a támogatás megszerzéséhez a vádlottak valótlan tartalmú adatlapokat és hamis együttműködési megállapodásokat nyújtottak be.

Tény a megtévesztés, tény a hamis okiratoknak a csatolása és tény az is, hogy a pályázati cél, a hálózatosodás és az azzal összefüggő kiírásoknak a megvalósítása, illetve annak szándéka a vádlottak részéről nem volt. Ezáltal jogosulatlanul kívántak megszerezni költségvetésből származó pénzeszközt, tekintettel arra, hogy a pályázatban megjelölt konkrét cél – a szövetkezetek hálózatosodása – megvalósítása egyáltalán nem állt szándékukban.

Ezt egyébként megerősíti az I-II. r. és IV. r. vádlott vallomásának azon része is, miszerint a pályázatokkal kapcsolatos részbeni megvalósítás sem a kiírt célt szolgálta volna, hanem annak látszatát. Ez az ellenőrzés esetén a lebukás veszélyét csökkentette volna, ezért lényegében a teljesítés is látszatteljesítés lett volna, mely a fiktív és túlszámlázás keretében történő visszaosztást szolgálta volna. Tekintettel azonban arra, hogy a támogatás megszerzésével a magatartás befejezett elkövetési alakzatú, irreveláns, hogy utána hogyan és milyen módon leplezték volna a jogtalan cselekményüket, hogy milyen látszat részteljesítéseket akartak megvalósítani, vagy hogyan történt volna a fiktív, illetve a túlszámlázás. Jelen esetben ugyanis nem a jogosan megszerzett kifizetéseknek az elszámolása, felhasználása (Btk. 396.§ (1) bek. c) pont) a bűncselekmény, hanem már a jogosulatlan igénybe vétel is.

Ha tehát a pályázó a pályázati célok megvalósításának szándéka nélkül, a pályázat elbírálására jogosult szerv megtévesztésével kíván jogosultságot szerezni a pályázati összegre, a szándéka a teljes összeg jogosultalan igénybe vételére irányul, függetlenül attól, hogy utóbb – a lelepleződés veszélyét csökkentendő – bizonyos látszatteljesítések elvégzését szükségszerűen maga is tervezte. A

Btk. 396.§ (9) bekezdés b) pontja alapján ugyanis a Btk. 396.§-a alkalmazásában vagyoni hátrány alatt érteni kell a költségvetésből jogosulatlanul igénybe vett pénzeszközt is.

Mindezekre tekintettel a másodfokú bíróság álláspontja szerint a vádlottak a teljes pénzösszeget jogosulatlanul kívánták megszerezni, igénybe venni, ezért az elkövetési szándék, a vagyoni hátrány okozása a 499.996.351.- forintra állapítható meg, ezért helyes következtetés útján ennek megfelelően módosította a tényállást is.

A felmentésre irányuló fellebbezések - új bizonyíték hiányában - az elsőfokú bíróság bizonyítékértékelő tevékenységének a kritikái, melyek a meglévő, már mérlegelt bizonyítékok újraértékelését célozták. Az irányadó perrendi szabályok szerint azonban - a megalapozott tényálláshoz kötöttség és az indokolási kötelezettség teljesítése folytán - ez a másodfokú eljárásban eredményre nem vezethetett.

Az elsőfokú bíróság az irányadó tényállás alapján - IV. r. vádlott esetében a költségvetési csalás büntette kísérlete kivételével - okszerűen vont következtetést vádlottak bűnösségére és az anyagi jogszabály rendelkezéseinek megfelelően minősítette a cselekményeket.

A tényállás I. pontja tekintetében az irányadó tényállás szerint a pályázati célokat figyelmen kívül hagyó, a feltételeknek való megfelelést hamis okiratok csatolásával igazoló vádlottak szándéka a teljes támogatási összeg megszerzésére irányult, függetlenül attól, hogy a lelepleződés elkerülése érdekében látszat részteljesítésekre sor került volna. A pályázati kiírás szerint a támogatást egy meghatározott cél: nevezetesen a szociális szövetkezetek hálózatosodása megvalósítása érdekében nyújtották volna, a vádlottaknak azonban ilyen cél megvalósítása nem állt szándékában. Az ítélet 211-212. oldalán lévő jogi indokolást ennek megfelelően pontosítja a másodfokú bíróság, az elkövetési érték helyesen 499.996.351.- forint.

Az elsőfokú bíróság helytállóan minősítette e tényállási pontban a vádlottak magatartását a **Btk. 396. § (1) bekezdés a)** pontjába ütköző költségvetési csalás büntettének, mely I. r., II. r., III. r. és VI. r. vádlottak esetében az elsőfokú bíróság ítéletének 214. oldalán helytállóan kifejtettek szerint bünszövetségben elkövetett. A minősítés pontosítását a törvényhely kapcsán a költségvetési csalás büntette kísérletét illetően az indokolta, hogy az alkalmazott törvényhely feltüntetésénél a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont és (5) bekezdés b) pontjának I. fordulatára szükséges utalni.

A másodfokú bíróság nem osztotta a védelmi fellebbezésekben kifejtett álláspontot, miszerint a tényállás I. pontjában meghatározott, költségvetést károsító bűncselekmény előkészületi szakban maradt. Az elsőfokú bíróság ítéletének 217-218. oldalán is részletesen foglalkozott a cselekmény elkövetési alakzatának megítélésével.

A Btk. 10. § (1) bekezdés értelmében kísérlet miatt büntetendő, aki a szándékos bűncselekmény elkövetését megkezdi, de nem fejezi be.

A Btk. 11. § (1) bekezdés szerint előkészület miatt büntetendő az a személy, aki

1. ha a törvény külön elrendeli: az előkészület kivételesen, csak akkor büntetendő, ha a törvény különös része az adott bűncselekmény vonatkozásában ekként rendelkezik.
2. a bűncselekmény elkövetése céljából: az előkészületet az adott bűncselekmény elkövetésére irányuló célzatosság jellemzi, tehát csak egyenes szándékkal valósítható meg.
3. az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételeket biztosítja, az elkövetésre felhív, ajánlkozik, vállalkozik, vagy a közös elkövetésben megállapodik: az előkészület törvényben felsorolt öt

elkövetési magatartásával a tettes a külvilágban megnyilvánuló cselekményt fejt ki, mely a törvényi tényállás körén kívül esik, és nem valósít meg kísérletet.

Az előkészület a szándékos bűncselekmény kísérleti szakaszát megelőző stádiuma. Az előkészület és kísérlet elhatárolása szempontjából kiemelendő, hogy az előkészületet az határolja el a kísérlettől, hogy amíg a bűncselekmény kísérletének megállapításához szükséges elkövetési magatartást a különös részi törvényi tényállás tartalmazza, addig az előkészület elkövetési magatartása az általános részben található (BH1999.398.).

Az előkészület a külvilágban lejátszódó tényleges cselekvés, a szándék tettekben megnyilvánuló megerősítése, mások számára is megismerhetővé tétele. Az előkészületi cselekmény önmagában, további akaratlagos magatartás nélkül még nem teremti meg az eredmény bekövetkezésének közvetlen lehetőségét.

A véghezvitel megkezdése az a határvonal, amely az előkészületet a kísérlettől elválasztja, ugyanis előkészületről csak abban az esetben beszélhetünk, ha a törvényi tényállás megvalósítása még nem kezdődik el (EBH2007.1583., BH2016.294.). Emiatt az előkészület és a kísérlet határainak a pontos megvonása mindig a törvényi tényállás és az irányadó tényállásban megállapított konkrét elkövetési magatartás függvényében dönthető el (BH2014.234.).

A Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont szerinti költségvetési csalás bűntettét az követi el, aki költségvetésbe történő befizetési kötelezettség vagy költségvetésből származó pénzeszközök vonatkozásában mást tévedésbe ejt, tévedésben tart, valótlan tartalmú nyilatkozatot tesz, vagy a valós tény elhallgatja és ezzel egy vagy több költségvetésnek vagyoni hátrányt okoz. Az elkövetési magatartás tehát a

- tévedésbe ejt,
- tévedésben tart,
- valótlan tartalmú nyilatkozatot tesz,
- a valós tény elhallgatja.

A tényállásban rögzített elkövetési magatartás szerint a szociális szervezetek hálózatosodását támogató modelleket elősegítő céllal kiírt pályázatra a vádlottak a pályázatiírók segítségével elkészítették a valótlan tartalmú pályázati adatlapokat, melyben valótlanul jelölték meg a pályázati cél érdekében tervezett tevékenységüket, annak költségvetését, eszközbeszerzését, illetve részben hamis együttműködési megállapodásokat csatoltak. Ezeket a pályázatokat benyújtották a megfelelő helyre, azok beérkeztek a minisztériumba, azok valótlan, hamis okiratokat, illetve valótlan, megtévesztő adatszolgáltatásokat, nyilatkozatokat is tartalmaztak tekintettel arra, hogy a vádlottaknak nem volt célja a szervezetek hálózatosodásának elősegítése, kizárólag az elnyerhető pénzösszeg saját céljaikra történő felhasználása vezérelte őket. A pályázat és mellékleteinek benyújtását követően egy mérlegelést nem tűrő, nem hiánypótoltható, formai ok miatt a pályázatokat elutasították, így sem érdemi elbírálásra, sem támogatási szerződés megkötésére, sem kifizetésre nem került sor.

A vádlottaknak az irányadó tényállás szerint megállapított elkövetési magatartása beleillik a költségvetési csalás törvényi tényállási kereteibe. A valótlan tartalmú pályázatok benyújtása a tévedésbe ejtő magatartás megkezdésének minősül, hiszen a támogatás igénybevételének feltétele volt a pályázat benyújtása is, anélkül az elbírálásban részt venni nem lehetett. Így a vádlottak elkövetési magatartása tényállásszerű, mert a pályázat elbírálására jogosult hatóság megtévesztése a

valótlan okiratok benyújtásával megkezdődött, eredményes pályázat esetén a támogatásra a pályázók jogot szereztek volna, ezért e cselekmény nem előkészületként, hanem kísérletként értékelendő. Hasonló jogi álláspontot fogalmaznak meg a BH2012.237., BH2014.234., BH2015.272. és BH2019.35. számú eseti döntések is.

A másodfokú bíróság nem osztotta azt a védői érvelést sem, miszerint a cselekmény azért előkészület, mert a vagyoni hátrány bekövetkezéséhez - a támogatás kiutalásához - a vádlottaknak további megtévesztő magatartásokat kellett volna kifejteniük, mely a pályázat hiánypótlás nélküli elutasítása miatt nem következhetett be. A kiegészített tényállás alapján megállapítható a pályázat elbírálásának pontos menete: az értékelést követően kerülhetett sor a támogatási szerződés megkötésére, a finanszírozásra, a nyomkövetésre és az ellenőrzésre. Az is tény, hogy a kifizetési igénylés támogatási előleg, illetve meghatározott dokumentumokat benyújtásával a kifizetett számlák támogatási összegének utólagos megtérítésével lett volna igényelhető. Ezekhez további okiratokat kellett volna csatolni, melyek alapján sor került volna a kifizetésre és ezáltal az eredmény, a vagyoni hátrány bekövetkezésére. A védelem álláspontjával szemben azonban, mivel a megtévesztés megkezdődött már a pályázat benyújtásával, a magatartás nem az előkészület keretében értékelendő, mert tényállásszerű magatartást fejtettek ki, hanem annak vizsgálatánál bír jelentőséggel, hogy az elkövetők a megtévesztő cselekményt egészen vagy csak részben fejtették-e ki, vagyis a kísérlet befejezett (teljes) vagy befejezetlen (nem teljes).

A jogirodalom befejezett kísérletnek tekinti azt, amikor a tettes az elkövetési magatartást a maga egészében kifejtette, csak az eredmény nem következett be. Befejezetlen kísérlet esetén viszont a tettes az elkövetési magatartást csak részben fejtette ki, a maga részéről nem tett meg mindent a cselekmény befejezése érdekében, tehát további cselekményeket kellene kifejtenie a bűncselekmény befejezése érdekében (EBH2012.B.3., EBH2001.400., BH2009.344.).

Az irányadó tényállás alapján a pályázat benyújtásával a vádlottak a bűncselekmény elkövetését megkezdtek, de az nem fejezték be, további magatartásokat (támogatási szerződés megkötése, támogatási előleg lehívása, kifizetési igénylés benyújtása stb.) kellett volna még tanúsítani ahhoz, hogy a pénzüsszeget kiutalják részükre és ezáltal az eredmény bekövetkezzen, az elkövetési magatartás ezen, későbbi mozzanatainak kifejtésével vált volna a magatartás befejezetté (teljessé) és jött volna létre a vagyoni hátrány. A vádlottak cselekménye mindezen okokra figyelemmel befejezetlen (nem teljes) kísérletként értékelendő.

A másodfokú bíróság egyetértett a kísérlet alkalmatlan eszközzel történő megvalósítására vont következtetéssel.

Alkalmatlan eszközzel végrehajtott cselekmény esetén a terhelt tényállásszerű magatartást tanúsít, azonban az elkövető által használt eszköz az adott körülmények között vagy az adott feltételek mellett, nem alkalmas a kívánt eredmény, illetve következmény előidézésére. Ilyenkor az elkövető tévesen feltételezi, hogy az eszköz alkalmas a bűncselekmény megvalósítására, holott az valójában alkalmatlan.

A bírói gyakorlat (BH2007.325., BH2007.177., BH2003.270., BH1992.289., BH1986.87., BH1977.522.) különbséget tesz abszolúte és relatíve alkalmatlan eszköz között:

Abszolúte alkalmatlan az az eszköz, amely az eset konkrét alakulásától függetlenül, természeténél fogva (in abstracto), objektíve alkalmatlan a törvényi tényálláshoz tartozó eredmény előidézésére. Ha valamely eszköz a szándékolt káros eredmény előidézésére objektíve nem alkalmas és ugyanakkor veszélytelen, társadalomra veszélyesség hiányában

nincs helye bűncselekmény megállapításának, ezért felmentő rendelkezés meghozatalának van helye.

Relatívumalkalmatlan az eszköz, ha csak bizonyos esetekben, más feltételek mellett alkalmas a szándékolt eredmény előidézésére, a konkrét esetben (in concreto), az adott körülmények között a célzott hatás kiváltására nem alkalmas. Ilyen esetben a bűncselekmény kísérletének megállapítására és a büntetés korlátlan enyhítésére vagy mellőzésére kerülhet sor. Azt, hogy valamely eszköz a szándékolt eredmény előidézésére alkalmas-e, nem elvontan, hanem a konkrét elkövetésre vonatkoztatva, a körülmények gondos vizsgálatának eredményeképpen kell eldönteni. Ha az eszköz a végrehajtás konkrét körülményei között, az adott feltételek mellett nem volt alkalmas a célzott hatás elérésére, de megállapítható, hogy az eszköz az elkövetés más viszonyaiban, más feltételek mellett alkalmas lehet, a kísérlet megállapítása törvényes.

Hogy a konkrét körülmények között és tényleges feltételek mellett az eszköz ténylegesen alkalmas volt az elérni szándékozott eredmény előidézésére, az irányadó tényállás alapján dönthető el. Jelen esetben a védett jogtárgy veszélyeztetettsége - az, hogy a költségvetésből fennállt a jogosulatlan kifizetés lehetősége - aggálytalanul megállapítható. Az elsőfokú bíróság az ítéletében „objektíve alkalmatlan eszközzel” elkövetett magatartást állapít meg (elsőfokú bírósági ítélet 212. oldal utolsó bekezdés), mely azonban a kifejtett jogi érvelésével nem áll összhangban. Kétségtelen tény a tanúk vallomásai és a pályázati útmutató alapján - ahogy a tényállásban is feltüntetésre került -, hogy az adatlapok aláírásának hiánya objektív, mérlegelést nem engedő és nem hiánypótolható formai elutasítási ok volt, azonban az „objektív” jelző ebben az értelemben csupán arra utal, hogy a pályázat elutasítására további mérlegelés nélkül, lényegében egyetlen lehetőség adódott, sem méltányosság, sem más indok alapján a pályázatok befogadására nem kerülhetett sor. Ez azonban nem azonos a bírói gyakorlatban fentebb részletesen ismertetett, objektíve alkalmatlan eszközzel elkövetett kísérlet fogalmával.

Azt nem lehet vitássá tenni, hogy a vádlottak szándéka arra irányult, hogy a pályázatok benyújtásával a támogatáshoz jussanak, ezt nem csak a benyújtás igazolja, hanem az is, hogy a kifogások benyújtásakor is törekedtek a hiány pótlására, becsatolták utólag az aláírt adatlapokat és bíztak a pályázatok pozitív elbírálásában. Ahogy fentebb már kifejtésre került, a megtévesztő magatartás kifejtését is megkezdték, tehát tényállásszerű cselekményt valósítottak meg. Mivel a jogtárgy veszélyeztetettsége - bár távoli formában, de - megvalósult, szó sincs arról, hogy a vádlottak magatartása nem volt társadalomra veszélyes. Jelen esetben tehát objektíve alkalmatlan eszközzel elkövetett kísérlet megállapításának nincs helye, így azt kellett vizsgálni, hogy a relatívumalkalmatlan eszközzel történő elkövetés megvalósult-e.

A hatóság a pályázati útmutató szerint elsőként formai szempontok alapján vizsgált meg minden pályázatot, különösen a tekintetben, hogy hiánypótlásra van-e lehetőség. A pályázati útmutató E. pont 1. alpontja alapján az aláírás nélkül benyújtott pályázati adatlapok formai vizsgálat szerint olyan kellékhányban szenvedtek, amely hiánypótlás nélkül elutasítási okot eredményezett. A pályázatok elbírálása szigorú hatósági eljárás rend, szabályzat alapján zajlott, a pályázati kiírás egyértelműen meghatározta nemcsak a benyújtás feltételeit, kellékeit, hanem az elbírálás menetét, azon belül külön szabályozta a nem orvosolható hibákat és hiányosságokat, melyek esetében egyetlenegy döntés volt hozható: a pályázatot el kellett utasítani, nem volt befogadható, ahogy jelen esetben erre sor is került. Az ügyészség által hivatkozott eset, nevezetesen aSzövetkezetének pályázatának befogadása szakmai hibára vezethető vissza, mely független a vádlottak által benyújtott pályázatok elbírálásának menetétől. Ugyanis a szakmai hiba elvi lehetőségét, az emberi

hibát nem lehet kizárni, de ez a konkrét vádlotti magatartás megítélésén nem változtat, hiszen a relatív alkalmatlanságot mindig az adott, konkrét esetben kell vizsgálni.

Jelen ügyben a benyújtott pályázat - az adatlapok aláírásának hiányában - joghatás kiváltására nem volt alkalmas, a rendes ügymenet keretében ugyanis az nem volt hiánypótoltható, ezért befogadásra, ezáltal érdemi elbírálásra sem volt alkalmas. Ezért a konkrét eset véghezviteli körülményei között az elkövetés eszköze relatíve alkalmatlan volt a szándékolt eredmény előidézésére. Ezért a vádlottak magatartását az elsőfokú bíróság helyesen értékelte alkalmatlan eszközzel elkövetett kísérletként. A másodfokú bíróság álláspontja szerint e vádlotti magatartás megítélése hasonló azokhoz az eseti döntésekben ismertetett jogesetekhez, amikor tulajdonjog bejegyzésére alkalmatlan, ügyvédi ellenjegyzés nélkül készült, hamis adásvételi szerződést benyújtják a földhivatalba a tulajdonjog bejegyzése végett, ám az okirat elengedhetetlen alaki kellékének hiányában az bejegyzésre nem alkalmas, hiánypótlásra nincs lehetőség, ezért a földhivatal a bejegyzési kérelmet elutasítja, mely esetekben a bírói gyakorlat szintén alkalmatlan eszközzel elkövetett kísérletet állapít meg (BH2004.497., BH2014.37., EBH2001.499.).

A tényállás II. pontjában foglalt korrupciós bűncselekmények minősítése is megfelel az anyagi jogszabály rendelkezéseinek és a bírói gyakorlatnak. A tényállás szerint I. r., II. r. és IV. r. vádlottak nem a hivatalos személlyel álltak közvetlen kapcsolatban, hanem olyan más személyekkel (III. r. és VI. r. vádlottakkal) akik tevékenysége befolyással üzerkedésként nyert értékelést. Tekintettel azonban arra, hogy az I. r., II. r. és IV. r. vádlottak azért adták át a pénzt, hogy III. r. és VI. r. vádlottak a pályázat hivatalos útra terelődése, kiírása és kedvező elbírálása érdekében a döntésre jogosult hivatalos személynek adják át, magatartásuk aktív vesztegetésként történő értékelése helytálló (BH2017.390.).

Alapítan a védők hivatkozása, miszerint az elsőfokú bíróság elmulasztotta meghatározni, hogy miért minősítette a magatartást a Btk. 293. § (2) bekezdés I. fordulata szerint - a vesztegető a jogtalan előnyt azért adja vagy ígéri, hogy a hivatalos személy a hivatali kötelességét megszegje -, mivel álláspontjuk szerint a törvényszék nem jelölte meg a konkrét kötelességszegést, mivel a minisztérium részéről a pályázattal foglalkozás és annak kiírása nem valósít meg kötelességszegést, hiszen mindennapos gyakorlat, hogy pályázat kiírása külső kezdeményezésre történik.

Az irányadó tényállás szerint VI. r. vádlott azt adta elő, hogy a pénzt a pályázat kiírásáról és elbírálásáról érdemben dönteni jogosult minisztériumi köztisztviselőnek kell fizetni azért, hogy a pályázat hivatalos útra terelődjön, azt kiírják, illetve volt egy harmadik ok, ugyanis a VI. r. vádlott azt is kijelentette, hogy nyugodjanak meg, ezt a pályázatot mindenképpen meg fogják nyerni, ez el van intézve, tehát a pozitív döntés érdekében is a pályázatról döntő személyeket befolyásolják.

A tényállásszerűség szempontjából nem csak az előny kérés okának van jelentősége, hanem annak is, hogy az aktív vesztegető az előnyt miért adja. I. r., II. r. és IV. r. vádlottak vallomása és a titkos adatszerzés adatai alapján is megállapítható, hogy ők ezt a pénzt azért adták át, hogy megnyerjék a pályázatot, az el van intézve, ezt támasztja alá az is, hogy felháborodásuknak is adtak hangot, amikor a visszaosztáson felül is pénzt kértek tőlük. Az irányadó tényállás a 17. oldalon részletesen tartalmazza a pályázat kiírásában és elbírálásában részt vevő személyekre vonatkozó szabályokat, így a szakszerűség, szabályszerűség, egyenlő bánásmód és tisztességes ügyintézés szerinti eljárást, az előny átadása éppen ezeknek az elveknek és szabályoknak a figyelmen kívül hagyását célozta, nem érvényesülnek volna a versennyel és a tisztességes elbírálással kapcsolatos követelmények, mely egyértelműen kötelességszegésnek minősül.

A 2012. évi C. törvény 80. § (1) bekezdés értelmében a büntetést céljának szem előtt tartásával a törvényben meghatározott keretek között úgy kell kiszabni, hogy igazodjék a bűncselekmény tárgyi

súlyához, a bűnösség fokához, az elkövető társadalomra veszélyességéhez, továbbá az egyéb súlyosító és enyhítő körülményekhez.

Az elsőfokú bíróság a büntetés kiszabása körében értékelendő enyhítő és súlyosító körülményeket részletesen számbavette, a másodfokú bíróság azt annyiban pontosítja, hogy

- a tényállás módosítására tekintettel mellőzi az 50 milliós értékhatár alsó feléhez közelebb eső elkövetési érték enyhítőként történő értékelését és ezzel ellentétesen súlyosító körülményként veszi számba valamennyi vádlott esetében, hogy a 499.996.351.- forint elkövetési érték a különösen nagy elkövetési érték felső határának közelében van (56/2007. BK vélemény III/3. pont)
- VI.r. vádlott esetében enyhítő körülmény, hogy saját háztartásában öt kiskorú, míg VII. r. vádlott esetében, hogy egy kiskorú gyermek eltartásáról gondoskodik (56/2007. BK vélemény II/4. pont)
- valamennyi vádlott esetében nyomatékos enyhítő körülmény a költségvetési csalás büntette tekintetében a kísérlet befejezetlen és távoli volta (56/2007. BK vélemény III/1. pont), ugyanis tényleges vagyoni sérelem egyáltalán nem következett be és a célzott eredményhez - a vagyoni hátrány bekövetkezésének a lehetőségéhez - képest a védett jogtárgy veszélyeztetésére irányuló magatartás nagyon távol esett (BH2001.3.)
- V. r. és VII. r. vádlott esetében súlyosító körülmény, hogy bár ők sem vesztegetéssel, sem befolyással üzérkedéssel nem voltak megvádolva, az elkövetés körülményeiből a költségvetési csalás korrupciós jellegű elkövetését fel kellett ismerniük (56/2007. BK vélemény III/8. pont).

A bíróság feladata az ítélezés során a megadott büntetési tételkeret között olyan nemű és mértékű joghátrány alkalmazása, amely kifejezi a társadalom megítélését az adott cselekménnyel kapcsolatban, ugyanakkor figyelemmel van az elkövető által megvalósított magatartásra és személyi társadalomra veszélyességére is.

A büntetési célja a társadalom védelme érdekében annak megelőzése, hogy akár az elkövető, akár más bűncselekményt kövessen el. A bűncselekmény elkövetőivel szemben kiszabott büntetés nem csupán magára az elkövetőre bír hatással, hanem a társadalom többi tagjára nézve is. A büntetés kiszabásakor a bíróságnak minden esetben e kettős cél szem előtt tartásával kell eljárnia.

A költségvetést károsító és az ehhez kapcsolódó korrupciós bűncselekmények társadalomra veszélyessége kiemelkedően nagy, az ilyen jellegű visszaélések káros hatása messze meghaladja azt a kört, amelyet konkrétan érint. Közismertté válásuknak szinte törvényszerű következménye, hogy az állampolgároknak a költségvetésből származó pénzeszközök, támogatások igénylése ezen pénzek felhasználása jogszerűsége, illetve a hivatalos személyek pártatlan, befolyástól mentes ügyintézése és munkavégzése iránti bizalma meginog.

Ezért az ilyen jellegű cselekmények elkövetőivel szemben megfelelően szigorú büntetés szükséges, mely kellően biztosítja az egyéni és az általános megelőzést, előmozdítja a társadalom tagjaiban a jogkövető magatartás. A másodfokú bíróság álláspontja szerint mindezekre tekintettel a büntetés enyhítésére irányuló fellebbezés - IV. r. vádlott kivételével - nem foghatott helyt egyik vádlott esetében sem, ezzel ellentétben, az ítéletábra V. r., VI. r. és VII. r. vádlottak esetében az ügyészség súlyosításra irányuló indítványának helyt adott.

I. r. és II. r. vádlottak szemben az enyhítő szakasz alkalmazásával kiszabott szabadságvesztés büntetés tartama, a Btk. 50. § (2) bekezdés alapján kiszabott pénzbüntetés napi tétel száma és a napi

tétel összege is megfelelő, az megfelel a büntetéskiszabási elveknek. A másodfokú bíróság osztotta a törvényszék álláspontját, hogy e vádlottak esetében alaposan feltehető, hogy a büntetés célja annak végrehajtása nélkül is elérhető. Azonban a szabadságvesztés büntetés próbaidejének a törvényi maximum tartamban, 5 évben történő meghatározása szükséges, különösen az egyéni megelőzés érvényre juttatása érdekében, ezért annak mérséklésére sem látott lehetőséget. II. r. vádlottal szemben a foglalkozástól eltiltás alkalmazására is törvényes indokkal került sor.

A másodfokú bíróság II. r. vádlott esetében a kiszabott 1.400.000.- forint megfizetésére a Btk. 50. § (4) bekezdés alapján 20 havi részletfizetést engedélyezett figyelemmel arra, hogy jelenleg önálló jövedelemmel nem rendelkezik, kiskorú gyermek eltartásáról gondoskodik és megalapozottan feltehető, hogy fizetési kötelezettségének a meghosszabbított határidőben is eleget fog tenni. A másodfokú bíróság egyúttal felhívta a II. r. vádlott figyelmét, hogy a részletfizetés elmulasztása esetén a pénzbüntetés egy összegben válik esedékessé.

II. r. vádlott esetében a törvényszék a Btk. 74. § (1) bekezdés f) pontja alapján helytállóan rendelt el vagyonekobzást arra az 5 millió forintra, mely az adott vagyoni előny tárgya volt. Az irányadó ítéleti tényállás szerint az I-II. r. és IV. r. vádlottak 5 millió forintot adtak át a hivatalos személynek szánva, melyet később a befolyással üzérkedőktől visszakaptak, így a vagyoni előny tárgya vagyonekobzás alá esik (78/2009 BK vélemény). Az ítéleti rendelkezést a másodfokú bíróság annyiban pontosította, hogy a vagyonekobzást a II. r. vádlottól 2015. december 18. napján tartott házkutatás keretében lefoglalt pénzösszegre tekinti elrendeltnek.

IV. r. vádlott esetében az enyhítést célzó fellebbezés eredményre vezetett, az ítéletábra nem osztotta az ügyészség azon álláspontját, hogy a bűnösségi kör változása ellenére is a kiszabott büntetés megfelelő. Nem maradhat ugyanis értékelés nélkül, hogy a halmazat legsúlyosabb, öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekménye tekintetében a másodfokú bíróság az eljárást megszüntette, így IV. r. vádlott terhén 1 rb. egy évtől öt évig és 10 rb. egy évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmény került megállapításra. A vádlottak által megvalósított konkrét elkövetési magatartásokat is vizsgálva a belső arányosság követelménye sérülne, ha a IV. r. vádlottat ennek ellenére ugyanolyan büntetéssel sújtaná a bíróság, mint az I-II. r. vádlottat. Mindezekre tekintettel a másodfokú bíróság a IV. r. vádlott szabadságvesztés büntetését 1 év 4 hónapra enyhítette. Az ítéletábra álláspontja szerint IV. r. vádlottal szemben is megállapítható, hogy a szabadságvesztés végrehajtásnak felfüggesztése nem kerül ellentétbe az általános megelőzés követelményével, esetében is fokozottan érvényesül a speciális prevenció, melynek eléréshez a próbaidő 5 évben történő meghatározása indokolt.

Ellenben a másodfokú bíróság nem osztotta a védelem indítványát, mely a pénzbüntetés a foglalkozástól eltiltás mellőzésére irányult. A IV. r. vádlott esetében az elsőfokú bíróság a Btk. 50. § (2) bekezdés alapján alkalmazott pénzbüntetést, ezen jogszabályhely felhívásával azonban a költségvetési csalás büntette miatti megszüntető rendelkezés miatt pénzbüntetés nem szabható ki. Ellenben IV.r. vádlottal szemben - a bűncselekmény elkövetésében betöltött aktív szerepe miatt - szükséges a kellő visszatartó hatás elérése érdekében pénzbüntetést kiszabni, esetében erre a Btk. 50. § (1) bekezdés alapján törvényes lehetőség is van, a bűnösségi kör változására tekintettel azonban az ítéletábra a napi tétel számát 100 napi tételre mérsékelte a pénzbüntetés napi tétel összegének változatlanul hagyása mellett, így a pénzbüntetés 500.000.- forint összegű.

Az elsőfokú bíróság IV. r. vádlottat a Btk. 52. § (1) bekezdés b) pont alapján tiltotta el a könyvelői foglalkozástól, mert a bűncselekményt e foglalkozásának felhasználásával, szándékosan követte el. A 18/2006. BK vélemény a foglalkozástól eltiltás ezen okból történő eltiltásának esetén azt érti, ha a foglalkozás nyújtotta lehetőség közvetlen kihasználásával történik a bűncselekmény elkövetése, lényegében a foglalkozás a bűncselekmény elkövetésének eszköze, amikor a foglalkozás adta

lehetőséget vagy alkalmat közvetlenül kihasználta. A könyvelői foglalkozás felhasználása nemcsak a költségvetési csalás, hanem a hamis magánokirat felhasználása vétsége tekintetében is megállapítható, hiszen a IV. r. vádlott a szövetkezetek könyvelői tevékenységét végezve jutott hozzá azokhoz az adatokhoz, amelyeket a pályázatok benyújtásához szükséges hamis együttműködési megállapodások készítéséhez felhasznált, így e büntetés kiszabása vele szemben törvényes, annak 4 évi időtartama is megfelelő súlyú.

Az ítélet tábla a házi őrizet kezdő napját az iratok tartalma alapján I. r., II. r. és IV. r. vádlott esetében helyesbítette, valamint e vádlottak esetében rendelkezett a kiszabott szabadságvesztésbe – annak végrehajtása esetén - a házi őrizetben töltött idő beszámításáról is a Btk. 92. § (1) és (3) bekezdés a) pont alapján.

Az ítélet tábla V. r. és VII. r. vádlottak magatartásának értékelésekor kiemelt hangsúlyt fektetett a pályázatírók felelősségének megítélésére. Az ügyészség súlyosításra irányuló fellebbezését annyiban tartotta alaposnak, hogy mindkét vádlottal szemben a büntetési célok eléréséhez szükséges a szabadságvesztés büntetés kiszabása is annak ellenére, hogy velük szemben a költségvetési csalás enyhébb megítélésű alakzata róható, mely kettő évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett, illetve lehetőség van a Btk. 82. § (5) bekezdés szerinti korlátlan enyhítésre is, melynek alkalmazása azonban nem kötelező.

E vádlottak konkrét magatartásának kiemelt társadalomra veszélyessége abban mutatkozik, hogy hozzáértésükkel a költségvetési csalás formáját adták, a konkrét megvalósításhoz ugyanis elengedhetetlen a megfelelő pályázati anyag megszerkesztése, összeállítása, a szükséges mellékletek csatolása. A pályázatírók felelőssége azért is jelentős, hogy felismerve a vádlott társak bűnös szándékát, azt ne erősítsék, ne támogassák, hanem szabjanak gátat az ilyen jellegű magatartások megvalósulásának. E cél elérésével lehet leginkább előmozdítani a hasonló cselekmények elkövetésének visszaszorítását, ezért mind az általános, mind az egyéni megelőzés elősegítése érdekében szükséges a szabadságvesztés kiszabása.

Mindezek alapján a másodfokú bíróság V. r. vádlottat 10 hónap, VII. r. vádlottat 6 hónap szabadságvesztésre is ítélte. Nem látta indokoltnak a pénzbüntetés mellőzését, de annak súlyosítását sem, e két büntetési együttesen megfelelő a büntetési célok, a jogkövető magatartás eléréséhez.

Az V. r. és VII. r. vádlottakkal szemben kiszabott szabadságvesztés végrehajtási fokozata a Btk. 37. § (2) bekezdés a) pont alapján börtön.

Az ítélet tábla nem osztotta az ügyészség azon indítványát, hogy V. r. vádlottal szemben a büntetési célok kizárólag végrehajtandó szabadságvesztéssel érhetők el, míg VII. r. vádlott esetében a végrehajtás felfüggesztése mellett is.

A szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztése a büntetéskiszabás keretei között a jogalkotó által biztosított kedvezmény. Alkalmazásával a jogalkotó alkalmat kíván adni a bűnelkövető számára a bűncselekmények elkövetésétől tartózkodó életvezetésre és a büntetés végrehajtásának elkerülésére. A kedvezmény abban áll, hogy a végrehajtásában felfüggesztett büntetés nem szakítja ki az elítéltet a megszokott közösségéből, és ezzel elkerüli a szabadságvesztés végrehajtásával járó hátrányokat.

V.r. és VII.r. vádlottak a pályázatok elkészítésében nyújtottak segítséget, konkrét elkövetési magatartásuk közötti különbség – nevezetesen az V. r. vádlott kiemeltebb, munkát összefogó tevékenységet végzett, szemben a VII. r. vádlottal, akinek szerepe hozzá képest kisegítő jellegű volt – a szabadságvesztés büntetés tartamában és a pénzbüntetés napi tételének számában jól megmutatkozik és kifejezésre juttatja a belső arányosságot is. Az V. r. vádlott védője helytállóan hivatkozott az 55/2007. BK véleményben foglalt iránymutatásra, eszerint az V. r. és VII. r. vádlottak jelen eljárás tárgyát képező esemény utáni életvitele, büntetlen előéletük és az a tény, hogy azóta sem indult más eljárás ellenük, mindkettejük esetében arra engednek következtetni, hogy a jövőben

törvénytisztelő életmódot kívánnak folytatni és a büntetési célok a Btk. 85. § (1) bekezdés alapján a szabadságvesztés büntetés végrehajtásának felfüggesztésével is elérhetők.

Az 55/2007. BK vélemény szerint a próbaidő tartamának meghatározásánál, ha az elkövető személyi körülményei kedvezőek, előtérbe kerülnek a bűncselekmény elkövetésének körülményei: a bűncselekmény jellege, a bűnösség foka, a bűncselekmény indítéka, az elkövetőnek a bűncselekmény elkövetése után tanúsított magatartása. Mindezeket a körülményeket elsősorban az egyéni megelőzés szempontjából értékelve a másodfokú bíróság a próbaidő tartamát mindkét vádlott esetében 2-2 évben határozta meg a Btk. 85. § (3) bekezdés szerint.

V. r. vádlott esetében a beszámításra vonatkozó ítéleti rendelkezést akként pontosította, hogy az általa előzetes fogvatartásban töltött időt - végrehajtás elrendelése esetén - a Btk. 92. § (1) és (2) bekezdés alapján a kiszabott szabadságvesztésbe rendelte beszámítani.

A másodfokú bíróság **felhívja** I. r., II. r., IV. r., V. r. és VII. r. vádlottak **figyelmét**, hogy a Btk. 87. § b) pont értelmében a felfüggesztett büntetést végre kell hajtani, ha az elkövetőt a próbaidő alatt elkövetett bűncselekmény miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélik.

A 8/2015. (IV. 17.) számú AB határozatban az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Btk. 102. § (1) bekezdése alkalmazásakor az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó alkotmányos követelmény, hogy a bíróság a szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztése esetén hivatalból vizsgálja az előzetes bírósági mentesítés lehetőségét és arról az ítéletben rendelkezzen.

A határozat kifejti, hogy „A mentesítés alapjogi forrása az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében az emberi méltósághoz való jog. Az Alkotmánybíróság szerint az emberi méltósághoz való jogból következik, hogy az elítélteknek lehetőséget kell biztosítani a rehabilitációra, arra, hogy jogsértés nélkül helytálljanak egy szabad társadalom feltételei között. A reszocializáció pedig megköveteli, hogy az arra objektív szempontok alapján érdemesült elkövető számára egy későbbi, büntetéstől mentes életvitel feltételeit a jog megteremtse. Ez nem csupán a terhelt érdeke, hanem a társadalomé is, minthogy a büntetőjogon kívüli megszorítások megszűnésével, a büntetlen előéletűeket megillető tisztségek ellátására, állások betöltésére való új lehetőségek megnyílása növeli elhelyezkedési esélyeiket, ami pedig csökkenti a társadalmi gondoskodás költségeit, lehetővé teszi az elítélt számára a bűnismétlés elkerülését.”

A Btk. 102. § (1) bekezdés értelmében a szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztése esetén a bíróság ítéletében előzetes mentesítésben részesítheti az elítéltet, ha arra érdemes.

A büntetett előlélethez fűződő hátrányok alóli előzetes mentesítés kivételes, mérlegelésen alapuló, rendkívüli jellegű intézkedés. A felfüggesztés feltételeinek fennállása nem jelenti automatikusan az érdemesség meglétét. Az ítélkezési gyakorlat szerint az érdemesség megítélésénél az elkövető személyiségét, az életvitelét, a bűncselekmény jellegét, az elkövetés körülményeit és annak indítóokát összevetve kell értékelni [BJD 9986.], de jelentősége van a terhelt által elkövetett bűncselekmény tárgyi súlyának és a cselekmény jellegének is [BH1983.221.]. A bíróság által a büntetés kiszabása körében már értékelt, és a szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztését alátámasztó körülmények az érdemességet megalapozhatják [BJD 8779.], de egyben ki is zárhatják. A már értékelt körülményeknek az érdemesség vizsgálata során történő ismételt figyelembe vétele tehát a kétszeres értékelés tilalmát nem sérti.

Az eljárás adatai, különösen a bűncselekmények korrupciós jellege, illetve a költségvetési csalás esetében a veszélyeztetett különösen nagy vagyoni hátrány összege, az elkövetés körülményeiben megmutatkozó kitartó szándékú elkövetés, valamint a vádlottak bűnösségének foka és

haszonszerzési célzata, a hosszabb időszakon keresztül, összehangoltan történő elkövetés alapján, az ítéltábla álláspontja az, hogy a vádlottak előzetes mentesítésre való érdemessége nem állapítható meg (BH1985.224.).

III. r. és VI. r. vádlottak tekintetében az ügyészség szintén súlyosításért, a szabadságvesztés tartamának - büntetési tételkeret alsó határa és a középérték közötti - felemelése végett jelentett be fellebbezést, melyet a másodfokú bíróság a VI. r. vádlott tekintetében talált alaposnak.

VI. r. vádlottnak a bűncselekmények elkövetésében meghatározó szerepe volt. Az irányadó tényállás szerint vádlott társai keresték a kapcsolatot VI.r. vádlottal a pályázat kiírása érdekében, a VI. r. vádlottnak aktív szerepe volt abban, hogy a pályázatok miként kerülhetnek kiírásra, lesznek-e visszaosztások, hogy fogja ezt elintézni, ő nélküle egyáltalán nem történt volna meg ez a cselekmény sorozat. Emellett országgyűlési képviselőként esküjének letételekor - többek között - azt vállalta, hogy a jogszabályokat megtartja, munkája során választói akaratahoz és megbízatásához híven, lelkiismeretesen jár el, és minden igyekezetével azon lesz, hogy a Magyar Köztársaság fejlődését előmozdítsa, népének boldogulását elősegítse. Választott tisztsége betöltése idején a választók bizalmával visszaélve, a tőle elvárható, a köz érdekének szolgálatát célzó megbízatásával ellentétes cselekménye okán büntetésének súlyosítás vált szükségessé, ugyanis ő a köz szolgálatára, közérdek képviselőjére, érvényesítésére esküdött fel és ehelyett ezt a beosztását magánérdek érvényesítésére használta fel. Mindezen körülményekre tekintettel az ítéltábla álláspontja szerint a vele szemben kiszabott 3 év tartamú börtönbüntetés elsősorban a generális prevenció elérésére nem alkalmas, illetve VI. r. vádlottal szemben kiszabott 2 év 6 hónap szabadságvesztéshez mérten a belső arányosság sem érvényesül. Ezért az ítéltábla VI. r. vádlott esetében a szabadságvesztés büntetés tartamát - a közügyektől eltiltás s a pénzbüntetés érintetlenül hagyása mellett - 4 évre súlyosította.

III. r. vádlott mindkét bűncselekményt bűnsegédként valósította meg, elkövetési magatartása egyik cselekményben sem olyan szintű, mely a büntetés súlyosítását indokolta volna vele szemben. Kétségtelen, hogy fizikai bűnsegédi magatartása nagyban hozzájárult a cselekmények elkövetéséhez, VI.r. vádlott segítőjeként közvetítői szerepe a felek közötti kapcsolattartást elősegítette, mindkét cselekménynél a VI. r. vádlott és a többi elkövető közötti kommunikációban aktívan részt vett, találkozókat szervezett, megbeszéléseken vett részt. Konkrét szerepe, önálló döntési jogosultsága azonban - különösen VI. r. vádlotthoz viszonyítva – nem volt, az ügy menetének a fő elemeit nem ő határozta meg, ezért a büntetése lényeges, az ítélet megváltoztatását eredményező súlyosítása nem volt indokolt. Ellenben annak ellenére, hogy csak bűnsegédi közreműködésért került sor felelősségének megállapítására, különösen a korrupciós bűncselekményben meghatározó tényezőként értékelendő magatartására figyelemmel, a kellő visszatartó hatás elérése érdekében a másodfokú bíróság osztotta a törvényszék álláspontját, hogy vele szemben végrehajtandó szabadságvesztés, pénzbüntetés és közügyektől eltiltás kiszabása is szükséges.

Az ítélet rendelkező részében a Be. 561. § (2) bekezdés b) pontban meghatározott, a Be. 184. § (2) bekezdés szerinti személyes adatok közül - az elsőfokú bíróság ítéletének kihirdetését követően bekövetkezett változásokra tekintettel - II. r. vádlott személyazonosító igazolvány számát, III. r. és VI. r. vádlott lakcímét, kézbesítési címét és tényleges tartózkodási helyét, IV. r. és V. r. vádlott lakcímét pontosította.

Az ítélet bevezető részéből a 2017. október 10-i tárgyalási nap feltüntetésének mellőzését az indokolta, hogy ezt a tárgyalást az elsőfokú bíróság beállította (elsőfokú iratok 25.B.614/2017/25. számú jegyzőkönyv 4. oldal), e határnapon tárgyalást nem tartott.

Fenti indokokra figyelemmel az ítéletábra - a Be. 599. § (1) bekezdés szerint nyilvános ülésen eljárva - a Be. 606. § (1) bekezdés alapján az elsőfokú bíróság ítéletét IV. r., V. r., VI. r. és VII. r. vádlottakkal szemben megváltoztatta, míg egyéb, törvénynek megfelelő rendelkezéseit valamennyi vádlottal szemben a Be. 605. § (1) bekezdés alapján helybenhagyta.

A Fővárosi Ítéletábra határozata elleni fellebbezést I. r., II. r., III. r., V. r., VI. r. és VII. r. vádlottak tekintetében a Be. 615. § (1) és (2) bekezdés zárja ki. IV. r. vádlott esetében az ítélet elleni fellebbezést a Be. 615. § (1) és (2) bekezdés b) pont biztosítja.

Budapest, 2019. szeptember 25.

Dr. Szalai Géza s.k.	. Sárecz Szabina Martina s.k.	. Bíró Emese s.k.
a tanács elnöke	előadó bíró	bíró

Záradék: A Fővárosi Törvényszék 2019. év február hó 21. napján kelt 25.B.614/2017/82. számú ítélete I. r., II. r., III. r., V. r., VI. r. és VII. r. vádlottakkal szemben a Fővárosi Ítéletábra mint másodfokú bíróság 3.Bf.100/2019/18. számú ítéletében foglalt változtatásokkal 2019. szeptember 25. napján jogerőre emelkedett.

Budapest, 2019. szeptember 25.

Dr. Szalai Géza s.k.
a tanács elnöke

Záradék II: A Fővárosi Törvényszék 2019. év február hó 21. napján kelt 25.B.614/2017/82. számú ítélete IV. r. vádlott vonatkozásában a Fővárosi Ítéletábra mint másodfokú bíróság 3.Bf.100/2019/18. számú ítéletében foglalt változtatásokkal 2020. év január hó 3. napján jogerőre emelkedett.

Budapest, 2020. január 7.

. Szalai Géza s.k.
a tanács elnöke

A kiadmány hitelül:

